

VAN OORLOG EN VREDE

TIEN PREKEN IN DE JAREN 1859 EN 1870/1871

GEHOUDEN DOOR

H. F. KOHLBRUGGE

DOCTOR THEOLOGIE EN PREDIKANT VAN DE NEDERLANDSCHE
GEREFORMEERDE GEMEENTE TE ELBERFELD

OPNIEUW VERTAALD UIT HET HOOGDUITS

DOOR

Ds. P. A. A. KLÜSENER,
NEDERLANDS HERVORMD PRED. TE BODEGRAVEN

UITGEGEVEN VANWEGE DE VERENIGING TOT UITGAVE VAN
GEREFORMEERDE GESCHRIFTEN TE AMSTERDAM
1940

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2010

INHOUD

Woord vooraf

1^e preek. Gods Raad

“En ik hief mijn ogen weder op, en ik zag; en ziet, vier wagens gingen er uit van tussen twee bergen, en die bergen waren bergen van koper.” Enz. Zacharia 6: 1-11

2^e preek

“En spreek tot hem, zeggende: Alzo spreekt de Heere der heirscharen (D.: Zebaoth), zeggende: Zie, een man wiens naam is Spruit (D.: Zemah), die zal uit Zijn plaats Spruiten.” Zacharia 12-15:

3^e preek

„Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is, het volk, dat Hij zich ten erve verkoren heeft”. Psalm 33:12

4^e preek

„De Heere schouwt uit de hemel en ziet alle mensenkinderen, Hij ziet uit van Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde”. Psalm 33:13 en 14:

5^e preek

„Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?” Psalm 130:3

6^e preek

„Een Psalm, een lied Asafs, voor de opperzangmeester op de Neginoth. God is bekend in Juda, Zijn Naam is groot in Israël; en in Salem is Zijn hut, en Zijn woning in Sion. Aldaar heeft Hij verbroken de vurige pijlen van de boog, het schild en het zwaard en de krijg. Sela.” Psalm 76 : 1-4

7^e preek, gehouden op de buitengewone bededag, 27 Juli 1870, ‘s morgens

„Een Psalm, een lied, voor Asaf, voor de opperzangmeester, al-tasheth. Wij loven U, o God! wij loven, dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen. Als ik het bestemde ambt zal ontvangen hebben, zo zal ik gans recht richten..” Enz. Psalm 75

8^e preek; gehouden 31 Juli 1870, ‘s morgens

Een Psalm van David, een lied, voor de opperzangmeester. De lofzang is in stilheid tot U, o God! in Sion; en U zal de gelofte betaald worden. Gij hoort het gebed; tot U zal alle vlees komen. Enz. Psalm 65 : 1-10

9^e preek; onze vijand

“Die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader van de leugen.” Joh. 8:44.

10. NIEUWJAARSPREEK OVER DE NAAM JEZUS

„En als acht dag en vervuld waren, dat men het Kindeken besnijden zou, zo werd Zijn naam genaamd Jezus, welke genaamd was van de engel, eer Hij in het lichaam ontvangen was”. Lucas 2: 21.

WOORD VOORAF.

‘Deze leerredenen geef ik aan mijn geliefde gemeente en aan mijn verdere vrienden, tot een gedachtenis aan de vertroosting en bemoediging, die ons ten deel gevallen is tijdens de overdenking van Gods Woord en de aanroeping van Zijn Naam in de benauwde tijd die achter ons ligt in de laatste helft van Juli.

Deze zes leerredenen zijn niet vooraf opgeschreven, omdat het snelle verloop van de gebeurtenissen dat niet toeliet. Waar echter een vriend, zo goed mogelijk, deze uit het hart gegrepen woorden onder het uitspreken heeft opgeschreven, zie ik geen bezwaar ze zelf in deze onvolmaakte vorm aan mijn vrienden in en buiten de gemeente aan te bieden.

‘Kohlbrugge.’

Met deze korte woorden leidde Dr. Kohlbrugge een bundel van zes preken in, kort na het begin van de oorlog van 1870.

Deze bundel bevatte: twee leerredenen over Psalm 33, van 17 Juli; een over Psalm 130:3 van 24 Juli; een vierde over Psalm 76:1-4, van 24 Juli; een over Psalm 75, gehouden op de bededag van 27 Juli; ten slotte de zesde leerrede over Psalm 65: 1-10, van 31 Juli 1870.

Deze zes overdenkingen vindt de lezer terug in de thans hem geboden bundel; maar met toevoeging van vier oorlogspreken. Met het oog op de tijdsorde gaan voorop twee preken over Zacharia 6, uitgesproken op 18 December 1859.

De oorlogspreken van 1870 worden ten slotte vermeerderd met ene over Joh. 8 :44, van 7 Augustus 1870; en een Nieuwjaarsprediking over de Naam Jezus, van 1 Januari 1871.

Ds P. A. A. Klüsener van Bodegraven, die deze leerredenen voor de eerste maal of opnieuw en op voortreffelijke wijze uit het Duits vertaalde, was van oordeel, dat dit Woord Gods uit vroegere, rumoerige jaren, ook voor onze tijd ten volle van kracht blijft. Natuurlijk zijn de tijdsomstandigheden heel anders; het zijn niet meer dezelfde machten en beginselen die tegen elkaar botsen, zoals ook de personen en gebeurtenissen in de Schrift andere zijn dan die waarmee wij te maken hebben. Maar het Woord des Heeren blijft tot in eeuwigheid en blijft voor alle tijden hetzelfde, gelijk *de Heere Dezelfde is, gisteren en heden en in der eeuwigheid*.

Dat eeuwige Woord, dat eeuwig Evangelie van het Lam, heeft Kohlbrugge machtig doen horen in bange oorlogstijd voor het Duitse volk.

Er zullen in deze preken weleens oordeelvellingen over de strijdende machten voorkomen, die wij voor rekening van de prediker moeten laten. Maar uiteindelijk ziet de prediker achter de raadslagen en daden van de mensen de eeuwigen Raad en het heilig doen van Hem, die wonderlijk van Raad en groot van Daad is. Die Zijn rijk bouwt, het genaderijk van Christus, dwars door alle raadslagen en daden, alle zonden en alle lijden van Zijn mensenkinderen heen.

Het eigen volk en de eigen overheid wordt in deze preken waarlijk niet gespaard. De zonden van het verleden en het heden worden bestraft, en Gods oordelen en gerichten gebillijkt.

Maar de enige troost in leven en sterven klinkt machtig door alle bestraffingen heen en boven alle oordelen uit.

De Vereniging tot Uitgave van Gereformeerde Geschriften heeft om deze redenen gaarne willen voldoen aan het verzoek van de vertaler om zijn arbeid uit te geven en aan ons volk aan te bieden.

De Heere stelle dit boekje in deze oorlogstijd voor velen, die in rouw of in nood zijn, ja

voor ons allen, tot een eeuwige zegen.

De lezer bedenke, dat onze Hollandse Bijbel niet altijd letterlijk overeenkomt met de Duitse Bijbel, die Kohlbrugge gebruikte.

Een enkele maal is in deze bundel door een (D) achter de aangehaalde tekstwoorden, hiervoor gewaarschuwd.

Uit naam van de Vereniging:

Dr. G. OORTHUYS.

TOELICHTING

Oorlog tussen Frankrijk en Pruisen 1870, 1871

Zelden is een oorlog gevoerd om dwazer redenen dan deze oorlog. In Spanje was kort tevoren de troon vacant geraakt. De Spaanse regering verzocht een lid van het Pruisische vorstenhuis, de katholieke Leopold van Hohenzollern-Sigmaringen de Spaanse troon te aanvaarden. De Franse regering wond zich, evenals de pers, daar enorm over op. De Franse regering eiste van de koning van Pruisen, als hoofd van het Huis Hohenzollern, een verklaring dat hij zijn neef nooit toestemming zou geven de Spaanse kroon te accepteren. Zelfs toen de prins zelf voor het aanbod bedankte, bleef de Franse regering aandringen en na een afwijzend antwoord verklaarde de Franse regering op 19 Juli 1870 Pruisen de oorlog.

In deze oorlog stond Frankrijk geheel alleen. De Zuid-Duitse staten steunden Pruisen. Het Duitse leger bleek op elk gebied superieur, zowel technisch als strategisch en organisatorisch. Na drie zware nederlagen werd de ene Franse legergroep in Metz ingesloten. Generaal Mac Mahon wilde het andere Franse leger terugtrekken om Parijs te beschermen. Hij kreeg echter opdracht om Metz te ontzetten, werd op 2 september 1870 bij Sedan op zijn beurt ingesloten en van alle kanten door Duitse artillerie beschoten. Keizer Napoleon, die zich bij dat leger bevond, besloot te capituleren. Enige tijd later capituleerde ook de vesting Metz.

Frankrijk had geen leger meer. Maar in Parijs was na het bericht van Sedan de republiek uitgeroepen en in een roes van nationalisme werd een comité van nationale verdediging gevormd. Herinneringen aan de glorieuze republiek van 1792 speelden daarbij een grote rol. Zo moesten de Duitsers Parijs belegeren, in de koude wintermaanden van 1870-1871. Een heldhaftige waanzin.

De slecht bewapende ongeorganiseerde ontzettingslegers faalden. Eind januari 1871 capituleerde Parijs. Er werd een Nationale Vergadering gekozen, die in Bordeaux bijeenkwam. Die accepteerde Duitse vredesvoorwaarden: de betaling van een oorlogsschatting van 5 miljard francs en afstand van Elzas-Lotharingen op de vesting Belfort na.

Keizer Louis Napoleon III werd als krijgsgevangene opgesloten in de Wilhelmhöhe bij Kassel. Na zijn vrijlating ging hij in ballingschap naar Groot-Brittannië, de aartsvijand van zijn oom, waar hij in 1873 stierf.

GODS RAAD

1^{ste} PREEK OVER ZACHARIA 6 : 11

Gehouden op 18 december 1859

Ons werd de vorige zondag het beste teken verkondigd: het betrouwbaarste, dat wij van God hebben tot zekerheid van de vergeving van onze zonden en van alle heil. Dat teken is niet, wat wij ons graag voorstellen en wat wij in het vergankelijke zoeken, maar wat God Zelf gegeven heeft, namelijk Zijn lieve Zoon. Zoals geschreven staat: *'Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft'*, en wederom: *'Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon niet gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven; hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken?'*

Wij hoorden tegelijkertijd, dat bij God geen ding onmogelijk is; dat Hij naar Zijn Goddelijke wijsheid boven alle denken middelen weet om datgene wat Hij wil tot stand te brengen, dat alle voornemen des vleses en alle voornemen en kracht der mensen voor God niets betekent. Dat Hij het afsnijdt, en dat het dan toch zó uitkomt, dat men zeggen moet: *'Dat heeft God alleen gedaan!'* Zoals wij dat hoorden uit de woorden: *'Zie, de zwangere maagd!'*

Want omdat de mannen uit het huis van David de raad Gods tot hun zaligheid verwierpen, werden zij afgesneden. Maar toch, uit het zaad van David kwam Het tevoorschijn zonder manstoe doen, door de enige kronerfgename van Davids huis, door de maagd.

Beluisteren wij in dit morgenuur een andere troostrijke voorzegging van Christus' toekomst, die wij aantreffen in Zacharia 6: 1-11:

'En ik hief mijn ogen weder op, en ik zag; en ziet, vier wagens gingen er uit van tussen twee bergen, en die bergen waren bergen van koper. Aan den eersten wagen waren rode paarden; en aan den tweeden wagen waren zwarte paarden. En aan den derden wagen witte paarden; en aan den vierden wagen hagelvlekkige paarden, die sterk waren. En ik antwoordde, en zeide tot den Engel, Die met mij sprak: Wat zijn deze, mijn Heere? En de Engel antwoordde, en zeide tot mij: Deze zijn de vier winden des hemels, uitgaande van daar zij stonden voor den Heere der ganse aarde. (Duits: winden onder de hemel, die tevoorschijn komen, opdat zij treden voor de Heerser aller landen). Aan welken wagen de zwarte paarden zijn, die paarden gaan uit naar het Noorderland; en de witte gaan uit, dezelve achterna; en de hagelvlekkige gaan uit naar het Zuiderland. En die sterke paarden gingen uit, en zochten voort te gaan (Duits: trokken rond), om het land te doorwandelen; want Hij had gezegd: Gaat heen, doorwandelt het land. En zij doorwandelden het land.

En Hij riep mij, en sprak tot mij, zeggende: Zie, deze, die uitgegaan zijn naar het Noorderland, hebben Mijn Geest doen rusten in het Noorderland.

En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende: Neem van de gevankelijk weggevoerden van CCheldaï, van Tobia, en van Jedaja, en kom gij te dien dage, en ga in ten huize van Josia, den zoon van Zefanja, dewelke uit Babel gekomen zijn; Te weten, neem zilver en goud, en maak kronen; en zet ze op het hoofd van Josua, den zoon van Jozadak, den hogepriester.'

Gezongen: Psalm 99:2 en 4.

De profeet Zacharia was door de Heere verwekt tegelijk met de profeet Haggai, om het arme volk van God, toen het uit Babylon teruggekeerd was, moed in te spreken. De meesten zorgden voor de bouw van hun eigen huizen en lieten de tempel ongebouwd, of bouwden daar traag en nalatig aan. Velen daarentegen waren vervuld met een ijver Gods, aangezien zij de vorige heerlijkheid gezien hadden, en wat zij nu zagen, moest hen verootmoedigen. De profeten Haggai en Zacharia zetten nu door de Geest Gods het volk aan tot de bouw. Deze bouw moest echter niet dienen voor datgene, wat vergankelijk is, maar moest een beeld zijn van de eeuwige, geestelijke bouw. Zo was koning Zerubbabel ('Die Babel verwoest') een type van Christus, en Jozua, de Hogepriester, was ook een type van Christus.

'De bouw komt nooit of te nimmer tot stand,' zo spraken de vijanden, en dat meenden de vrienden ook. Nu troost God de profeten en de profeten het volk: 'De bouw komt toch tot stand; want het uiterlijke moet dienen voor de prediking van het Woord, en ook de innerlijke bouw moet tot stand komen.' Hij moest komen, van Wie alle profeten geprofeteerd hebben: 'De Koning en Hogepriester op de troon Gods.' Zo vuurden de profeten Haggai en Zacharia het volk aan, door te verkondigen: 'Hij komt, Hij komt!' God troost echter eerst de profeet zelf. Zo gebeurde het eens, dat de profeet zijn weg ging met gebogen hoofd, de ogen ter aarde neergeslagen: 'Wat zal er nog gebeuren?' zucht hij. Hij heeft weliswaar geprofeteerd, ook zijn veel stenen bij elkaar gebracht, maar nu ligt toch alles weer overhoop.

Terwijl hij zo zijn weg gaat met gebogen hoofd, richt de Geest des Heeren hem op, en hij deelt mee: 'Ik hief mijn ogen wederom op,' zoals hij tevoren ook wel al gedaan had, maar nu was alle troost geweken. 'Zo hief ik mijn ogen wederom op,' ongedacht en onverwacht. 'Daar zag ik iets. Zie, daar waren vier wagens, die gingen uit van tussen twee bergen. Die bergen waren echter van koper.'

Het waren strijdswagens en wel vier in getal. Ze kwamen tevoorschijn uit een dal tussen de berg Sion en de berg Moria. Tussen de berg waarop David zijn burcht had en de berg waar de tempel stond en de offerdieren geslacht werden. Tussen deze twee bergen kwamen zij vandaan uit het dal. Dat zag de profeet tot zijn troost.

Die wagens zijn volgens vers 5: '*de vier winden*' Lees: 'de vier Geesten onder de hemel, die te voorschijn komen, opdat zij treden voor de Heerser aller landen'.

De *Vier Geesten*, dat is de Heilige Geest. Deze Heilige Geest heet ook: *Zeven Geesten*, zoals in Openbaring van Johannes 1: 4: '*En van de Zeven Geesten, Die zijn voor de troon Gods.*' Deze Heilige Geest komt hier voor onder het getal vier, als tot de bouw, opdat alles geschiede naar de raad en het voornemen Gods. Bij Jesaja 11 hebben wij vier Geesten: *Geest des Heeren, Geest der wijsheid en des verstands, Geest des Raads en der sterkte, Geest van de kennis en van de vreze des Heeren*. Dat is de één Heilige Geest, die viervoudig werkt in de vier delen van de wereld.

Deze vier Geesten gingen uit *van tussen twee bergen*. De bergen zijn de raad Gods. Zijn voornemen tot zaligheid, tot het welzijn Zijns volks. Tot straf van Zijn vijanden, zoals Hij Zich voorgenomen heeft om de wereld te regeren, om hemel en aarde te bewegen en om te doen komen de Troost aller heidenen. Alles wat God doet, doet Hij ter wille van Zijn Koning David en ter wille van Zijn Hogepriester Melchizédek. Hij doet het ter wille van Zijn Christus als Koning: dat is de ene berg. Hij doet het ter wille van Zijn Christus als Hogepriester: dat is de andere berg. Daar gaat alles van uit tot op de huidige dag.

Deze bergen zijn *van koper*, dat betekent: onbeweeglijk; zij staan onwankelbaar vast. Zoals gezegd wordt: Gods raad wankelt niet. Dus uit Christus de Koning, uit Zijn

Koninkrijk. Uit Christus de Hogepriester, uit Zijn offer. Daaruit komt alles tevoorschijn.

De wagen is dus *de Heilige Geest*. Vier wagens zijn de viervoudige werking, die uitgaat in de wereld om de wereld te straffen vanwege de zonde, ter wille van de gerechtigheid en ter wille van het gericht, om de volkeren neer te werpen en om binnen te brengen en te verzamelen wat voor Christus' Kerk bijeengebracht moet worden. Het is de Geest, maar de Geest niet alleen, maar met het Woord, met het profetische Woord. En gelijk met het profetische Woord, ook met alle heilige Engelen; zoals er staat in Psalm 103 :20: *‘Looft de Heere, gij Zijn Engelen, gij sterke helden, die Zijn bevel ten uitvoer brengt, dat men hore de stem Zijns Woords.’* (Duitse vert.) En Psalm 104 :4: *‘Gij, Die Uw Engelen maakt tot winden en Uw dienaars tot vuurvlammen.’* Het zijn gedaanten van wagens hier; want de volvoering van hetgeen de Geest wil is, als wanneer strijdagens onweerstandelijk aan komen rollen.

Zo is dus de gedaante van de wagens gelijk aan de wijze van volvoering van Gods raad Ezech: 1 : 15: *‘En als ik die dieren zag, zie, zo stond daar een rad op de aarde bij de vier dieren en het zag eruit als vier raderen.’* Zo breekt de Geest door met het Woord en dit Woord, gesproken door een door de Geest gedragen mens, heeft tot uitwerking dat steden en volkeren ondersteboven geworpen worden. Dat binnengebracht zal worden, wat bijeengebracht moet worden tot het Koninkrijk Gods.

De Geest komt met het Woord als wagens, die niet tegen te houden zijn en de Engelen Gods, de sterke helden, de onzichtbare machten komen erachteraan en zijn onweerstandelijk.

Maar God heeft Zijn werktuigen. Er werden paarden voor deze wagens gespannen. Deze paarden zijn vorsten, volkeren, diplomaten, alles wat in de wereld is, opdat Gods raad ten uitvoer zal worden gebracht. Zij moeten, willens of onwillens, deze wagens trekken; de zweep is achter hen, opdat zij voortmaken. De paarden zijn dus vorsten, volkeren, legerscharen. Zij hebben ieder hun kleur; dat was toen zo en ook nu nog; de Pruisen, de Oostenrijkers, de Fransen, de Engelsen hebben hun bijzondere kleuren, zodat men de ene legermacht van de andere legermacht kan onderscheiden.

- Voor de eerste wagen waren rode paarden. Dat betekent: ‘bloedvergieten’, en na het bloedvergieten een bloed, dat reinigt van zonden.
- Voor de andere wagen waren zwarte paarden. Dat betekent: ‘verschrikkelijke droefenis’, en na deze droefheid, die op allerlei wijze over de volkeren komt, ook droefheid naar God.
- Aan de derde wagen waren witte paarden. Dat betekent: ‘vrede, heil, geluk’.
- Aan de vierde wagen waren gevlekte, sterke paarden. Dat betekent: alles moet door elkaar heengaan, zodat het zichtbare er droevig uitziet en niet overwonnen schijnt te kunnen worden; zwart is niet uit te wissen, maar het wit ook niet, het onzichtbare ook niet. Dat gaat tegen elkaar in: zwart, wit, wit, zwart; - maar zo, dat toch het wit de overhand heeft.

Toen de profeet de wagens en de paarden zag, heeft hij de Engel, dat is Christus, onze Engel des Verbonds, gevraagd en gesproken: ‘Mijn Heer, wie zijn deze?’ Vraagt en u zal gegeven worden, zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden! Daarom geeft de Engel ten antwoord: ‘Het zijn de vier Geesten: de Geest, de Heilige met het Woord, de Engelen Gods, die onder de hemel hier beneden werken en de Geest, Die van de Vader uitgaat. Deze Geesten staan of stonden voor Gods troon als raadgevers, en komen nu om deze raad uit te voeren. Van de rode paarden krijgt de profeet geen verklaring; want die had hij al. Het bloedvergieten was inderdaad over de ongehoorzame Joden gekomen; zij waren weggevoerd naar Babel. De rode paarden

hadden dus al gedaan, wat zij doen moesten. Daarom behoefde de profeet geen nadere verklaring.

De zwarte paarden betekenen volgens het eerste gezicht van de voorzegging de Meden en Perzen; die gingen naar het Noorden, dat is: naar Babel.

De witte paarden, dat zijn de Grieken onder Alexander de Grote, die kwamen achter de Meden en Perzen aan. Dat wil zeggen: zij volgden hen op in de heerschappij.

De gevlekte paarden, dat zijn de Romeinen, die gingen naar het Zuiden en veroverden Egypte. Dit alles was ten goede van Gods volk. De Perzen en Meden maakten zich op tegen Babel, opdat het zou luiden: 'Zij is gevallen, de grote stad!' en opdat alle Joden, die aan Babels stromen zaten, vrij zouden zijn, juichen konden en de Psalm aanheffen: *'Wel dien, die uw jonge kinderen neemt en verplettert hen tegen de rots!'* Meden en Perzen namen Babel in en Cyrus gaf de Joden een vrijbrief. Toen ook de Perzen later van alles in de weg legden, zodat zij met de bouw van de tempel niet konden vorderen en het er donker uitzag onder Darius en Artaxerxes, toen moesten de witte paarden komen tegen de Perzen, namelijk de Grieken onder Alexander de Grote. Opdat het wit zou worden in het land en het volk Gods de feestklederen zou kunnen aantrekken.

Wanneer de Grieken hinderden, toen moesten de sterke, gevlekte paarden komen, de Romeinen. Zo wordt het ene volk en rijk na het andere door de Geest en het Woord met de Engelen en uiterlijke middelen, het Babylonische, het Medisch-Perzische, Griekse en Romeinse, ondersteboven geworpen. Want het eerste rijk moet het Rijk van Christus dienen en ook het tweede, derde en vierde. Zij allen moeten het Rijk van Christus dienen; allen moeten dienen tot het heil, tot de redding, tot de vrijheid van het kleine hoopje, dat God Zich verkoren heeft. Opdat het vrijgemaakt zij en alle volkeren, die God heeft uitverkoren, aanbrengen, dat zij wonen in de tenten van Sem.

De sterke paarden liepen niet rechtdoor, maar trokken om, opdat zij alle landen zouden doortrekken. Dat zijn de Romeinen, die trokken overal heen, om de gehele wereld onder het juk te brengen. Toen sprak de Engel, dat is Christus, tot de Romeinen: 'Gaaf heen en trekt door het land', dat is: neemt dit Joodse land in bezit.

Toen de Engel Christus dat gezegd had, trokken zij door het land en namen het Joodse land in bezit. Allereerst tot heil van de Joden, ten tweede tot straf voor de huichelaars onder de Joden en ten derde opdat de Heilige Geest door Lucas tenslotte kon schrijven: *'En het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van de keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zou worden. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijn eigen stad.'* De Engel gaf dus het Joodse land aan de Romeinen tot heil des volks, dat daar wachtte op de vertroosting Israëls. Want Christus zou geboren worden in de stad Davids, wat anders niet zou gebeurd zijn, want Maria woonde in Nazareth en zou nooit in Bethleem gekomen zijn, als niet de sterke, gevlekte paarden het land hadden doorgetrokken. Nooit zou het woord in vervulling gegaan zijn: *'Zij hebben Mijn handen en voeten doorgraven.'*

De Engel (Christus) riep mij (de profeet) tot mijn troost en sprak met mij en zei: *'Zie, die naar het Noorden trekken'*, dat zijn de zwarte en de witte paarden, de Meden en Perzen met de Grieken. Zie, die naar het Noorden trekken doen Mijn Geest rusten in het Noorderland; daar moeten Mijn wagens blijven staan. Mijn Geest heeft er een welgevallen aan. Hij houdt halt in Babel, straft daar de machtige volkeren, brengt hun diplomatie in verwarring, werpt hun wijsheid ondersteboven, vernietigt hun macht, zodat alle volkeren door alle tijden heen de Psalm aanheffen: 'Zij is gevallen,' - Openb. 18:2, 'zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede van de duivelen en een bewaarplaats van alle onreine geesten.' En vers 4: 'Ik hoorde een andere stem uit de hemel, zeggende: 'Gaaf uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt.' Zo heeft de Geest en de

Bruid een welbehagen daarin, rust in het land, verheugt zich, juicht en jubelt: 'Zij is gevallen, de grote hoer, Babylon en Rome! gaat uit van haar, Mijn volk!' En ook opdat vervuld zou worden, wat geschreven staat in Psalm 87: 'Heerlijke dingen worden in u gepredikt, gij stad Gods! Ik wil aan Rahab en Babel laten prediken, dat zij Mij zullen kennen!'

Dit alles heeft de Engel (Christus) de profeet in een gezicht getoond en daar gaat hij nu heen; God is van hem opgevaren. Hij ziet weer niets anders dan dat de stenen niet op elkaar komen; hij ziet niets anders dan dat Jozua slap is, en Zerubbabel is slap, en het werk wil niet opschieten; het is alsof hij een sprookje heeft verteld, en zelf ligt hij weer terneergeslagen.

Daar komt des Heeren Woord. Als de nood en aanvechting op het hoogst steeg, moest Christus Zelf aan de profeet geopenbaard worden voor zichzelf, tegen de vijanden, tegen de innerlijke vijanden, tegenover zijn eigen zonde en misdaad, tegenover de zonde en misdaad des volks. Daarom staat er niet meer: 'De Engel sprak tot mij', maar: 'en het Woord des Heeren geschiedde tot mij'.

Christus kunt gij vinden in alle kranten, ofschoon Hij niet wordt vermeld. Gij kunt nog deze volkeren zien, zij hebben hetzelfde karakter, en dragen rode, witte, zwarte, gevlekte uniformen, en het ene volk verdringt het andere; maar Christus vindt u in het Woord en het Woord geeft u zekerheid voor uw eigen arme ziel.

Al heeft Christus ook de gehele wereld veroverd tot heil van Zijn volk en al spant Hij ook heden nog de paarden voor Zijn wagen, toch moet dit de hoofdzaak zijn, dat Hij uw Heiland is, Die voor al uw en mijn zonden betaald heeft en Die met Zijn Koninklijke macht u en mij regeert, beschermt en bewaart. Daarvan krijgt de profeet nu nog meer troost, niet door een gezicht, maar door het Woord des Heeren!

Het Woord des Heeren geschiedde dus tot hem en sprak: 'Neem van de gevankelijk weggevoerden, dat is: van de zonen van de gevangenen, die zeventig jaar geleden naar Babylon weggevoerd zijn. Neem van hen, gij profeet, als offergave.

'Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch hun hoop stellen op de ongestadigheid van de rijkdom, maar op de levende God, die ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten; dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededelende zijn en gemeenzaam. Leggende zichzelf weg tot een schat een goed fundament tegen het toekomstige, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen. Dat schrijft de apostel Paulus aan zijn zoon Timotheüs (1 Tim. 6:17-19). Dus: 'neem,' dat is: niet voor uzelf, maar tot eer van God, tot troost van het volk, 'neem van de gevangenen, namelijk van CCheldai en van Tobia en van Jedaja, en kom gij te dien dage en ga in ten huize van Josia de zoon van Zefanja, dewelke uit Babel gekomen zijn.' Neem van hen te dien dage, dat zij naar Jeruzalem gekomen zijn. De zonen van de gevangenen waren onderweg, zij waren echter nog niet in Jeruzalem aangekomen, zo verkeerden zij dus nog in de gevaren van de reis; maar zodra zij zouden aangekomen zijn, moest hij tot hen gaan.

Hoe heten deze mannen?

Cheldai: 'God is mijn duurzaamheid';

Tobia: 'De Heere is mijn goedheid';

Jedaja: 'De Heere kent de Zijnen'.

En ga in het huis van Josia, dat is: 'De Heere is heil' de zoon van Zefanja de zoon van 'de Heere bindt samen'.

Waar de Heere dit alles doet en is, is goud en zilver in vergelijking daarmee zonder waarde. U moet van hen zilver nemen, een beeld van heiligheid, de reinheid, het licht.

Dus samen genomen: van heiliging; goud is echter een beeld van de Godheid, de gerechtigheid, van het geloof.

En 'maak kronen' van het goud en zilver, twee kronen, een zilveren kroon, en een gouden kroon, en 'zet ze' - ook al schreeuwt de gehele hel daartegen in, dat gij het niet doen mag! Ik heb het bevolen! - zet de koningskroon en de priesterkroon 'op het hoofd van Jozua' (Jezus) 'den Hogepriester, de zoon van Jozadak', dat is: 'De Heere is rechtvaardig.'

Jozua, de Hogepriester, moest deze kronen niet altijd dragen, maar de profeet moest ze hem slechts eenmaal op het hoofd zetten en dat gold dan voor altijd,

Zo was dan Jozua een beeld van onzen Koning en Hogepriester Jezus Christus, en dit was een teken vooruit. Eerst ziet de profeet, hoe de Geest Gods voor Zijn wagen koningen en vorsten spant, volkeren en legermachten, dat hij voortrijdt en niets kan Hem weerstaan. Babel is gevallen, en het uitverkorene, het komt toetreden tot de berg Sion.

'Ik heb de Geesten van de vorsten afgesneden,' spreekt de Heere, 'als druiven, en met de volkeren geworpen in de wijnpersbak; Ik heb Mijn volk bevrijd!' Mijn volk, Hij komt, van Wien het luidt in Psalm 110: 'De Heere zal de scepter van Uw Koninkrijk zenden uit Sion, Heers onder Uw vijanden! Na Uw overwinning zal Uw volk U gewillig offeren in heilig siergewaad. Uw kinderen worden U geboren als de dauw uit het morgenrood. De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester eeuwiglijk op de wijze van Melchizédek.' Zo heeft dan het volk in Jeruzalem de kronen gezien, en heeft ze gezien op het hoofd van de Hogepriester Jozua, de zoon van Jozadak. Zo was hij dan toen voor het volk tot een teken: 'Hij komt, de echte Koning, Die ons alleen bevrijden en regeren kan; en de echte Hogepriester komt, Die heilig is, onschuldig en afgezonderd van de zondaren, en die alleen, niet in het met handen gemaakte heiligdom, maar in de hemel ingaat, om onze voorspraak te zijn bij de Vader.' Het Woord is gebleven; Babylon, Meden en Perzen, de machtige Alexander de Grote, de machtige Romeinen, al die paarden, zij worden gegeten door de wormen.

Maar de wagens zijn gebleven, opdat andere paarden van hetzelfde karakter ervoor gespannen worden. En in de stad Gods blijft het teken: *De dubbele kroon voor onze Heere Jezus Christus! Amen.*

Slotzang: Psalm 98:1.

2^e PREEK OVER ZACHARIA 6:9-15

Gehouden 18 December 1859 's avonds.

Zingen: Psalm 89:8 en 9.

Laat ons in dit avonduur de andere helft van het zesde hoofdstuk van de profeet Zacharia overdenken. Wij werpen echter eerst nog eens een blik op de verzen 9-11:

„En des Heeren Woord geschiedde tot mij zeggende: Neem van de gevankelijk weggevoerden, van Cheldaï, van Tobia en kom gij te dien dage, en ga in ten huize van Josia de zoon van Zefánja, dewelke uit Babel gekomen zijn; te weten, neem zilver en goud en maak kronen, en zet ze op het hoofd van Jozua de zoon van Jozadak, de Hogepriester.”

Dan luidt het verder: vers 12-15: *En spreek tot hem, zeggende: Alzo spreekt de Heere der heirscharen* (D.: Zebaoth), *zeggende: Zie, een man wiens naam is Spruit* (D.: Zemah), *die zal uit Zijn plaats Spruiten* (D.: onder Hem zal het groeien), *en hij zal des Heeren tempel bouwen; ja hij zal den tempel des Heeren bouwen, en hij zal het sieraad dragen, en hij zal zitten en heersen op Zijn troon, en hij zal Priester zijn op Zijn troon, en de raad des vredes* (D.: vrede) *zal tussen die beiden wezen. En die kronen zullen wezen voor Chelem, en voor Tobia, en voor Jedaja, en voor Chen de zoon van Zefánja, tot een gedachtenis in de tempel des Heeren. En die verre zijn, zullen komen, en zullen bouwen aan de tempel des Heeren, en gijlieden zult weten dat de Heere der heirscharen* (D.: Zebaoth) *mij tot u gezonden heeft. Dit zal geschieden, indien gij vlijtig zult horen naar de stem des Heeren uws Gods.*

Eerst heeft Christus, de Engel des Verbonds, Zelf gesproken tot de profeet; vervolgens wordt de profeet in het Woord binnengevoerd. Wanneer Christus ons zal geopenbaard worden als onze Hogepriester en Koning, moet het geschieden door het Woord, opdat wij niet door de Engelen zekerheid hebben, maar door datgene, wat uit des Heeren mond gaat.

De profeet moest voor zichzelf een onderpand hebben, dat de Koning en Hogepriester, van Wien alle profeten geprofeteerd hebben, - Christus - komen zal.

Daarom moest hij zilver en goud nemen van de zonen van hen, die zeventig jaar geleden naar Babel weggevoerd waren, van de gevangenen dus, daar zij in de Babylonische ballingschap geboren werden. Zij waren van Babel gekomen, maar waren nog onderweg. Dit was een zeer gevaarlijke reis; de Heere echter zegt: „Zij zijn uit Babel gekomen!” De profeet heeft daarin ook een vervulling van wat geschreven staat in Jes. 35:10: „De vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.” Het waren voorname heren, die hier genoemd worden, Cheldaï en Tobia en Jedaja. Deze brachten goud en zilver mee uit Babel. Ook daarginds in Babel had God naar Zijn belofte Zijn volk, dat Zijn Woord in ere gehouden had, gezegend.

Zij worden met name genoemd, opdat zij in hun eigen namen rijke troost zouden hebben op het verzoek van de profeet tot het welzijn van de tempel. Cheldaï betekent: „God is mijn duurzaamheid”; Tobia: „De Heere is mijn goedheid”; Jedaja: „De Heere kent de Zijnen”. De profeet moest tot hen gaan op dezelfde dag, waarop zij in Jeruzalem aankomen zouden, en van hen nemen goud en zilver in het huis van Josia „De Heere is heil”, de zoon van „De Heere bindt tezamen”.

De ene kroon moest hij maken van zilver, dat betekent heiligheid, reinheid, licht, leven;

de andere kroon echter van goud, dat betekent: geloof, gerechtigheid, God in Zijn algenoegzaamheid en volheid. Deze kronen moest hij zetten op het hoofd van Jozua, dat is: *Jezus*.

Van hem lezen wij in hoofdstuk 3: „En mij werd getoond de hogepriester Jozua, staande voor de Engel des Heeren; en de satan stond aan zijn rechterhand om hem te weerstaan.” Hij was Hogepriester en een zoon van Jozadak, dat is: „De Heere is rechtvaardig. Maar dat was wel erg gevaarlijk om de kronen op het hoofd van Jozua te zetten; want de Joden waren omringd door afgunstige mensen, door schrikkelijke vijanden, die alles oververtelden, wat in Jeruzalem gebeurde. Ze zouden het dan als volgt hebben kunnen oververtellen: „De profeet Zacharia heeft Jozua, de Hogepriester, gekroond!” En dat zou genoeg geweest zijn om het gehele Joodse volk bij de Perzische koning verdacht te maken, als wilden zij, - de Joden, die steeds onder verdenking stonden in opstand te willen komen, - zich de wereldheerschappij aanmatigen. Maar al heeft de profeet het ook gedaan met beven en sidderen, hij heeft het nochtans gedaan. Jozua, de Hogepriester, kreeg tegelijkertijd deze twee kronen op zijn hoofd, en nu was Jozua een beeld van de Heere Jezus. De gehele handeling wilde dus zeggen: „Gij zijt Jezus, en op Uw hoofd zet ik de kroon. Jezus zal komen, de Zoon Gods, de Zoon van Dien, Die rechtvaardig maakt, zal komen, en de dubbele kroon dragen, de zilveren kroon en de gouden kroon. Zoals wij lezen van de Heere Jezus in Psalm 21: „O, Heere! De Koning is verblijd over Uw sterkte, en hoe zeer is hij verheugd over Uw heil! Gij hebt hem zijns harten wens gegeven, en de uitspraak zijner lippen hebt Gij niet geweerd. Sela. Want Gij komt hem voor (overstelt hem) met zegeningen van het goede, op zijn hoofd zet Gij een kroon van fijn goud.”

„En spreek tot Hem” - luidt het tot onzen profeet, dat is: spreek tot Jozua: „Zo spreekt de Heere” - dat heet hij de profeet Jesaja, hoofdstuk 45: „Ik zweer bij Mijzelf, en een woord der gerechtigheid gaat uit Mijn mond.” En Psalm 33: „Laat de ganse aarde voor de Heere vrezen - aldus luidt vers 8 - laat alle inwoners van de wereld voor Hem schrikken. Want Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. De Heere vernietigt de raad van de heidenen, Hij breekt de gedachten van de volkeren. Maar de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht!”

„Aldus spreekt de Heere, de Heere Zebaoth”, de Heere der heirscharen, Wien alles ten dienste staat, Wiens wil niemand kan weerstaan.

„Zie!”, doe de ogen open, die tot nu toe gehouden waren, dat ze niet konden zien.

Lieve hogepriester Jozua, u gaat daarheen, zoals de lieve discipelen op de weg van Jeruzalem naar Emmaüs, toen zij spraken: „Het is reeds de derde dag, en wij horen nog niets van opstanding; want hun ogen waren gehouden, dat zij niet zien konden. „Zie!” Waar dit genadige „zie” komt, worden de ogen opengemaakt.

“Een Man”. Hij komt en Hij is, Hij is er nog en leeft; want Zijne uitgangen zijn van eeuwigheid af. Abraham zag reeds Zijn dag, zoals de Heere Jezus gezegd heeft: „Abraham uw vader heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou; en hij heeft hem gezien” - toen hij Izak ontving, zag hij de dag van de Heere Jezus, hij zag de geboorte van Jezus in de geboorte van Izak” - en is verblijd geweest.” (Joh. 8 : 56)

„Zie een man”, een voorname man, een machtige man, een hoge heer, een man van kracht en sterkte, een man, zoals het van Mozes gold: „De man Mozes was groot in Egypte.” Een man, zoals gesproken wordt in Handelingen 2 :22: „Gij Israëlietische mannen, hoort deze woorden: Jezus de Nazarener, een (D.: dén) man van God onder ulieden betoond door krachten en wonderen en tekenen, die God door Hem gedaan heeft

in het midden van u.” Er is een man; Hij moet nog komen, Hij moet nog geboren worden, en toch is Hij er al.

En deze hoge Heer, deze man van God, deze machtige Man en Held heet *Zemah* (**St. Vert.: Spruit**). Dat is Zijn karakter, de gestalte, waaronder Hij optreedt. En nu hebben wij in het eerste deel van het hoofdstuk strijdagens die niet tot stilstand te brengen zijn, paarden daarvoor, die voortgezweept worden, dus jagende wagens en paarden, die voortschieten als bliksemschichten. De wagens zijn de Heilige Geest in Zijn viervoudige werking, en de paarden zijn de machtige vorsten en legerscharen, die de Heere voor Zijn wagens gespannen heeft. En nu is deze Man hier klein in vergelijking tot de machtige vorsten, en staat te midden van een klein volk, dat door alle vijanden omringd is, en siddert en bevreesd is; onder een volk, waarvan de meesten meer denken aan hun eigen huizen dan aan de bouw van Gods tempel; en rondom deze Man jagen de paarden met de wagens voort. Deze man heet Zemah, dat is Spruit. Wanneer in het voorjaar uit de sneeuw een heel klein sprietje te voorschijn komt, denkt dan aan Zemah, de Spruit. Zo'n heel klein en teer plantje is het, zo'n heel kleine en allerkleinste spruit. Trapt de voet van een snodaard daarop, dan is Hij meteen vertrapt; ja Hij is zo klein, dat het vee Hem niet eens zou kunnen of willen afbijten. Zo klein komt Hij te voorschijn, van Wie Salomo gezegd heeft: „De hemel der hemelen kan U niet omvatten.” Zo klein komt de halm te voorschijn, dat de kleinste bloempot voor Hem nog groot genoeg zou zijn. „Gij Bethlehem Efrata, zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda; uit U zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël.”

Hij heeft dus in het geheel geen glans of luister gehad, een ieder gaat daaraan voorbij. Hij wordt veracht: wat moet Deze? Wat moet deze Kleinste daar? Komt naar Babel, Perzië, Griekenland, Rome, ... en u zult zien: de machtige vorsten op hun tronen, wier macht onwederstandelijk scheen, - zij zijn verdwenen en hun gedachtenis is weg. Maar zie, er is een Man, een machtige, hoge, grote Man; van Dezen wordt geprofeteerd in het 32ste hoofdstuk van de profeet Jesaja, vers 2 naar het Hebreeuws: „Die Man zal er zijn, die voor de wind beschut; Hij zal zijn als een, die voor de plasregen verbergt; als waterbeken aan een dorre plaats, als de schaduw van een grote rots in een droog land.” Dus deze Man zal beschutten voor de stormwind van de hel, die alles vernietigt. Hij verbergt voor de plasregen, die met zwavel en pek van de vervloeking Gods van de hemel nedergutst. Hij is voor iemand, die op een dorre plaats zich bevindt, - vanwege de zonde, daar zijn sap verdroogt, zoals het in de zomer dor wordt, - als waterbeken, en als de schaduw van een grote rots, zodat de zon niet steken kan.

Nochtans groet Hij op als een Zemah, zoals het ook gezegd wordt in het derde hoofdstuk van de profeet Zacharia vers 8: „Hoor nu toe, Jozua, gij Hogepriester, gij en uw vrienden, die voor uw aangezicht zitten (D.: wonen), want zij zijn een wonderteken” - dat is, zij zijn mensen, die onderliggen en toch juist zo omhoog komen; „want zie, Ik zal Mijn knecht Zemah doen komen”, en al wordt Hij ook zevenmaal vertreden door de voet van de snodaard, Hij, de Spruit, komt nochtans tevoorschijn. Verborgten voert Hij heerschappij, In knechtsgestalte wandelt Hij, Die satan kwam verwinen. Van zulk een klein plantje is ook sprake bij Jesaja, hoofdstuk 4: „Te dien dage zal des Heeren twijg - Spruit - geliefd en gewaardeerd zijn”, dat een ieder daarnaar verlangen zal om tot deze Spruit te komen, dezen twijg gevonden te hebben, en de vrucht van de aarde zal heerlijk en schoon zijn bij hen, die behouden worden in Israël. En wie overblijven zal te Sion en overblijven te Jeruzalem, die zal heilig heten; een ieder, die geschreven is onder de levenden te Jeruzalem” (Jes. 4 : 2 en 3), dat is: *in het boek des levens des Lams*.

Zijn optreden is daarom naar Jesaja 53: „Dat velen zich ergeren zullen over U; dat Zijn gestalte lelijker is dan van andere mensen. Maar wie gelooft onze prediking? En aan

wie wordt de arm des Heeren geopenbaard? Want Hij schiet voor Hem op als een rijsje en als een wortel uit dorre aarde. Hij had geen gedaante noch schoonheid, wij zagen Hem, maar daar was geen gedaante, die ons zou hebben behaagd." God is groot; Zijn Woord draagt en omvat hemel en aarde. Maar het ongeschapen Woord, het komt in het vlees, en terwijl het in het vlees verkeert, is het een Zemah, een kleine spruit, waarvan niemand gelooft, dat in deze kleine Spruit alleen alle macht schuilt.

Want onder Hem zal het groeien. Dat is voor alle armen en ellendigen, die hopen op des Heeren Woord. Onder Hem gaat het geheel verborgen zijn gang, het groeit onder Hem, zoals de kuikentjes veilig zijn onder de vleugelen van hun moeder. Verborgen voor de gehele wereld gaat de Heere Zijn gang. Onder de grond breidt zich verborgen de wortel uit, tenslotte komt Hij met kracht naar buiten, alle machtigen en sterken omverwerpend, als waren zij kaartenhuizen. Onder Hem zal het groeien, zoals het verluidt, niet van Hem, maar van allen, die onder Hem groeien, bij Jesaja, hoofdstuk 37, vers 31: „Want het ontkomene, dat overgebleven is van het huis van Juda, zal wederom nederwaarts wortelen, en het zal opwaarts vrucht dragen." En zo zal de plant, uit het kleinst mogelijke begin, groeien en zijn takken uitbreiden, waaronder alle vogelen des hemels komen en hun nesten daarin bouwen zullen.

„Hij" - niet gij, Jozua, niet gij, Zerubbabel, niet gij, o volk, maar: **„Hij zal des Heeren tempel bouwen"**. Dat is niet een tempel van kalk en steen, niet een huis van hout, maar het Huis, dat hier bedoeld is, wordt aangeduid, onder andere in 1 Cor. 3:16: „Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in u woont?" (D.) En 1 Petr. 2:5: „En ook gij, als de levende stenen, bouwt uzelf tot een geestelijk huis en tot een heilig priesterdom." (D.) Dus: het Huis Gods, zegt de apostel, zijt gij; samengesteld uit levende stenen, samengevoegd door het bloed des Lams, door het bloed van dit gewas. Hij zal des Heeren tempel bouwen, dat is: de tempel des drie-enige God. Vader, Zoon en Heilige Geest komen en maken woning bij allen, die Hem liefhebben, zoals de Heere gezegd heeft: „Mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen komen en woning bij hem maken." Het is dus geen zichtbaar huis, maar het is de enkele ziel en alle zielen samen, de gemeente Gods; dat is Zijn Huis, dat zal Hij, deze onaanzienlijke Spruit, deze onaanzienlijke Plant, bouwen.

„Ja, luidt vers 13, **„ja, Hij zal de tempel des Heeren bouwen."** Al ziet het er voor u nog zo wonderlijk uit en al denkt u: Hij zal het erbij laten liggen, Hij zal het wegens de ellende, de zonden, vanwege de erbarmelijke stenen, niet kunnen uitvoeren, noch ook willen, - nochtans zal Hij het doen, het werk dat Hij begonnen is, voltooit Hij. Want Hij bouwt des Heeren tempel, dat wil zeggen: „Dat doet Hij uit vrije, eeuwige genade tot eeuwigen roem, dat Hij uit zulke stenen zulk een heerlijk gebouw samenstelt, uit stenen, waarvan niet één op de andere paste. Wat Hij overdag bouwt, dat komt wel de vijand 's nachts weer afbreken, maar nochtans Hij zal het voltooiën, Hij en niemand anders.

„Hij zal het sieraad dragen." Het koninklijke en hogepriesterlijke, het sieraad, de eer en het versiersel Gods; zoals geschreven staat in Fil. 2: „Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven allen naam is, opdat in de Naam van Jezus zich zouden buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde - dat is: op de eilanden - zijn; en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere is tot heerlijkheid;" of tot roem „Gods des Vaders", tot eer, tot roem of tot dankzegging van Zijn genade, van Zijn eeuwige barmhartigheid. Zo wordt van Hem ook bij de profeet Jesaja geprofeteerd onder het voorbeeld van Eljakim, dat alle sieraad, alle heerlijkheid, alle gereedschap, alle drinkgerei, snarenspeel, Psalmen,

lof en gebed, de gehele weg van Hem zou afhangen. Zo zal Hij het sieraad dragen. Hij is de Heer des huizes en des Vaders Schatmeester, om Zijn schatten de ellendigen, de hongerigen en dorstigen te ontsluiten, daarentegen voor de rijken en verzadigden toe te sluiten.

„Hij zal zitten” geheel op Zijn gemak, in volkomen rust. Dood, duivel en hel - alles ligt dan overwonnen, aan Zijn voeten worden al Zijn vijanden gelegd. Vernietigd is alle werktuig, dat de hel bereid had om het volk Gods te verderven. Hij zit, zoals God de Vader tot Hem gezegd heeft: „*Schebliminir*, neem plaats aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden tot een voetbank Uwer voeten leg! Zo blijft er dan niets meer over, dat gedaan moet worden, Hij heeft alles volbracht. Zo zal Hij dan zitten, in volkomen rust. Hij heeft Zijn volk de rust bereid, zodat gezegd wordt: „Israël trekt heen tot zijn rust.” (Jer. 31 : 2) Genade, gerechtigheid, leven, vergeving van zonde, heil, doorkomen, uitkomst uit allen nood en van de dood - Hij heeft het alles verworven en iedere vijand neergeworpen, ook de dood. *En Hij zal heersen*, zoals het luidt bij de apostel Paulus, 1 Cor. 15 : 25: „Hij,” Christus, „moet heersen, totdat de Vader al Zijn vijanden onder Zijn voeten legt. “De laatste vijand,” die weliswaar onzichtbaar teniet gedaan is, maar bij ieder uitblazen van de laatste adem voor de verlostten teniet gedaan wordt. Die zal eenmaal echter geheel teniet gedaan worden, als de laatste van de onzen sterft, - „dat is de dood”. Hij zal zitten en heersen als Koning om ons bij de verworven zaligheid te behoeden en te bewaren, om de list en aanslag van alle vijanden te vernietigen en ons te regeren met Zijn Heilige Geest, zodat Zijn volk vrolijk is onder zulk een Koning en bevrijd is van de vijanden van hun ziel, die hen dag en nacht belagen om ze te verslinden.

“Hij zal heersen op Zijn troon”, dat is: op de troon van God de Vader, zoals geschreven staat in Openb. 3:20 en 21: „Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop: indien iemand Mijn stem horen zal en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij. Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon.” Zo heeft dus de Vader Hem alle heerlijkheid overgegeven, dat Hij heerse als Koning bij Zijn geliefd volk, en verbrijzele de vijanden van Zichzelf en Zijn volk.

En niet alleen Koning, maar ook Priester zal Hij zijn, dat is: Hogepriester, Voorspreker, Die daar intreedt met Zijn heiligst offer, met Zijn lijden en sterven. En dat Hij daar spreke: ‘Laat deze niet in het verderf komen, want Ik heb een eeuwige verlossing voor hem gevonden’. Hij treedt in met Zijn offer en Zijn voorbede, en zegt van Zijn troon, de troon des Vaders, tot de kleinen met de groten:

*„Die de kleinen liefd'rijk droeg,
Grote machten voor hen sloeg,
Want Zijn gunst alom verspreid
Zal bestaan in eeuwigheid.”*

Als Hij Hogepriester is op de troon des Vaders, dan is Hij Hogepriester in en met de macht Gods, zodat Zijn offer eeuwig van kracht zal zijn, en de satan eens en voorgoed afgewezen zij. Want wie kan God weerstaan? Wie de Hogepriester, die op de troon Gods zit? Wanneer Hij opent, wie zal dan toesluiten? Hij heeft alle macht, Gods macht, eeuwige onbeperkte macht om zonde te vergeven, van het verderf te redden, leven mee te delen, eeuwige zaligheid, uitkomst uit alle nood, uit alle lijden, te schenken.

„En het zal vrede zijn tussen die beiden” (D. vert.); in het Hebreeuws: *Het zal zijn, geheel zeker en betrouwbaar*, het komt zo en blijft niet uit - *de raad des vredes zal*

tussen die beiden zijn, dat is: tussen Hem, van Wien de troon eigendom is, de Vader en Hem, Die hem inneemt, de Zoon. Dat dus de Vader en de Zoon voortdurend vrederaad houden, dat vrede gegeven worde dien, die in alle onvrede tot God roept om ontferming, zodat hij tenslotte zingen kan: „Ach, wat hoor ik, genade, genade!” En: „Nu wij dan gerechtvaardigd zijn uit geloof, hebben wij vrede met God door onzen Heere Jezus Christus.” Zo is de raad des vredes; hij zal eeuwig zijn tussen de Vader en de Zoon, zodat Deze steeds niet dan gedachten des vredes hebben, en vrede laten prediken de ellendigen, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid.

Dat is het, wat de lieve profeet Zacharia gezegd werd, en dat is de verklaring, heden medegedeeld tot onze troost. Jozua moest de kroon niet eeuwig dragen, maar Zemah, de Spruit, moet haar eeuwig dragen. Daarom moesten de kronen tot een gedachtenis neergelegd worden in de tempel des Heeren.

En die kronen zullen wezen voor Chelem, en voor Tobia, en voor Jedaja, en voor Chen de zoon van Zefánja, tot een gedachtenis in de tempel des Heeren.

Chelem is dezelfde als Cheldaï, en Chen is Josia. Zij dragen hier echter andere namen, en in deze namen is eigenlijk uitgesproken, hoe God Zich openbaart in de gemeente. „Chelem” betekent óf gezondheid, - zoals er staat: „Geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek, want hij zal vergeving van zonden hebben” - óf het betekent ook „droom”, zoals er staat: „Wanneer de Heere de gevangenen Sions verlossen zal, dan zullen wij zijn als droomenden.” (Psalm 126 : 1) „Tobia” betekent: „de goedheid des Heeren”; „Jedaia”: de Heere kent de Zijnen. „Chen” betekent: de genade.

Daar staat dus de voorzegging. De belofte is vervuld. De Joden hebben ze echter niet verkregen. Daarom zegt de profeet: ***„Er zullen er van verre komen om aan de tempel des Heeren te bouwen.”*** Zo zegt dan ook Paulus: „Gij, die verre waart, zijt nabij geworden door het bloed van Christus” (Ef. 2 :13).

Allen, die nog onwedergeboren en onbekeerd zijn, zijn ver van God en van de verbonden. Horen zij echter het Woord, en is het de tijd van de genade, dan worden zij wedergeboren en bekeerd, en dan zijn zij nabij geworden. De tempel des Heeren bouwt Zemah weliswaar alleen; maar de tempel des Heeren te bouwen in waarachtige broederlijke liefde, daartoe zijn die allen geroepen, allen, die nabij gebracht zijn.

„En gijlieden zult weten dat de Heere der heirscharen (Zebaoth) Mij tot u gezonden heeft.” Gij zult op die dag bemerken, dat ik u geen fabelen verteld heb, dingen, die niet gebeuren, maar dat gij een profeet in uw midden gehad hebt. Het zichtbare wordt hoog geschat, het Woord daarentegen verworpen. Maar eerder vallen Parijs, Londen, Berlijn weg, dan dat één van de Woorden des Heeren ter aarde vallen zou, dat Hij Zijn profeet heeft doen uitspreken.

„Dit zal geschieden”, dat is: gij zult het zien en de vrucht ervan genieten, ***„indien gij vlijtig zult horen naar de stem des Heeren uws Gods.”*** Als u zult geloven het eeuwige Evangelie van de Heere Jezus Christus, Uw God, zodat u met Thomas uitroept: „Mijn Heere en mijn God!” Dan hebt u ook ter gedachtenis in het huis des Heeren, niet kronen, maar: de heilige Sacramenten, Doop en Avondmaal. Waarvan de Heere gezegd heeft: „Doet dat tot Mijn gedachtenis!” En de apostel: „Zo dikwijls gij van dit brood eet en van deze wijn drinkt, moet gij de dood des Heeren verkondigen, totdat Hij komt”. Amen.

Slotzang: Psalm 98 : 4.

3^e PREEK OVER PSALM 33 : 1-12

Gehouden 17 Juli 1870, des voormiddags

Gezongen: Psalm 61 : 1-3

Laat ons met elkaar opslaan en met gewijde aandacht lezen Psalm 33.

Gij rechtvaardigen, zingt vrolijk in de Heere, lof betaamt de oprechten. Looft de Heere met de harp, Psalmzingt Hem met de luit en het tiensnarig instrument. Zingt Hem een nieuw lied: speelt wèl met vrolijk geschal. "Want des Heeren Woord is recht, en al Zijn werk getrouw. Hij heeft gerechtigheid en gericht lief; de aarde is vol van de goedertierenheid des Heeren. Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir. Hij vergadert de wateren van de zee als op een hoop, Hij stelt de afgronden schatkameren. Laat de ganse aarde voor de Heere vrezen, laat alle inwoners van de wereld voor Hem schrikken, Want Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. De Heere vernietigt de raad van de heidenen, Hij breekt de gedachten van de volkeren. Maar de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht. Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is, het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft, De Heere schouwt uit de hemel en ziet alle mensenkinderen. Hij ziet uit van Zijn vaste woonplaats op alle inwoners van de aarde: Hij formeert hun aller hart, Hij let op alle hun werken. Een koning wordt niet behouden door een groot heir, een held wordt niet gered door grote kracht; het paard feilt ter overwinning, en bevrijdt niet door zijn grote sterkte. Zie, des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te redden, en om hen bij het leven te houden in de honger. Onze ziel verbeidt de Heere: Hij is onze hulp en ons schild; want ons hart is in Hem verblijd, omdat wij op de naam Zijner heiligheid vertrouwen. Uwe goedertierenheid, Heere, zij over ons, gelijk als wij op U hopen.

Wij behandelen in deze morgenuur uit deze Psalm de „welgelukzaligheid van het volk, welks God de Heere is” in aansluiting aan het 12^{de} vers, dat aldus luidt:

„Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is, het volk, dat Hij zich ten erve verkoren heeft”.

Na het gebed werd gezongen Psalm 20 : 1-4.

In de verschrikkelijke, bloedige veldslagen op de velden van Bohemen werden zoveel van onze jonge mannen juist in het heetst van het gevecht getroost en gesterkt door de eenvoudige vraag en het antwoord van de Heidelbergse Catechismus: „Welke is uw enige troost beide in leven en sterven?”

Zij hadden dus een waarachtige soldatenmoed in het geloof: „*Ik ben met lichaam en ziel het eigendom van mijn Heiland Jezus Christus*”. Bovendien had deze en gene nog daarbij een of anderen Psalm, zoals bijvoorbeeld: „Ik kan met U door sterke benden dringen”, uit Psalm 18. Dat hield hen staande en zij ervoeren Gods wonderen. Wij zagen hen dan ook allen terug; geen enkel dierbaar hoofd ontbrak, niet één werd ernstig gewond. Ik wil daarmee niet zeggen, dat dit wéér zo gebeuren zal; maar ik wens toch u allen deze moed in te spreken: „*Ik ben het eigendom van mijn Heere Jezus, van mijn Heere Jezus met lichaam en ziel!*”

Wat voor een raad van de heidenen zien wij op dit ogenblik ten uitvoer brengen? Er woedt een verschrikkelijke oorlog! Datgene, wat de Heere Jezus tevoren gezegd heeft over de laatste dagen, is daarvan de verborgen ondergrond. Het protestantse Pruisen komt aan de beurt! Wat hebben wij, vorsten en volkeren, nu anders in de weegschaal te werpen, dan zonde, louter zonde, louter ondank? Hoewel de Heere in genade ons wonderen heeft doen ervaren, vier jaren geleden, bleef het bij het oude, en het werd nog erger! Wij hebben niets dan zonde! En nu, wat weten wij ervan, wie naar het zichtbare de overwinning behalen zal? Tenslotte: altijd de Heere. Neemt dat ter harte! Ja, de Heere Jezus, de Koning van de koningen, de Heere van de Heeren. Hij heeft plaats genomen op het witte paard (Openb. 19 : 11 e.v.), en nu begint het. In de profeten staat geschreven: „Zie, de Heere komt, en al Zijn heiligen met Hem”, (zo ook Judas vers 14).

Geliefden! Achter de Heere Jezus aan! Hetzij, dat u uittrekt ten oorlog, hetzij dat u thuis blijft: *achter de Heere Jezus aan!* Wat ook de vijandelijke volkeren beraadslagen, Hij heeft toch alles in Zijn hand, en zij zullen niets anders tot stand brengen, dan dat zij elkaar onderling vernietigen, en dat de vogelen des hemels bijeengeroepen worden om het vlees van de koningen en geweldigen te eten. Achter de Heere Jezus aan! Wat zijn dat voor heiligen, met wie Hij zal komen? Zijn het anderen dan die Hij geheilgd heeft in Zijn bloed? Zijn het andere heiligen, dan heiligen door waarachtig geloof in Hem? Neen, door het geloof, dat willen wij belijden, door het geloof ben ik een levend lidmaat van Christus, door het geloof ben ik een levend lidmaat van de gemeente, en zal het eeuwig blijven. Dus de harten omhoog!

Wij hebben het betrouwbare woord: „*De Heere vernietigt de raad van de heidenen, Hij breekt de gedachten der volkeren.*” vers 10. De raad der heidenen is er op uit om Zijn stad te vernietigen, der heidenen raad is gericht op de verdelging van Zijn volk; der heidenen raad is afschuwelijke afgoderij, der heidenen raad is dus om de Heere Jezus van de troon te stoten en om het Beest en de hoer daarop te zetten! Daartoe worden de zwaarden gewet, en de een bedenkt dit, de ander dat.

Ik sla nu met mijn hand hier een Bijbelblad om, dat gaat gemakkelijk; maar nog veel gemakkelijker is het voor de Heere om het blad van de gedachten van de volkeren om te slaan. En waarlijk, Hij zal het omslaan, want hier staat het geschreven. Ook al doet Hij het onmiddellijk door Zijn genade en trouw, toch doet Hij het ook weer zó middellijk, dat Hij van ons eist, dat wij dag en nacht moeten strijden ten bloede toe. Niet alleen de jonge mannen, die ten oorlog uittrekken, maar ook de jonge vrouwen en kinderen, die thuis blijven, moeten vechten ten bloede toe, en ik met u. God toch is de Helper van armen en ellendigen.

Wanneer ik als jonge man uittrek om vrouw en kind en haardstede te verdedigen tegen de vijand, op bevel van mijn wettigen koning, dan weet ik, dat de Heere God mede op de weg is, zoo- als wij dat immers zo-even gezongen hebben uit de 20^{ste} Psalm; dan weet ik, dat mijn Heere en God ook thuis blijft bij mijn dierbare jonge vrouw en bij mijn kindertjes. De vrouw legge haar kinderen aan de voeten van de Heere Jezus en ook zichzelf; en zij houde aan om genade. God zal het wèl maken! Hij kent immers wel het arme zwakke hart en onze nooddrift; Hij weet, dat de man zijn vrouw liefheeft, en dat de vrouw haar man liefheeft. Hij scheidt hen, en toch is Hij liefde. Hij is Vader, nochtans Vader. Al het goede hebben wij uit Zijn hand ontvangen; zouden wij nu niet ook het kwade uit Zijn hand aannemen? En wat is dan kwaad, wanneer alles toch door de Heere God zó Vaderlijk bestuurd wordt, dat alles ten goede dient dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn?

Gods raad blijf t eeuwig. Wat is dat dan voor een raad? Het is de verborgen raad tot de zaligheid van Zijn volk. Deze raad houdt in, dat Hij Zijn volk zalig gemaakt heeft en

zalig maakt van hun zonden. Zijn raad is, dat Hij Zijn volk niet alleen zalig maakt, maar dat Hij hun ook het kindschap geeft, zodat zij *kinderen Gods* genaamd worden; Zijn raad is, dat zij verkrijgen gerechtigheid, dat zij dus gerechtvaardigd zijn van zonde door het geloof, en verkrijgen de waarachtige heiliging in het bloed van Jezus Christus en door Zijn Geest. Deze raad Gods is een eeuwige raad; want van eeuwigheid heeft Hij de Zijnen uitverkoren. Over degenen, die Hij echter uitverkoren heeft, ontfermt Hij Zich in de tijd en geeft hun Zijn Christus. Christus heeft hen uitverkoren, dat zij Zijn schapen zouden zijn. En de Heilige Geest heeft hen uitverkoren om hen te heiligen, hen te bewaren bij het ware geloof en eeuwig bij hen te blijven.

Denk u dus aan Gods raad, en aan Zijne gedachten, die blijven van geslacht tot geslacht (vs. 11). Het zijn gedachten des vredes, ook wanneer ik ten oorlog uittrekken moet, ook wanneer ik mijn arme vrouw thuis moet laten, eenzaam en verlaten. Het zijn gedachten des vredes, ook wanneer ik om zo te zeggen de deur sluiten en beroep en werkplaats ik weet niet aan wie overlaten moet. Alles roept u nu weliswaar toe: ‘God heeft gedachten des toorns!’ U hebt gelijk, wanneer u zegt: „Dat komt van onze zonden, dat wij zo bezocht worden!” Maar, mijn lieve jonge man, geef het in het aangezicht van de vijand, voor de donder van het geschut, ja zelfs, waar u in gevangenschap zou moeten geraken, de duivel niet gewonnen! Al ben je dan een arme, verdoemenswaardige zondaar, belijdt het voor God. En ik zeg u in des Heeren Naam: houd vast, aan wat je geleerd hebt: „Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonde!” God moet je geloven, je behoeft niet de vijand te geloven, niet de duivel noch de treurgeesten geloof te schenken, maar gij moet geloven, wat wij zingen:

*Maar d' altoos wijze raad des Heeren
Houdt eeuwig stand, heeft altoos kracht;
Niets kan Zijn hoog besluit ooit keren;
't Blijft van geslachte tot geslacht.*

Dat is Zijn raad; en sterk u daarmee. Troost u verder daarmee, dat u gedoopt bent in Zijn driemaal heilige Naam, terwijl u tegelijk bedenkt, wat voor beloften u daarbij verkregen hebt. Voorzeker, wat u ermee gedaan hebt van uw jeugd af aan, dat moet u zwaar op het hart drukken. In het bijzonder hoe ondankbaar u geweest bent voor al Zijn goedheid! Maar nu is het Zijn raad, dat Hij de volkeren overhoop werpt, en u daarbij. O, dat u toch nu vast moogt houden aan Zijn Woord van genade! Bij al het bloedvergieten denk aan het bloed van Jezus Christus; bij al de kogels, die komen aanfluiten, denk aan Zijn genade. En denk daaraan: „Ik ben het eigendom van de Heere Jezus Christus met lichaam en ziel!” Op welke grond? Op welke grond? Die in u gelegen zou zijn?

Ja, u hebt gehoord, dat gij u moet bekeren; maar wie slaat daar acht op? U hebt gehoord: „Wie niet van Boven geboren is, komt niet in het Rijk Gods en kan het niet eens zien”. Maar hebt u er nu tijd voor om u te bekeren? Wanneer gij nu morgen of overmorgen uittrekken moet, - hebt u er nog tijd voor? Op het ogenblik drukt droefheid ons neer; maar mogen wij dan niet het Woord van de Heere Jezus aangrijpen? Bent u niet een mens? Hebt u niet lichaam en ziel te verliezen? Sluit Hij u dan uit? Heeft Hij ooit tot u gezegd: „Ik houd niet van u?” Of roept Hij u niet in het oor en het hart: „Komt allen tot Mij”?

Er zijn veel raden, - een raad in Berlijn, een in Parijs, een derde in Wenen. De raad in Parijs is de ondergang van het volk. Maar wat is Gods raad? Geeft Hij ons soms twee hemelen na elkaar; één, opdat wij het hier goed hebben, en dan een hemel daarna? Een hemel zonder waarachtige strijd om de eer, de waarheid, de naam Gods? Bij alle strijd hier beneden: *wie niet goed gestreden heeft, wordt niet gekroond*. Ja, het moet er doorheen, door bloed en tranen, door diepe wateren en schrikkelijk vuur. En het Woord

moet in de smeltkroes, en wij moeten mee in de smeltkroes.

Nogmaals, wat is de raad des Heeren? De raad des Heeren is de overwinning, de raad des Heeren is de kroon, dat de Heere Jezus de kroon dragen moet, en dat niemand die aantasten zal. De gedachten Zijns harten zijn, dat Hij niet van één enkele de dood wil, maar dat deze zich bekere en leve. Zijn raad heeft eeuwig leven ten doel. Ook al gaat het in menigerlei wijze door de tijdelijke dood heen, Zijn raad heeft toch eeuwig leven ten doel. Als goddeloze, verdoemenswaardige zondaren staan wij daar allen. Als een land, dat gezondigd heeft boven alle landen, zo staan wij allen voor de vijand. Het heilige Evangelie nu komt niet tot de rechtvaardigen; het komt tot hen, die de eeuwige dood verdiend hebben, het brengt en schept waarachtig berouw en gebrokenheid, maar ook ongeveinsd geloof.

Deze 33^{ste} Psalm is klaarblijkelijk een oorlogspsalme; hij is niet in vreedstijd gemaakt, maar in het aangezicht van de vijand. Er is immers daarvan sprake, dat uiterlijke macht niets baat, er is sprake van doodsgevaar, van dure tijd en oorlogstijden. En nu heet het van het volk, dat naar de raad des Heeren zalig gemaakt wordt: „Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is, het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.” Vangt deze Psalm soms aan: „Welgelukzalig het volk, welks koning Hiskia is”? Sanherib stond voor de poorten, maar Jeruzalem zal hij toch niet hebben! “Wie verstaat het evenwel in stad en land, dat een grote geweldige vijand Sanherib op de hielen zit, dat deze met alle roemen en met alle snoeven op zijn goden toch Jeruzalem hebben moet om zich zelf achter zijn muren te bergen, omdat hij weet, dat hij anders verloren is? Maar nu hoort men slechts de verschrikkelijke woorden van Rabsaké, zodat de koning tot het volk zeggen moet: „Wees stil en antwoordt hem niets”.

Daar komt nu het: „Welgelukzalig het volk, aan hetwelk de Heere de ongerechtigheid niet toerekent!” Voor dit volk is het eeuwig wél. Er is geen ramp, ook al komt de ene ramp over de andere, die in staat zou zijn om de welstand van dit volk te vernietigen. Zijn welstand is eeuwig. „Zegt de rechtvaardige, dat het hem wél gaan zal, dat zij de vrucht hunner werken zullen eten” (Jes. 3 : 10). Dat is echter een „welgelukzalig is hij ...” des geloofs. En dit „welgelukzalig is hij...”, mijn geliefden, zij voldoende om eerst eens de eerstvolgende dag overleefd te hebben; morgen is morgen!

En nu op grond van dit „welgelukzalig is hij...” in Gods Woord, aangehouden bij God! Mijn God, dat zegt u, och hoe bang is het mij! Het moet toch waar worden, wat geschreven staat; maar waar is nu God met Zijn hulp?

Ja, er komt steeds een verschrikkelijk vraagteken van het zwakke geloof, van de twijfel, van het ongeloof, van de tegenstand tegen God en Zijn leiding, zodat men God de Heere de dienst zou willen opzeggen, omdat Hij ons zo beproeft! Hoe de Heere mijn God is, - gevoelen kan ik het niet; er toe besluiten met de rede, gaat ook niet; denken aan de vorige dagen, helpt niet meer. Als een goed soldaat in het aangezicht van de dood zijn koning aanschouwt, sterft hij juichend, zo zien ook wij op Koning Jezus. Hij opene ons in genade de ogen, dat wij toch zien en geloven dit „welgelukzalig het volk!” Want degenen, die onzichtbaar om ons heen zijn, zijn meerder dan de gehele massa, die wij zichtbaar tegen ons hebben. Amen!

Slotzang: Psalm 68 : 11.

4^e PREEK OVER PSALM 33: 13-22

Gehouden 17 Juli 1870, 's avonds.

Gezongen: Psalm 33 : 9 en 10.

Mijn geliefden, slaat andermaal de 33^{ste} Psalm op.

Daar staat in vers 13 en 14: „***De Heere schouwt uit de hemel en ziet alle mensenkinderen, Hij ziet uit van Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde***”.

Zo hebben wij dus een Heere in de hemel, voor Wiens ogen niets verborgen is van dat, wat de mensen doen en verrichten. Wij zien hier enerzijds de verschrikkelijke zwakheid van alle mensen, en anderzijds alle slechts denkbare macht en kracht. „Een koning wordt niet geholpen door zijn grote macht; een reus, (dat is een held) wordt niet gered door zijn grote kracht.” Paarden helpen ook niet, en hun grote sterkte redt niet, vers 16, 17.

Dan onderwijst ons de Heilige Geest in de Psalm, wat dan wel helpt en redt, voornamelijk in oorlogsnood en in al datgene, wat steeds de gevolgen van de oorlog zijn. „Zie, des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te redden, en om hen bij het leven te houden in de honger” vers 18, 19. En nu besluit de Psalm en het ganse leger des Heeren: „Onze ziel verbeidt den Heere”, in vast vertrouwen, dat Hij komen zal; en van de Heere wordt gezegd: „Hij is onze hulp!” Onder hulp verstaan wij volgens het Hebreeuws allerlei heil. Maar niet dit alleen is Hij, Hij is ook ons schild, dat is, Hij stelt zich tussen de Zijnen en hun vijand, zodat hun aanval Hem treffen moet.

En nu komt vol vertrouwen het smeekgebed, waarmee de Psalm besluit: „Uw goedertierenheid”, dat is, Uw genade, „Heere, zij over ons”, bedekke ons „gelijk als wij op U hopen”. De gemeente wil daarmee zeggen: *De hoop beschaamt niet*.

Dus, mijn geliefden, ***uit de hemel ziet de Heere neer***. Wij moeten niet denken, dat de aarde voor Hem verborgen is, of wat de mensen daar denken, doen en verrichten. Hij ziet alles, Hij overziet alles, Hij doorziet met scherpe blik alles. Dus is voor Hem alles openbaar. Hij ziet uit de hemel neer op ons, die hier zijn, in de stad en op het land, op de troepen van de onzen zowel als op die van de vijanden, op alle volkeren, die met ons of tegen ons zijn. Wanneer ik echter naar mijn liefde op u allen zien kon, dan zou ik niet neutraal neerzien, maar beschermen, helpen, redden, zegenen of verdelgen. Dat doet de Heere nu ook. Laat ons dit slechts vasthouden; want onze menselijke gesprekken, berichten en kranten maken meestal van de almachtige God geen melding. En wij arme mensjes kijken ook zo somber neer, en het hoofd is gebogen vanwege smart en nood. Maar laat het u gezegd zijn: dag en nacht zijn Zijne ogen open over Zijn volk. Dat is, over degenen, die Hem aanroepen in hun nood. Hij ziet alles wat de vijanden des lands, ook alles, wat de vijanden onzer zielen op het oog hebben. Dat overziet Hij alles. Het is ook niet zó, dat Hij het slechts in het algemeen overziet, maar de enkelingen zijn voor Zijn ogen. Zodat gij, jonge mensen, die opgeroepen wordt, het weten moet: „De Heere kent mij bij name en ziet mij.” En u ouders, vrouwen en verloofden zult het ter harte nemen: „De Heere ziet mijn zoon, mijn man, mijn verloofde.” En nogmaals u, die ten oorlog trekken moet, u zult het eveneens ter harte nemen: „De Heere ziet mijn lieve ouders, mijn lieve verloofde, mijn lieve vrouw en kinderen, die ik thuis achterlaat.” De Heere ziet alle mensen niet, alsof Hij daarbij neutraal zou blijven, maar Hij ziet daarop neer met zorg. Zoals wij lezen: „Op de berg des Heeren zal het voorzien worden” Gen. 22 : 12.

God schouwt aan, Hij schouwt met de ogen van een genadig Ontfermer; Hij schouwt als Vader in Jezus Christus, Hij schouwt als een almachtige Beschermmer. Desgelijks

schouwt Hij op de vijanden, man voor man, zodat zij niets anders kunnen doen, dan wat Hij in Zijn raad Zich voorgenomen heeft; zodat alles wat tegen Hem zich verheft, te schande worden moet. Maar die op Hem vertrouwen, zal Hij redden en beschermen tot eer van Zijn Naam.

Ik moet het herhalen: wat nu geschiedt, is voor het zichtbare tegen onze koning Wilhelm, maar onzichtbaar tegen de troon van de genade, tegen het heilige, eeuwige Evangelie, om dit te doen vallen, om God van Zijn troon, Christus van Zijn troon te werpen. En om de mens van de zonde daarop te zetten, of een menselijke troon, de schadelijke troon, op te richten. Maar de troon des Heeren is vast (vs. 14). Hij is onwankelbaar, niet omver te stoten. Van Zijn vaste troon ziet Hij nederwaarts, van de troon van genade. „Uw troon, o God, blijft altijd en eeuwig, de scepter van Uw Koninkrijk is een rechtmatige scepter”. Wij hebben hier dus de troon van eeuwige genade, van eeuwig erbarmen, van eeuwige goedheid, over alles wat hoopt, zich echter vanwege zijn grote zonden niet toeëigenen kan, dat hem iets zou ten goede kunnen komen; die dus van verre staan en wie het schrikkelijk bang is, ... voor al zodanigen staat de troon van de genade altijd en eeuwig vast.

Hier moet niet maar aan een louter algemene, regerende Voorzienigheid gedacht worden, maar daaraan: God doet alles om Christus' wil. De duivel doet ook alles om Christus' wil, namelijk om Zijn volk en Zijn Evangelie te verdelgen. Maar de eeuwige genade moet blijven en verheerlijkt worden, en dienovereenkomstig bestuurt de Heere alles, wat de volken op het ogenblik beraadslagen en van plan zijn.

Schijnbaar dreigt het gevaar, dat de troon Gods omvergeworpen zal worden; maar het zal blijken, dat Zijn troon nochtans vast staat. Hij laat de volkeren te hoop lopen, en Hij schouwt neer op de machtigen van de aarde en op het uitverkoren volk Gods, dat dag en nacht tot Hem roept om redding. Hij ziet dus allen, die op aarde wonen. Dat wordt in dit woord herhaald, opdat toch een ieder onzer versta, hoe zonder Zijn Vaderlijke wil geen schepsel iets beginnen of tot stand brengen kan, zonder Zijn wil ook geen schepsel een kind Gods enige shade toebrengen kan. Want alles geschiedt onder Zijn ogen, en Hij waakt over de kleinen, zoals wij zingen:

*„Die ook in de diepsten nacht
Altijd gunstig aan ons dacht.
Zijne goedheid wordt nooit mat;
Eeuwig, eeuwig houdt zij stand!”*

Denkt toch niet, dat een aards diplomaat iets uit zichzelf vermag! Het is de Heere daar boven, die het doet. Hij heeft de harten van de mensen in Zijn hand en macht. Hij is het, die het hart van de Franse monarch in Zijn hand had om de koning te beledigen, en het hart des konings om die belediging af te weren. God is het dus, onze grote God en Zaligmaker, Die alles regeert en in Zijn hand heeft. Hij is ook in Berlijn en bestuurt de harten van de raadsliden voor Zijn volk, Maar waar men tegen Zijn volk beraadslaagt, daar is Hij ook, en juist het hart van zulke lieden verstokt Hij, dat zij zich opmaken tot hun uiteindelijk verderf,

Onze vorsten en veldheren, die God vrezen, hebben het vier jaar geleden betuigd: „Als de Heere het niet gedaan had, er zou niets van terecht gekomen zijn, wij zouden vernietigd zijn!” In de ogen van vele vorsten en diplomaten zijn de volkeren echter als poppen; zij spelen met zielen, land en volk, en verbazen moet men zich over datgene, wat zij voor een ogenblik tot stand brengen. Alleen weten en verstaan zij niet, dat God in de hemel woont. Hij neigde het hart van vorst Mozes om Zijn volk te redden, en het hart van vorst Farao om diens volk te verderven, zoals Hij dan ook zeide: Juist daartoe

heb Ik u verwekt, opdat Ik Mijn macht aan u bewijze.” Het blijft gelden: de Heere Jezus is de Koning van de koningen, de Heere van de Heeren. Hij heeft gezegd: „Mij is gegeven alle macht in de hemel en op aarde”. Hij bestuurt alles met Zijn kleinste vinger, en het gaat waarlijk naar Zijn raad, ook al gaat het dan een ogenblik door vervolging, door ellende, bloed en tranen heen. Hij weet wel, wat Hij doet om de vijanden toe te bereiden, en om de vijanden te vernietigen. Het blijft gelden: Niemand kan iets doen en zich in zijn hart voornemen zonder toedoen onzes Heeren. Wat Hij besluit, dat gebeurt ten slotte ook zeker, tot eer van Zijn machtige Naam. Hij bestuurt hun aller hart en merkt op al hun werken, op al hun doen, op alles, wat zij denken, in het werk stellen en toerusten. Hij weet ook, waar de vijanden troepen heenzenden, wat zij eigenlijk van plan zijn. Hij merkt op de werken van de vromen vorst en op die van de goddelozen vorst, Hij merkt daarop, juist zoals Hij let op het bruisen van de zee, tot welke Hij met Zijn machtwoord spreekt: „Tot hiertoe en niet verder! Hier moeten uw trotse golven stil worden.”

Wat heeft toch ook alle macht, alle menselijke, zichtbare macht te betekenen ook al is zij schijnbaar onwederstandelijk? Wij hebben hier in vers 16 twee machten voor ons: een koning en een held, of reus, dat is, een geweldig veldheer, die niet te weerstaan is. Wij hebben hier alles, wat men zo ongeveer samenbrengt om oorlog te voeren: paarden en grote sterkte. De bedoeling van vers 16 en 17 is niet, dat de Heere het verkeerd zou achten, dat een goed vorst tevoren bij zichzelf zou overleggen, of hij met tienduizend zou kunnen ontmoeten dengene, die met twintigduizend tegen hem oprukt, ... alsof Hij niet zou willen, dat een goed vorst en vader van zijn volk voor sterke paarden zorgt en voor alles, wat tot de oorlog noodzakelijk is. Dat hebben alle vrome koningen van oudsher gedaan. De Psalm echter wil ons leren, dat dergelijke macht op zichzelf niet redt, zodat wij dus daarop nimmer ons vertrouwen moeten stellen.

Onze geliefde koning heeft onlangs te Ems het woord uitgesproken: „Ik vestig mijn vertrouwen op God!” Zulk een gezindheid hebben, Godlof, ook onze generaals. Zo moeten ook wij niet zien op uiterlijke macht, maar op de levende God, op Zijn genade. En zo is het een woord van troost tegenover de vijand. Zij hebben geen levende God, maar slechts een held. Zij hebben geen engelen tot hun dienst, maar slechts paarden, die vlees zijn. Daarom: „Vertrouw niet op de sterkte van het paard!” „Hij heeft geen lust aan de sterkte des paards, Hij heeft geen welgevallen aan de benen des mans; de Heere heeft een welgevallen aan degenen, die Hem vrezen” (Psalm 147 : 10). Tot troost is het gezegd: „Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken” (Jes. 54 : 17). En wij hebben dan een merkwaardig spotlied in de profetie van Ezechiël die weliswaar niet bij het leger was, maar geroepen werd om met het Woord er op te slaan en de vijanden neer te stoten: Hoofdstuk 32 : 18 e.v. U kunt het thuis nalezen.

Wat baat de menigte van volk? God geeft wijsheid en verstand tot dat, wat onze handen doen, zodat men met heldenmoed uittrekt, niet vreest, maar staande blijft en vertrouwt op de Heere. Eén man kan sterker zijn dan vele paarden en één zwakke sterker dan vele reuzen.

Want waarop ziet de Heere? „*Zie, des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen*”.

Die dus op de Heere hopen, en anders op niemand en niets! Dat zij uw parool, jonge mensen, die te velde trekt! Dat zij ook het parool van ons, die thuis blijven: wij hopen op Zijne goedertierenheid, Zijne genade, Zijn erbarmen! Wie verstaat het, dat Zijn oog op ons rust, op allen, die Hem vrezen? En hoe? Kan Hij het leger van de vijanden niet verschrikken, verblinden en verwarren, zoals Hij eens de Syriërs verblind heeft, zodat

de profeet hen, zonder dat zij het merkten, tot midden in Samaria voerde? Laat ons daarom uitzien en wachten, hopen en toevlucht nemen tot Zijn goedertierenheid tot Zijn genade, tot Zijn eeuwig erbarmen.

En o, hoe kostelijk is dit hopen! Wij hebben niets in handen, en het schijnt immers dikwijls, alsof de Heere ons verlaten heeft, zodat wij moeten uitroepen: „Waar zijt Gij, Heere? Mijn ziel verlangt naar U!”

Ach, hoe ziet het er uit in deze dagen, nu het de schijn heeft, dat Hij niet meer genadig zou willen zijn, dat Hij zou willen doden in plaats van in het leven te behouden. Dat doen onze zonden, die vervullen ons met schrik! Maar laat ons 's Heeren vrije genade voor ogen houden! Waar genade heerst, behoeft God Zich niet te storen aan onze boosheid, maar daar kan en wil Hij genadig zijn jegens een ieder, die op Hem vertrouwt.

Hopen, dat is hier een hopen op leven, op redding in de dood. Er kan geen andere weg zijn dan die van uiteindelijke redding. Geen levensgevaar kan zo verschrikkelijk zijn, geen dood zo onontkoombaar, of Hij kan, Hij wil, Hij zal redden die op Hem hopen. Zo hoopt dan op de Heere en stort uw hart voor Hem uit.

En dan, wanneer tengevolge van de oorlog duurte over ons komt, wanneer handel en fabrieken stilliggen, - ach, hoopt op de Heere! Een mens leeft niet bij brood alleen, maar van ieder woord, dat uit de mond Gods uitgaat. Hij hangt de broodmand nu wel hoger; maar de Heere Jezus heeft voor Zijn kinderen dikwijls honger geleden, eens veertig dagen en veertig nachten, en heeft Zijn leven voor ons in de dood gegeven, en nu is Hij ons Leven, ons hemels Brood. Als er geen water meer in de beek Krith is, en een arme weduwe nog slechts een weinig meel in de kruik, een weinig olie in de fles heeft, - kan dan de Heere niet redden in dure tijd? Hij heeft het gedaan, en Hij kan het nog!

Ach het arme volk! Het vergeet zo gemakkelijk zijn God, het vergeet in het kleine Gods Woord toe te passen, en daar komt dan de nood! Maar Zijns is beide, zilver en goud en alle overvloed. Een kind Gods moet het ervaren, dat de Heere tenslotte tot hem zeggen zal: „Heeft het u aan iets ontbroken?” het zal moeten antwoorden: „Nooit aan iets!” De Heere heeft overvloedig geholpen. Hoopt dus op de Heere; dan ervaart u ook, dat Hij u voedt in de honger.

Daarom laat onze ziel wachten op de Heere, op Zijn macht en trouw; laat ons in het gebed met Hem worstelen en in het worstelen aanhouden; laat ons Hem vrezen en voor ogen houden! God helpt, en Hij is onze hulp niet alleen, maar Hij stelt zich ook tussen ons en de vijand, zodat de vijand, - zoals in de Rode Zee de Egyptenaren, - het erkennen moet, dat de Heere voor Israël strijdt.

Hij is en blijft dezelfde voor en na. Daarom bij alle droefenis, waardoor wij getroffen worden, en bij alle ellende, die over ons komt: één vreugde blijft u immers, de vreugde in de Heere, het vertrouwen op Zijn heilige Naam. Dat is de Naam Jezus. Deze Naam „Jezus”, redder Zijns volks, handhaaft Hij, en ter wille van deze Naam geschiedt alles, wat er geschiedt.

„Uw goedertierenheid, Heere, zij over ons!” ‘Ja, Heere, Heere, ontferm U over de mijnen, ontferm U mijner, ontferm U over het land, de koning, zijn raadsliden; ontferm U over de jonge mensen, die uittrekken en over de vrouwen, verloofden en kinderen, die thuis blijven; ontferm U over ons allen, waar wij op Uw goedertierenheid hopen. Verdient hebben wij niets; dek ons met Uw goedertierenheid, met Uw genade.’

En de Heere spreekt tot allen, die niets anders hebben, waarop zij zich verlaten kunnen: „U zult ontvangen, wat u hoopt! U geschiede naar uw geloof!” Amen.

Slotzang: Psalm 147: 6.

5^e PREEK OVER PSALM 130:3

Gehouden 24 Juli 1870, voormiddags.

Gezongen: Psalm 130 : 1--3.

Lieve Broeders en Zusters!

Het is mij een behoefte u het allerhoogste decreet van 21 Juli van dit jaar voor te lezen. Ook al is het de meesten Uwer hier al wel bekend, toch meen ik, dat wij het niet alleen kunnen, maar dat het ook onze plicht is, eenmaal en ten tweeden male en ten derden male het te lezen, of te horen lezen. Het is het decreet betreffende het houden van een buitengewone algemene biddag op 27 Juli a.s.

Onze koning spreekt als volgt:

„Ik ben gedwongen om het zwaard te trekken ten gevolge van een willekeurige aanval, om deze met alle aan Duitsland ter beschikking staande macht af te weren. Het is Mij een grote geruststelling voor God en de mensen, dat Ik daartoe in geen enkel opzicht aanleiding gegeven heb. Met betrekking tot de oorsprong van deze oorlog heb ik een zuiver geweten, en Ik ben verzekerd van de rechtvaardigheid van onze zaak voor God. Het is een ernstige strijd, waar het om gaat, en hij zal Mijn volk en geheel Duitsland zware offers opleggen. Maar Ik trek ten oorlog uit onder opzien tot de alwetende God en met inroeping van Zijn almachtige bijstand.

Reeds nu mag Ik God daarvoor prijzen, dat van het eerste oorlogsgerucht af aan in alle Duitse harten slechts één gevoel wakker werd en zich naar buiten openbaarde, dat van verontwaardiging over de aanval en van het blijmoedig vertrouwen, dat God aan de rechtvaardige zaak de overwinning schenken zal.

Mijn volk zal ook in deze strijd Mij bijstaan, zoals het Mij in God rustende vader bijgestaan heeft. Het zal met Mij alle offers brengen, om voor de volkeren de vrede weder te verwerven. Van de jeugd af aan heb ik leren vertrouwen, dat aan Gods genadige hulp alles gelegen is. Op Hem hoop ik en ik roep Mijn volk op tot hetzelfde vertrouwen. Ik buig Mij voor God in erkenning van Zijn barmhartigheid en ben verzekerd, dat Mijn onderdanen en Mijn landgenoten het met Mij doen. Daarom bepaal ik, dat op Woensdag, 27 Juli, een buitengewone algemene biddag zal gehouden worden en met godsdienstoefening in de kerken, alsmede met onthouding van openbare diensten en arbeid, voor zoveel de dringende nood des tijds dit toelaat, gevierd zal worden.

Tevens bepaal Ik, dat, zolang de oorlog duurt, in alle openbare godsdienstoefeningen daarvoor in het bijzonder zal gebeden worden, dat God in deze strijd ons ter overwinning voere, dat Hij ons genade geve om ook jegens onze vijanden ons als Christenen te gedragen, en dat Hij ons in genade een vrede schenke, die de eer en onafhankelijkheid van Duitsland duurzaam waarborgt”.

Gij zult dus, mijn geliefden, Woensdag des morgens op de gewone tijd hierheen komen, om de almachtige God voor de koning, het vaderland en voor geheel Duitsland aan te roepen. Laat ons nu echter in deze morgenuur die woorden ter harte nemen en hun betekenis naspeuren, die wij vinden in Psalm 130:3:

„Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, Heere, wie zal bestaan?”

Gebed vóór de prediking.

Barmhartige God en Vader van onze Heere Jezus Christus! Schenk ons de genade, dat wij ootmoedig voor U mogen naderen, en onze ongerechtigheid voor U belijden mogen, - dat wij het erkennen, hoe wij alles hebben verdiend, wat nu over ons komt.

O God, al is deze zaak ook voor U en voor mensen een rechtvaardige zaak, - wij zijn toch niet rechtvaardig, maar wij zijn arme, wij zijn allen arme, vloek- en doemwaardige zondaren. Dat is onze verschrikkelijke zonde: de afval van Uw Woord, van Uw Wet, die alleen goed is, van Uw geboden en inzettingen, die Gij, hemelse Vader, ons gegeven hebt. En ach, de verschrikkelijke afgoderij, die er in ons midden is! Maar Gij zijt zó genadig en barmhartig, dat Gij ons door Uw gericht wakker maakt, dat Gij ons de vijand zendt, opdat wij ons bekeren zullen tot U, de levende God, en alle afgoden van ons werpen zullen.

O Heere, wees ons genadig! Wij belijden het U, als Gij met ons deed naar onze zonden, dan zouden wij vergaan, en het zou onze vijanden goed gaan, maar ons zou het niet goed gaan. Barmhartige God, die toch ook rechtvaardig zijt, - bevrijd ons van onze zonden, die wij hebben bedreven, ons en onze kinderen, - anders moeten wij omkomen en vergaan onder de vloek van onze zonden, wij en onze kinderen.

O Heere, maak ons toch vóór alles bekend de rechte weg, opdat wij niet zien op het zichtbare, maar op dat, wat tussen U en ons in staat, opdat wij onze zonden en schuld erkennen, en in het bloed van Uw Zoon Jezus Christus vergeving vinden voor al onze zonden en dwaasheden.

O Heere, geef ons de genade, dat wij in eenvoud en oprechtheid voor Uw Aangezicht wandelen en erkennen, dat het met onze macht niets gedaan is, dat alle zichtbare macht ijdelheid is voor U. Geef ons toch te verstaan en te erkennen, dat in ons hart alleen woont het verlangen naar het zichtbare, dat al ons begeren en bedenken ijdele, ellendige afgoderij is, waardoor wij niets bereiken, maar alles verliezen. Trek Gij ons naar boven, tot U, waar alleen hulp te vinden is voor ons, o genadige God en Erbarmer! Aan U alleen geven wij ons over met alles wat ons omringt. Gij zijt rechtvaardig en een Helper. Gij, o God, zijt de Heere, omhoog in de hemelen en hier beneden op de aarde. O kom, om te doen naar ons gebed! U wilt toch helpen een arm en ellendig volk, dat Uw erbarmen zoekt. Daal neer in onze harten en wees met ons en ons land, met onze koning en onze legeraanvoerders, met allen die ons lief zijn, die zijn uitgetrokken de vijand tegemoet, opdat de vijand niet zal overwinnen en wij niet te schande zouden worden.

Gij, genadige God en Erbarmer! Verhoor ons genadig, lieve hemelse Vader, en toon ons, dat U een Verhoorder van ons gebed bent. Want U hebt immers gezegd: waar twee of drie vergaderd zijn in Uw Naam, - hun zal gegeven worden, wat zij vragen. Help ons dan in onze nood, en wees ons genadig naar Uw grote goedheid. Ach, wees met ons en geef, dat wij en onze koning geholpen worden. Trek Gij uit met ons leger, trek het zwaard voor ons in de strijd, die ons is opgedrongen.

U wilt armen en ellendigen helpen, U wilt de tranen drogen. U wilt een man zijn voor de weduwen en een Vader voor de wezen, een Helper voor de verlatenen, een Trooster voor de bedroefden en voor allen, die op Uw heil wachten, die anders, zonder Uw troost, verloren zijn. Wees met ons, naar de macht van Uw genade en Uw barmhartigheid. Wij laten U niet gaan, tenzij dat Gij ons zegent. Wij geven het niet op, U te smeken ons te willen helpen. O Heere, U zult het doen, opdat wij U opnieuw loven en prijzen om Uw goedheid en grote barmhartigheid. U, die wonderen doet onder alle heidenen, Amen.

Gezongen: Psalm 119 : 29.

Als wij en het gehele volk hedenmorgen opgeroepen zijn om God aan te roepen om Zijn genadige bijstand, dan willen wij toch eerst het woord van Zijne Majesteit, onze

Koning, wel overwegen. Daar vinden wij geen hooghartigheid, geen snoeven op de inderdaad grote macht, die sterker is dan de vijand, ook geen vertrouwen op menselijke kracht, maar het is een oproep aan het volk, opdat dit met de koning de almachtige God zou aanroepen. Zou u nu willen steunen op de algemene geestdrift en de moed van het Duitse volk? Willen wij daarop vertrouwen, dat wij de troepen tellen en van hun aantal ons bewust worden, of dan eerst herademen, wanneer wij vernemen, dat de vijand een nederlaag heeft geleden?

Zijne Majesteit de koning maakt ons -, en Gods Woord heeft u reeds van overlang opmerkzaam gemaakt op de grote gevaren. Niet alleen Napoleon steekt hier achter; hij is slechts het werktuig in de handen van goddeloze mensen, in de hand van de antichrist, die de oorzaak is, dat Europa weer in bloed baden moet. Maar het werktuig is een vreselijk werktuig! Daarop maakt de koning zijn volk wel opmerkzaam. Ik zeg het u en zeg het ook aan uw kinderen, wat de Romeinen eens zeiden: „Hannibal staat voor de poorten!” Wij moeten het gevaar wel peilen, om dan tegenover dit gevaar een vast vertrouwen te hebben op de Almachtige, Die alleen beschermen kan en beschermen zal, waar wij Hem in het geloof te hulp roepen.

Maar God aanroepen, de levende God aanroepen! - Mijn geliefden, het is duizendmaal lichter om dag en nacht te marcheren, op de voorposten te staan, met het zwaard er op los te slaan, dan op God te vertrouwen en van ganser harte als een arm, verloren mens voor zich en zijn kinderen God aan te roepen.

Er zijn nog enige ouden onder ons, die het ook beleefd hebben, wat ik in mijn jeugd nog beleefde. Dat zeg ik u, vertrouwt op niemand anders, dan op God almachtig; want alles, ook geheel Elberfeld, het gehele dal met al zijn welvaart, bevindt zich op de punt van het zwaard. Daarom komt het erop aan, om God aan te roepen, de almachtige God. Ach, mijn geliefden, dit, in het geloof te doen, is evenwel zulk een zware zaak. Men grijpt liever naar de kranten om de zinkende moed weer te laten opleven. Zo zwaar valt het om in waarheid op de levende God te vertrouwen, dat men veeleer zijn geld telt en overlegt, wat men uitgeven, hoe ver men rondkomen, hoe lang men het met vrouw en kinderen uithouden kan.

God heeft u nu door mijn mond deze 24 jaar veel laten zeggen; laat dan nu bij u geen stilzwijgen opkomen bij dag en nacht, opdat wij met ons gebed beschermen de koning en zijn raadsliden, land, volk, weduwen en wezen, kinderen en zuigelingen. Zullen wij dat echter doen, dan behoort daar allereerst toe besef van wat in dit vers van onze tekst uitgesproken is: **„Zo Gij, Heere, de ongerechtigheden gadeslaat, wie zal bestaan?”**

Wij kunnen niet staan, niet bestaan, zoals wij dat zo dikwijls in de Psalmen vinden: dat wij namelijk op duizend vragen niet één beantwoorden kunnen. Wij kunnen niet staan, niet blijven staan voor God. En toch hebben wij, die thuis blijven, de opdracht om als dappere strijders van Christus de vijand te verslaan met ons gebed. Maar wij kunnen in deze strijd alleen niet staan. Waarom niet?

Omdat wij zondaren zijn, zulke zondaren, dat het voor ons moeilijk valt om de Vader vast te houden als onze Vader; God vast te houden als de levende God en van harte te vertrouwen, dat Hij ons gebed verhoort. Dat is een grote zonde van ons, en deze komt uit zoveel andere zonden voort. Steeds drijven ons de zonden, onze slapheid, onze eigenliefde, onze eigenbaat, en tenslotte drijft ons de duivel weg van het gebed, zodat wij niet doorbreken, er niet door kunnen komen met ons gebed.

En nu is daar vóór alle dingen de toorn Gods. Wie gelooft echter nog aan deze toorn? Zou u soms menen, dat God daarin behagen heeft, dat ongeveer twee miljoen mensen op elkaar botsen, en dat zij elkaar vernietigen? Meent u, dat God voor Zichzelf een welbehagen heeft aan het schrikkelijk bloedvergieten? Kan Hij behagen hebben in al de

tranen, die daar vergoten worden, aan de verwoesting van steden en gehele landstreken, aan het stilstaan van de arbeid, de duurte en hongersnood, en aan allerlei andere ellende, die de oorlog met zich medebrengt?

Ach ja, God is een genadig en barmhartig God; maar weet u dan niet uit de geschiedenis, dat, wanneer God ons niet meer op een andere wijze bereiken kan vanwege onze hoogmoed, onze eigenliefde en Godvergetenheid, Hij dan met Zijn gerichtten komen moet? Wèl dengene, die hier de toorn Gods gevoelt in zijn eigen binnenste, in zijn eigen borst, aan zijn eigen hart!

Wij hebben hier in de tekst een vraag: „**Wie zal bestaan?** Wie blijft staande?” Dat wil met andere woorden zeggen: Niemand blijft staan! Maar wat dan? Ja, dan valt alles! Dan rijden alle duivelen over ons heen! Dan heeft de vijand het gewonnen! Hier geldt het een: „óf... óf”, óf „het leven behouden”... óf „sterven zonder een verzoend God te hebben”. Niemand kan blijven staan! Voor de vijand toch wel? Nee, ook dat niet eens, wanneer de Heere het niet geeft.

Wij hebben het echter ervaren, dat sommigen van de onze grote scharen van vijanden versloegen. Daaronder waren zodanigen, die eerst ook niet konden staan, totdat het woord tot hen kwam: „Met U kan ik door krijgsbenden dringen”; zodanigen waren daaronder, wien het gegeven werd om vast te houden aan het antwoord op de vraag: „*Wat is uw enige troost in het leven en in het sterven?*” En daar zagen zij dan hun makkers vallen ter rechter- en ter linkerzijde, maar zij bleven staande, in dit eenvoudige geloof gehuld. Dat is vier jaar geleden gebeurd.

„**Heere, wie zal bestaan?**” „Heere”, betekent hier: „de Machtige”, die alles in Zijn hand en macht heeft, tegen wien alles te zwak is. Wanneer echter kan niemand bestaan? „**Wanneer de Heere zonde toerekent**”. Rekent Hij dan de zonden toe?

Geliefden, vergeet toch uw Duitse geschiedenis niet! Zestig jaren zijn nu verlopen, sinds aan koningin Louise het hart brak over Duitslands smaad. En vanwaar kwam deze smaad anders, dan daarvan, dat God het de volkeren toerekenen moest, dat Zijn heilige Naam ontheiligd, Zijn heilige dag onteerd en Zijn waarheid, - de waarheid van Zijn Evangelie, - door geheel Duitsland met voeten was vertreden. Het kwam zover, dat de macht van Pruisen geheel vernietigd werd. Zover was het gekomen door de zonde van de vorsten en van de volkeren. Zes maal honderdduizend man marcheerden naar Rusland: hoeveel bleven er daarvan over? Van de 600.000 man geen 100.000; en van de 100.000 paarden ongeveer achthonderd. En wat voor een jammerlijk overschot was het, dat na de vreselijke catastrofe in Rusland huiswaarts keerde!

Ja, God rekent zonde toe, want hoewel Hij barmhartig is, Hij is toch ook rechtvaardig. Hij zwijgt dan wel een tijd lang; Hij laat Zijn heiligen Naam onteren, laat door volk en overheid Zijn heilige Sabbat schenden, Zijn geboden overtreden en verbergt Zich. En daarbij is dit nog het verschrikkelijkste, dat Hij de zonde op deze wijze toerekent, dat Hij van een volk Zijn Woord wegneemt, zodat de onverschilligheid jegens Zijn Woord geheel en al de overhand krijgt, en de bewaring van Gods geboden meer en meer vergeten wordt. Ja, het staat aan God zonde toe te rekenen, dat is, om het land en volk aan te zeggen: „Dat hebt gij gedaan, nu eis Ik betaling of straf!” Hoe doet Hij dat? Dat doet Hij niet als vijand, maar als Bondsgod, dat is, als een God, die nochtans genade en trouw houdt. Wanneer God dus komt met Zijn gerichtten, dan leren de mensen gerechtigheid.

In Holland, waar veertig jaar geleden de vijanden van de Waarheid een overwinning vierden, doordat zij *de getuigen Gods* verwierpen, komt het nu weer in de herinnering boven, dat de Fransman een wolf is, die schapen genoeg opgegeten heeft; en het volk,

dat aldaar Gods Naam vreest, worstelt in gebeden. O, dat God ook hier en aan alle plaatsen in Duitsland de Geest van de genade en des gebeds uitgieten wilde!

Nogmaals: De Heere doet dit alles als Bondsgod, en al staat nu ook alles op de punt van het zwaard, - dit zwaard heeft Hij in Zijn hand. Nu willen wij van onze kant eens ons eigen leven, vrouw en kind, onze huizen en alles, wat God ons gegeven heeft, uit handen geven en Hem toevertrouwen met de woorden: „Daar hebt Gij het, Heere God, bewaar Gij het, wij kunnen het niet meer”. Zijt Gij de Bondsgod, die het gedaan hebt, U, die Duitsland gestraft en weer gezegend hebt, en zegent het andermaal, doordat U zulk een eenheid geeft, en een koning, die ons verwijst naar Gods troon, dan willen wij moedig de spreuk omkeren en zeggen: „*Indien Gij, Heere, de zonde niet toerekent, Heere, dan zullen wij bestaan.*”

Het gaat om de hoogst ernstige vraag: „Hoe verkrijg ik van mijn Vader in de hemel datgene, wat de begeerte mijns harten is?” Dat geschiedt alleen op grond van het feit, dat wij vergeving van zonden hebben. Precies zoals een kind, dat van vader of moeder iets hebben wil, tevoren dat in het reine brengen moet, waarom vader en moeder boos zijn, - zo hebben wij allereerst onze zonden te belijden, ons aan de bestraffing te onderwerpen en om vergeving te vragen. De mens, die uit de diepte roept tot God, komt eerst tot het gebed: „Ach, reken mij de zonde niet toe!” Welke zonden? Alle zonden, die begaan zijn tegen de heilige Tien Geboden van Gods Wet.

De gehele vreselijke verkeerdheid, het afgefallen-zijn van God en Zijn genade, de eigenzinnigheid, eigengerechtigheid, eerzucht, liefdeloosheid, verachting van Zijn Woord, de hoogmoed, en dat een ieder boven zijn stand wil leven; verder onze ongehoorzaamheid, en dat Christus van de troon moet en óf de paus óf het volk regeren moet; verder al die zonden, die ontelbaar vele, tegen het 6^{de}, 7^{de} en 10^{de} gebod. En wel niet slechts zoals u misschien zou menen, de zonden van het gehele volk in het algemeen zijn bedoeld, maar *uw en mijn zonden*, die immers niet te tellen zijn. Indien God nu deze zonden en schuld ons toerekenen wil, dan overwint de *haan* de *adelaar*; wanneer God ons echter deze zonden niet wil toerekenen, dan kan de adelaar nog hoger vlucht nemen. Wat nu? Willen wij nu dubbelhartig zijn en zeggen: „Ja, maar mijn zonden! ik kan niet bidden, ik heb teveel zonden, ik moet het bidden aan anderen overlaten”? Zeer zeker, als God de zonde toerekent, dan kunt u niet bidden, zeker niet! Maar wanneer wij het nu zo nemen: „Wanneer de Heere de zonde niet toerekent, dan zullen wij bestaan”? Werkelijk, de Heere echter rekent de zonden de bidder, die uit diepe nood tot Hem schreit, niet toe.

„Kan God dan zonde niet toerekenen?” zo vraagt u. Ja, indien een Ander optreedt, die voor de zonden van de enkeling zowel als voor die van het gehele volk betaalt en hun schuld delgt. Daarop steunde ook de man, die deze Psalm ons gaf. Hij verkeerde in diepe nood, want hij zegt immers: „Uit de diepte roep ik, Heere, tot U!” Hij bevindt zich dus niet in een wijde ruimte, niet op een hoogte, van waaruit hij alles overzien kan; hij ligt daar beneden in de diepte. En terwijl hij in de diepte ligt, en dat zeker wel door eigen schuld, - want hij spreekt immers slechts van zonde, - zo vraagt hij of God de zonde niet wil toerekenen. Hij hoopt alleen op vergeving, als hij zegt: „*Want bij U is vergeving*”.

Hij kent het gehele volk, waarvoor hij bidt, als zulk een waarmede het gesteld is, als met hemzelf, hij weet, dat het arme en verloren zondaren zijn, want er wordt immers gezegd: „Israël hope op de Heere; want bij de Heere”... is de verlossing?

Nee, bij de Heere is de genade. Want zonde en schuld van een geheel land zowel als van de enkeling weg te nemen,... is zaak juist van genade. Dat God dus de betaling van de Borg aanneme en Zijn genade late regeren over de verlorenen, daarop moet Israël

hopen, en wij evenzeer!

En de Heere zal het doen: „Hij zal Israël verlossen”... waaruit? Uit al zijn noden? Dat staat er niet, maar: „uit al zijn zonden”. Zo ziet dan een volk omhoog tot het kruis van Golgotha, op het daar vergoten bloed, dat de aarde gedronken heeft, en roept uit: „*Heere Jezus, Koning van de koningen en Heere van de Heeren, ontferm U over ons!*” Amen.

Gebed na de prediking.

Ja, Heere, erbarm U over ons en wees ons genadig. Wat wij straks op onze Biddag zullen doen, dat doen wij ook heden, zoals wij hier zijn. Verhoor ons en blijf met ons met Uw genade en met Uw Heilige Geest, opdat wij het Woord indachtig blijven, dat wij van U hebben gehoord, - het Woord van goedheid en genade. O geef ons een hart, om U onze zonden te belijden, er berouw over te hebben en die na te laten. Geef ons een waarachtig, deemoedig hart, dat zelf niets kan als alleen belijden: o God, wij zijn verloren, als Gij u niet erbarmt. Wil ook in ons hart een waarachtig geloof verwekken, dat wij om het bloed van Jezus Christus Uw heilige kinderen zijn, die gaarne roepen: „Abba”. O genadige God, wil ons verhoren! Laat Uw Aangezicht lichten over onze koning en over Uw volk. Laat het onze vijanden te warm worden, maar wees Gij een schaduw over Uw volk. Amen.

Slotzang: Psalm 4 : 4.

6^e PREEK OVER PSALM 76 : 1-4

Gehouden 24 Juli 1870, des avonds

Gezongen: Psalm 76 : 1 en 2.

Laat ons met elkaar de zo-even gezongen Psalm opslaan en met gewijde aandacht lezen.
Psalm 76 : 1-4:

„Een Psalm, een lied Asafs, voor de opperzangmeester op de Neginoth. God is bekend in Juda, Zijn Naam is groot in Israël; en in Salem is Zijn hut, en Zijn woning in Sion. Aldaar heeft Hij verbroken de vurige pijlen van de boog, het schild en het zwaard en de krijg. Sela.”

Dit is dus de Psalm van een profeet, wiens naam Asaf is. Deze profeet moet wel allerlei leed doorgemaakt hebben en daarin veel geleerd en schrikkelijke dingen beleefd hebben, die hij nu ook aan de gemeente meedeelt. Daartegenover heeft deze profeet ook beleefd de grote wonderdaden Gods, die Deze Zijn volk bewezen heeft. Wat hij allemaal doorgemaakt heeft, dat zullen wij wel het duidelijkst voor de gemeente uitgesproken vinden in de volgende, de 77^{ste} Psalm. Daar lezen wij: „Mijn stem is tot God en ik roep, mijn stem is tot God, en Hij zal het oor tot mij neigen. Ten dage mijner benauwdheid zocht ik de Heere.”

De Heere is dus ver van hem, hij ziet de Heere niet, hij heeft geen blijdschap en vindt geen troost; de Heere houdt Zich verborgen. De benauwdheid ligt hem zo zwaar op het hart, dat hij geen raad weet. Hij ziet niets dan vijanden en ondergang. Nu weet hij echter: slechts Eén kan hem redden; Dien moet hij bij zich hebben, zodat hij geloven mag, dat Hij zijn God is.

Daarom zegt hij: „Ten dage mijner benauwdheid zoek ik de Heere”. Hij zoekt Hem zoo, dat zijn hand in de bange nacht tot Hem uitgestrekt is. Zoals hij zegt: „mijn hand is des nachts uitgestrekt”, en hij kan niet ophouden, want alleen de Heere Zebaoth moet hier helpen.

Dat was nu voor Asaf niet slechts een persoonlijke benauwdheid, waarin hij zich bevond, maar het was de nood van het gehele land; de nood van Gods Kerk drukte hem terneer. Het wordt hem daarbij zo bang, dat hij alle troost verwerpt, dat hij zich beraadt over zijn leven en meent: nu zal ik met mijn volk omkomen door de hand van de vijand. Zo schreeuwt hij dan om troost, zijn ziel smacht naar troost, naar de enige troost in leven en in sterven, waarvan het heet, *dat wij alzo bewaard worden, dat zonder Zijn wil ook geen haar van ons hoofd vallen kan.*

Ach, deze troost zou hij gaarne ondervinden, levendig gevoelen om zich daaraan vast te klemmen, daaraan vast te houden en zo onbewogen te zijn en te blijven. Nu wordt wel de troost iemand voor ogen gehouden, maar in de benauwdheid is hij weg, ja het gebeurt wel, dat men de troost als het ware van zich wijst. Daarom spreekt Asaf: „Want mijn ziel weigert getroost te worden”. Dan is hij dus wel diep bedroefd. Ach, hoe kan de Heere mij zo vergeten, terwijl Hij anders steeds geholpen heeft, terwijl Hij Zich anders steeds een God betoonde, Die wonderen doet! Bedroefd is hij dus, maar in deze droefheid denkt hij aan de Heere. Zijn hart is in angst, en ongetwijfeld niet slechts in één, maar in vele angsten, en dat doet hem spreken. Waar spreekt hij van? Van datgene, wat wij in de vorige Psalm gelezen hebben. Laten wij nu daarop terugzien.

Het gaat in het leven zo op en neer, mijn geliefden. Maar de gehele gemeente moet deze

Psalm bidden en samen zingen en vervuld worden van zijn inhoud. Waar spreekt deze Psalm dan van? Spreekt hij niet daarvan, ***dat God in Juda bekend is?*** Juda is Gods uitverkoren volk, het volk, dat de Heere Zijn beloften voorhoudt, en belijdt, dat het voor ziel en lichaam geen helper heeft, dan alleen Dengene, Die uit Juda voortgekomen is, de Silo, Jezus Christus, Die ook alleen alles, wat verloren is, terugbrengen kan. Dus bij Zijn volk is God bekend. Hoe is Hij dan bekend? Juda heeft de roeping om God te loven, God alleen te loven, en dat doet het niet alleen met werkelijke lofpsalmen, maar ook met zijn kermen, klagen en roepen tot God. Want wanneer ik mijn nood in Gods Vaderschoot uitstort, dan verklaar ik immers daarmede van Hem, dat Hij alleen de enige Toeverlaat en Helper is. Dan verklaar ik immers voor Hem, dat ik geen middel en geen uitweg ken, dat ik geen verstand en geen wijsheid heb, dat ik niets als ondergang voor ooggin zie. Maar dan belijdt ik tegelijkertijd van Hem: „Heere, Gij alleen kunt en moet helpen.” Zo looft Juda God.

- ***De Heere is onder Zijn volk bekend als die God,*** Die naar Zijn grote en geweldige barmhartigheid met Zijn gehele volk vanouds zo heerlijk gehandeld heeft, zoals wij dat uit de mond van de vaders vernomen hebben.
- Hij is bekend als die God, *Die was en is en zijn zal*, Die alleen woord en trouw houdt.
- Hij is bekend als Die alleen almachtig is, en dus door deze almacht ons beschermen en bewaren kan, Die ook door deze almacht de vijand ons van het lijf houden, of hem verdrijven, verstrooien of ten onder brengen kan.
- *God is in Juda bekend* als de echte Krijgsman, van Wie Zijn volk niet vergeten kan, dat Hij het droogvoets door de Rode Zee gevoerd -, de Farao echter met paard en wagen in de diepte van de zee neergestort heeft.
- God is in Juda bekend als een genadig God, Die ter wille van het enige offer van Christus in Zijn huis het zwakke en tegen het ongeloof strijdende gebed, - want wij zijn immers niet in staat om ook maar één minuut aan Zijn belofte vast te houden - verhoord heeft en verhoort. Daarvan weet Juda veel te vertellen uit zijn geschiedenis.
- En zo is God nog in Juda bekend, bij Zijn volk allereerst als Zulkeen, Die zonde vergeeft. Want daaraan kent men God het allerbest, dat God zonde niet toerekent, dat Hij de misdaad van Zijn volk achter Zijn rug werpt. Dat Hij zo wonderbaar genadig handelt, waar wij niets dan toorn verdiend hebben, toch niet te doen naar onze zonden, en ons niet te vergelden naar onze misdaad, maar indachtig te zijn welk maaksel wij zijn, dat wij stof en as zijn.
- God is bij Zijn volk bekend, dat Hij zich vinden laat, als men Hem zoekt; dat Hij Zijn vrede door Jezus Christus, de grote Vredevorst, in het hart ingiet en door Zijn Heilige Geest zo menige troost uit Zijn eeuwigblijvend Woord geeft.
- Hij is bekend als Die bronnen heeft, die volheid van water hebben tot leniging van iedere nood.
- Hij is tenslotte als zulk één bekend, Die ook Zijn woord van belofte in bijzondere benauwdheid van lichaam en van de ziel of in algemene nood van de Kerk en het land, waar maakt.

Het volk, dat Juda heet, wordt hier door de Heilige Geest ook genoemd ***Israël***, zoals de Heere Jezus Christus tot Jakob zeide: „Hoe is uw naam? Gij zult niet meer Jakob heten, maar Israël; want gij hebt met God en met mensen gestreden, en gij hebt overmocht”. Daarom heet het bij de profeet: „Hij streed met (Statenvertaling, *gedroeg zich vorsteljk tegen*) de Engel en overmocht, want hij weende en smeekte Hem.” (Hosea 12:5). Dat is

dus de oorsprong van de naam Israël, van het Israël dat daar trekt door de woestijn, door de afgrijpselijke Enakskinderen heen, door Ezau, Moab en Amnon door het land van de koning van Basan, door al deze reuzen heen, opdat het zou binnenkomen in het land van de belofte. Dit volk moet Zijn Naam belijden: „Ik heb,” spreekt de Heere Jezus, „Uw Naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt”. Dus deze Vadersnaam, deze Naam, volgens welke Hij een genadig God is voor Zijn volk, een verzoende God, een verzoend en genadig Vader, is in Israël heerlijk. Deze Naam dus, die wij, hoewel wij niet weten, wat wij bidden moeten, door de Heilige Geest nochtans aanroepen, deze Naam „Abba” is voor Gods volk heerlijk, - voor het volk, dat met Hem worstelt en Hem niet loslaten kan en niet loslaten wil vanwege de verschrikkelijke angst. Want Ezau, de geweldige Ezau rukt aan met zijn gewapende mannen. De nood dwingt dus, dat men deze Naam niet wil en niet kan laten gaan, maar spreekt: „Ik laat U niet gaan, tenzij Gij mij zegent!” Dat is, tenzij Gij van mij wegneemt de schrikkelijke last, die op mij ligt; en, waar Wet en duivel roepen: „Gij zijt een goddeloze”, tot mijn ziel zegt: „Gij zijt de Mijne!” En derhalve noemt *U* mij goed, terwijl alles mij verdoemt en vervloekt. Bij dit volk, dat zulks ervaart, **is Zijn Naam heerlijk, dat is, geducht**. Dat Zijn Naam ontheilgd wordt, duldt Hij immers niet.

Hij duldt niet, dat, wanneer men Zijn Naam aanroept, deze Zijn Naam niet in zijn volle omvang bij Zijn volk Israël zou worden verheerlijkt. Die roem moeten de zielsvijanden niet hebben. En wanneer het hun ook toegelaten wordt, dat zij voor een ogenblik vragen: „Waar is nu uw God?”, dan zal toch deze Naam zich geducht betonen hij de armen en ellendigen tegenover de ellende, en het woord waarheid blijven: „Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts en mijn God.”

Aangezien nu Gods Naam in Israël bekend en zo heerlijk, zo geducht is, roept dan ook ieder deze God aan, roept Zijn Naam aan, en dan allermee, wanneer de nood op het hoogst, wanneer de stoelen tot het gericht opgesteld worden, wanneer het beslist moet worden, of de arme hogepriester Jozua door de Satan meegesleept worden of dat God de Heere spreken zal: „De Heere schelde u, ja de Heere schelde u, Hij, Die Jeruzalem verkoren heeft. Is deze niet een vuurbrand, die uit het vuur gered is?”

Mijn geliefden! Het is, alsof hier beneden op aarde aan duurzame vrede niet te denken is, en zo is het ook eigenlijk. Het komt immers wel aan het licht, tot welke een boosheid wij geneigd zijn, wanneer God een ogenblik de hand van ons afrekt, en ons alleen laat staan. Het komt dan wel aan het licht, hoe moeilijk het voor de mens is om zijn geluk te dragen. Daarom is God de Heere echter vanouds gekomen, - ik vraag hier niet naar hen, die buiten zijn, ze mogen heten, hoe ze willen, - maar God de Heere heeft vanouds Zijn Israël, Zijn Juda in de smeltkroes geworpen. Hij zal daar niet mee ophouden, opdat het waar blijve, dat wij door allerlei droefenis heen het Koninkrijk Gods moeten ingaan. Wanneer het ons naar het uiterlijke goed gaat, kunnen wij de innerlijke nood als het ware wegblazen. Wij denken niet aan God, maar zijn weldra verwereldlijkt en tonen dit wel openlijk aan hoofd en lichaam. Wij vervallen dan spoedig weer tot afgoderij, dat wij namelijk ons vertrouwen op iets anders zetten, dan op de levende God. Zo moet dan de Heere God wel komen en land en volk, hoog en laag bezoeken, opdat Gods Naam, roem en macht weder verheerlijkt worde.

En zulke bezoeken, waar de Heere mede komt, zijn volgens de profeet *zwaard, pestilentie en hongersnood*. Het allereerst begint het gericht bij het huis Gods, totdat Hij Zijn kinderen verootmoedigd heeft. Daarom moeten zij eerst de straf ondergaan. Maar het schaap vlucht toch weer naar zijn herder, en het kind naar vader en moeder en roept in zijn benauwdheid: „Vader, moeder!” Als nu een volk zich verootmoedigt en zich niet

op wat uiterlijk is verlaat, maar God zoekt en als Asaf zijn hand des nachts uitgestrekt heeft, daar zal het ervaren, dat God verhoort. En, waar Hij met de roede gestraft heeft, de roede weer in het vuur werpt, en Zijn volk weer uit de smeltkroes haalt.

Zo vol troost staat het er dan. **“God heeft in Salem Zijn hut.”** Dat is op de plaats des vredes; en waar Hij oorlog zendt, daar doet Hij het om Zijn volk daarna niet alleen uiterlijke, maar ook innerlijke vrede te brengen door Zijn Woord en Evangelie. Hij heeft Zijn vaste, onbewegelijke woning in Sion. Daar is Zijn hoofdkwartier, Zijn residentie, midden onder Zijn volk in Christus Jezus, waar Hij al Zijn deugden en volmaakheden verheerlijkt.

„Aldaar verbreekt Hij de pijlen van de boog”. Wij hebben hier in de grondtekst een woord, dat eigenlijk: *gloeiende stukken* betekent. Ik zou het daarom zo willen uitleggen: daar laat Hij bommen en granaten uit elkaar springen, zonder dat zij schaden, als zij worden afgeschoten. Hij verbreekt het schild, waarachter de vijand zich veilig waant. Hij verbreekt het scherpe zwaard, dat niet afgeweerd kon worden. Ja meer nog, daar verbreekt Hij de gehele oorlog. Dat doet Hij zo, dat Zijn Naam groot gemaakt, daarentegen de naam van de vijand teniet gemaakt wordt, en diens macht in het niet verdwijnt. Dat doet Hij zo, dat Hij de eigen overwinningen van de vijand voor Zijn volk tot grotere overwinningen laat gedijen, ja hun overwinningen tot hun verderf doet eindigen. Dat doet Hij zo, dat Hij de list van de vijand vernietigt, paard en ruiter in diepe slaap doet vallen.

Mijn geliefden! Asaf wil dus zeggen: waar werkelijk Gods volk is, - laten het er ook slechts weinigen in het land zijn - daar zullen *zij* het doen. Onder hen en bij hen zal God Zijn Naam verheerlijken en alle oorlogstoerusting en oorlog verbreken. Daarom is het kostelijk, dat wij door de stem van onze koning opgeroepen worden om God aan te roepen. Vanouds hebben de vijanden, meer dan het zwaard, de biddagen van Gods volk gevreesd. Al heeft het volk ook een korte tijd onuitsprekelijk geleden, heeft God toch steeds bewezen, dat het oude woord Gods nog hetzelfde is, en dat Zijn hand niet verkort is om nog wonderen te doen.

- Wij lezen in de geschiedenis (2 Koningen 3), dat de Israëlieten tegen Moab ten oorlog trokken. Toen zij door gebrek aan water in grote nood kwamen, hielp hen de Heere wonderlijk en drenkte hen. De Moabieten echter, toen zij tegen Israël oprukten, zagen uit de verte het water, meenden, dat het bloed was en vatten daardoor moed om - in de val te lopen.
- Drie eeuwen geleden is in Holland hetzelfde wonder gebeurd. Een boer moest een brief overbrengen, die betrekking had op een aanslag op de stad Gouda, Vóór de poort begint hij te aarzelen en te talmen en ontsteld naar het water in de gracht te kijken. Dat wekte argwaan, hij werd gevangen genomen en de verraderlijke brief werd op hem gevonden. Gevraagd, waarom hij zo ontsteld werd, vertelde hij, dat hij het water geheel in bloed veranderd gezien had, zodat het afgrijselijk om te zien was geweest. Door middel van zulke wonderen verheerlijkt God Zijn Naam.
- Vlissingen, de sleutel van Zeeland, ziet de Spaanse vloot naderen. Reeds maakt de overheid in de stad de kwartieren voor de legering gereed. Maar een van de Zeeuwen vraagt verontwaardigd, wat dat moet betekenen? Ingelicht grijpt hij ijlings naar de wapenen. De man heet „Alleman. Meerderen komen in beweging en vragen naar de oorzaak, en men antwoordt: „Alleman ijlt te wapen”. Men verstaat: „alle man”, dat is, iedereen, grijpt naar de wapenen, - dat is voldoende. De hele stad grijpt daarop naar de wapenen, en de Spaanse vloot moet wijken.

- Wezel, de stad en sterke vesting, wordt verschrikkelijk geteisterd door de Spanjaarden. Zij moest door de Hollanders ingenomen worden, opdat het arme volk Gods van de schrikkelijke tirannie verlost zou worden. Het plan was om de stad overdag in te nemen; 's nachts zou het gevaarlijk zijn. Maar de Hollanders verdwalen en komen eerst in de nacht voor Wesel aan. Hun ongeluk was hun geluk. Zij moesten door een bepaalde poort de vesting binnendringen. Over de gracht ligt een ophaalbrug, die opgehaald is; zij kunnen er niet over. Wat nu te doen? Van de wallen lost een Spanjaard een kanonschot, en de kogel, die afgevuurd werd tot verderf van de Hollanders, trof de ketting van de ophaalbrug, zodat deze neerviel. Zo drongen zij er over heen. De valpoort moest neergelaten worden, maar het daarvoor bestemde werktuig was niet te vinden, ja de soldaten van de wacht sliepen, zodat de Hollanders hen met hun eigen wapenen neersloegen, de stad veroverden, en zo een beslissende keer in deze oorlog tot stand gebracht was.
- Toen twee eeuwen geleden Lodewijk XIV met zijn Fransen op het punt stond om Holland te veroveren in de winter, toen het leger over het ijs kon binnentrekken, en hij reeds drie provincies bezet had, terwijl hij Utrecht bedreigde, toen liet de Heere zo'n sterke dooi komen, dat het ijs begon te smelten, en de bevelhebber door het ijs zakte. Terzelfder tijd weerklonk de kreet door het land: *Oranje is tot stadhouder uitgeroepen!* Schijnbaar verlaat hij het land en geeft het prijs aan de vijand, maar neemt intussen Bonn in, en Lodewijk moet uit het land niet marcheren, maar vluchten.
- Ook bij ons heeft de Heere Zijn wonderen bewezen vier jaar geleden. Maar dan plegen wij, arme mensen, te zeggen: „Dat was toen, - maar nu?” Toch moeten wij op de Naam Gods zien, opdat wij Juda en Israël zijn, onze naam en hoge roeping niet vergeten, de roeping om alles van de Naam des Heeren te verwachten. De Zon der Gerechtigheid zij onze vijanden te heet en onze troepen tot een schaduw! Amen.

Slotzang: Psalm 91 : 1.

7^e PREEK OVER PSALM 75

Gehouden op de buitengewone bededag, 27 Juli 1870, 's morgens

Gezongen: Psalm 75 : 3-6.

Psalm 75: „Een Psalm, een lied, voor Asaf, voor de opperzangmeester, al-tasheth. Wij loven U, o God! wij loven, dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen. Als ik het bestemde ambt zal ontvangen hebben, zo zal ik gans recht richten. Het land en al zijn inwoners waren versmolten, maar ik heb zijn pilaren vast gemaakt. Sela. Ik heb gezegd tot de onzinnigen: „Weest niet onzinnig; en tot de goddelozen: Verhoogt de hoorn niet, verhoogt uwen hoorn niet omhoog, spreekt niet met stijven hals. Want het verhogen komt niet uit het oosten, noch uit het westen, noch uit de woestijn, maar God is Rechter: Hij vernedert deze en verhoogt genen. Want in des Heeren hand is een beker, en de wijn is beroerd, vol van mengeling, en Hij schenkt daaruit; maar alle goddelozen van de aarde zullen zijn droesem uitzuigende, drinken. En ik zal het in eeuwigheid verkondigen, ik zal de God Jakobs Psalmzingen. En ik zal alle hoornen van de goddelozen afhouden, de hoornen des rechtvaardigen zullen verhoogd worden.”

Gezongen: Psalm 84 : 3.

Mijn geliefden!

De 75ste Psalm, dien wij met elkaar gezongen hebben, is een zeer bijzondere Psalm, zeer geschikt om Gods volk te troosten met de voortdurende en uiteindelijke overwinning van Christus en van Zijn gemeente. Wat wij in veel taferelen in het boek Daniël of in de Openbaring van Johannes vinden, dat lezen wij hier in sobere woorden, wanneer er staat: „De Heere heeft een beker in de hand, en met sterke wijn volgeschonken en Hij schenkt eruit: maar de goddelozen moeten allen drinken en de droesem uitdrinken” (vers 9) Datzelfde beeld vinden wij weer bij de profeet Jeremia, hoofdstuk 25, aan wie God bevel gaf, dat hij een beker nemen moest, en alle volkeren uit deze beker laten drinken. Daar was een sterke wijn in, en niemand kon hem weerstaan, allen moesten daaruit drinken.

In de 75^{ste} Psalm hebben wij allereerst de dankerkentenis: „**Wij danken U, o God, wij danken U.**” Dus hier horen wij ervoor „danken”, dat God geopenbaard is aan Zijn volk in genade en barmhartigheid, dat Hij Zijn heilig Woord gegeven heeft.

Want daarover gaat deze dank, en deze dankbetuiging wordt herhaald en dus wordt daar nadruk op gelegd. Nogmaals luidt het: „**wij danken U**”. Dit is geen dankerkentenis voor uiterlijke weldaden, maar voor de openbaring van Christus, de Heere, dat wij in Hem hebben gerechtigheid en sterkte. In de tweede plaats is het een dankbetuiging daarvoor, dat God de Heere ten laatste zich over Zijn kinderen hartelijk ontfermt. Wanneer dan de ellendigen en armen bemerken, dat de Heere, Die gezegd heeft: „Zie, Ik kom haastelijk”, op weg is om Zijn Jezus-naam bij Zijn onderdrukte volk en tegenover Zijn vijanden te verheerlijken.

Dat behoort dan tot het artikel van de wederkomst van Christus ten gericht. Daarom heet het verder: „**Wij danken U en verkondigen Uw wonderen, dat Uw Naam zo nabij is**”. Dat is de tijd van Gods wonderen: wanneer de duivel het zover gebracht heeft, dat de mens van de zonde zich zó verheft, dat hij plaats neemt in de tempel Gods, onder voorwendsel, dat hij God is. Dan is het tijd voor de arme en ellendige, om dit de Heere

te klagen en voor te houden. Want de Naam des Heeren Jezus Christus moet eeuwig hooggelooft blijven, en niet de naam van een mens, wiens adem in zijn neus is. En het gebed van de arme luidt als volgt: „Het is tijd, dat Gij nu begint te vervullen, wat Gij gezegd hebt: „Zie, Ik kom haastelijk”; dat dus Uw almacht, Uw gerechtigheid, Uw waarheid, Uw trouw, maar ook Uw gerichten en Uw straffen, zoals Gij ze Uw volk tevoren hebt aangezegd, aan het licht komen.”

Zo spreekt dan in de Psalm Christus, de Gezalfde Gods: „***Want te Zijner tijd zal Ik recht richten***”. Dat betekent: wanneer het de bepaalde tijd is, dan zal Ik recht richten”, Recht richten, wil zeggen: “Ik zal de goddeloze openlijk betalen; maar tot de oprechte zal Ik komen, en Mijn loon met Mij.” Christus ziet het gehele land, de hele wereld voor Zich liggen.

Deze Psalm is zeer dikwijls in de kerkgeschiedenis, in verband met de geschiedenis van de landen en volkeren, in vervulling gegaan en gaat wederom ook in deze dagen in vervulling.

„***Het land siddert en allen die daarin wonen***”, het gehele land is in beweging en in onrust. Dat kan ook niet anders, want het gehele land dreigt ineen te storten als een geweldig huis, dat in zijn fondamenten geschud wordt.

Zoals dus zo'n groot huis wankelt en allen, die daarin wonen, sidderen, dan siddert het gehele land, de hele aarde, alle mensen.

Maar dan spreekt Christus het volgende: „***Maar Ik houd zijn pilaren vast***”. Wat doet Hij dus? Wat doet het Woord? Simson greep de zuilen van de Dagon-tempel en de tempel stortte ineen. Christus echter houdt de zuilen van Zijn tempel zo vast, dat deze niet in puin valt. Nu komt de Heere met Zijn vermaning. Voorop ging de belijdenis van de Naam Gods, daarna dat Christus Koning is en als Koning regeert, en nu volgt de vermaning.

In vers 5-7 luidt deze als volgt: „***Ik sprak tot de grootsprekers: roemt niet zo; en tot de goddelozen: pocht niet op macht; spreekt niet zo groot van uw macht, spreekt niet halsstarrig: er is geen gevaar, noch van het oosten, noch van het westen, noch van het gebergte in de woestijn***”. Dat is de waarschuwing, zeg ik.

Hecht aan deze Psalm niet een louter-nationale betekenis, maar beschouwt hem als een eeuwig blijvend Godswoord. Dan moeten wij weten, dat wij van de moederschoot af snoevers zijn, die het niet kunnen laten op hun macht te pochen. Daarom hebben wij zo dikwijls vernomen, dat dit de beste prediking is: *waar de mens met al zijn wijsheid, macht en kracht op het diepst vernederd, God de Heere echter in Zijn genade en macht op het hoogst verhoogd wordt*. Bijgevolg doen wij goed, wanneer wij ook niet uiterlijk pochen op onze macht, niet grootsprekerig zijn en denken, dat wij halsstarrig kunnen spreken tegenover onze ervijand. Want ach, grootsprekers zijn wij en wij pochen maar al te graag op onze macht, en wanneer wij dan uiterlijke machtsontplooiing zien, dan luidt het al spoedig bij ons: „Wie is de Heere?” En het komt spoedig van de lippen: „Er is geen gevaar, noch uit het oosten, noch uit het westen, noch van het gebergte in de woestijn!”

Het is de arme mens eigen, zo heel gerust te zijn en te blijven. De Heere Jezus Christus predikt dan echter: „Dat wij allen samen zondaren zijn en derven de roem, die wij voor God zouden moeten hebben.” Of het nu Duitsers zijn of Engelsen of Amerikanen of Fransen, Belgen of Nederlanders, of het nu Oostenrijkers of Russen zijn, - wij zijn allen samen zondaren, en onze Heere Jezus Christus, de Koning van de koningen en de Heere van de Heeren, is Bezitter van het gehele land. Ja, veel meer, van de gehele aarde met al haar macht en geweld, met haar hogen en hoogsten, met haar koningen en vorsten,

en van de Heere Christus alleen komt de genade; de barmhartigheid is de Zijne! Dit woord van genade en barmhartigheid moet gepredikt worden. Het moet gepredikt worden: **God is Rechter**, Hem alleen komt het gericht toe. Hij heeft de rechterstoel geplaatst in de hemel, en wie nu voor Hem als een farizeeër, als een pocher, als een grootspreker optreedt, **die vernedert** Hij in de hemel en op de aarde, zodat geen macht van de wereld in staat is om zulk een hoge en hoogste staande te houden, waar God komt om te richten.

Wederom is dezelfde God een God van de armen en van hen, die zich voor Hem verootmoedigen. Wanneer zich een vorst met zijn volk voor Hem verootmoedigt, daar is Hij een genadig God, dat Hij om Christus wil de zonde vergeeft, de ongerechtigheid niet toerekent en **uit het stof verhoogt**.

Maar wie gelooft deze prediking? Waar men haar niet gelooft, waar men deze prediking niet aanneemt, maar verwerpt, **daar komt de Heere God met een beker, en heeft sterken wijn daarin, dat is wijn van Zijn toorn**. Een beker dus vol van toorn en bezoeking, ook voor de enkeling, reikt Hij toe, zoals wij dan haast allen, die voor Gods aangezicht vergaderd zijn, de een meer, de ander minder, gestraft worden. De enkeling moet uit deze beker van toorn drinken, een geheel volk moet daaruit drinken. Koningen moeten daaruit drinken, vromen en goddelozen moeten daaruit drinken. Armen, rijken moeten daaruit drinken, ouden en kinderen moeten daaruit drinken. Dengene nu, die zich verootmoedigt, zal het een bittere drank zijn, maar het zal hem tot gezondheid dienen. Waar het Woord aangenomen wordt, het Woord van Christus zodanig, dat het weer opleeft in het volk, juist daar wordt het ervaren, dat deze dronk heilzaam is.

U allen, die hier bent, zijt daarvan getuigen. Wij proeven het wel, bitter is deze wijn, het is een wijn des toorns, maar God moest dien inschenken. Want waar is Gods Wet? Waar zijn alleen zaligmakend gebod? Waar de waarachtige ootmoed? Waar waarachtig gevoel en besef van de zonde? Waar is waarachtige honger en dorst naar gerechtigheid? Waar het rechtdoen aan de naaste? Waar is de ijver voor de Naam en de ere Gods? Waar was geen lichtzinnigheid? Waar geen verkeerde moed? Waar geen hardnekkigheid?

In deze tegenwoordige benauwdheid bent u nu van alle kanten te hoop gelopen, ook met uw lieve kinderen, om de Heere aan te roepen. O, hoe kostelijk is het, dat onze koning, onze opperste legeraanvoerder, ons heeft willen oproepen, - hoe kostelijk en verheffend, dat hij niet snoeft en trots is op zijn grote macht, maar zijn volk oproept om de levenden God te zoeken en bij Hem aan te houden om genade. Ach, laten wij het maar bekennen, Gods kinderen zijn werkelijk maar een klein hoopje. Overal is afval, afval van Gods eeuwig Evangelie. Als God de Heere niet tussenbeide gekomen was, weldra zouden wij in de afgrond gedreven zijn en de koning zou de ene parel na de andere uit zijn kroon gebroken zijn door goddeloze lieden, die menen, dat zij koning moesten zijn. Daar, neemt nu de Heere een beker. En laten wij hier denken aan al die vreselijke ellende van de oorlog, aan al die verschrikkingen, die daarvan het gevolg zijn. Ik kan u niet anders troosten dan daarmee: niet een mens heeft deze beker in zijn hand, maar God. Mensen laten ons deze beker niet drinken, God laat ons hem drinken. Stond het en had het gestaan in de macht van onze koning, een ieder zou in vrede gebleven zijn bij vrouw en kind en bij zijn haardstede. Maar ook zij, die ons met oorlog bedreigen, ook de vijanden zeggen, dat zij de oorlog niet gewild hebben. Waar is dan de oorlog vandaan gekomen? Hoe komt het, dat geheel Duitsland, Frankrijk, België, Holland tot aan de tanden gewapend zijn en alles overhoop geworpen wordt? dat Rusland, Engeland, Oostenrijk in beroering zijn? Ieder ter wereld ducht toch de oorlog! Maar Eén is er, Die hoog boven de volkeren zit. Die geeft deze beker, en wij moeten allen daaruit drinken. Stellen wij de menselijke aanleiding tot de oorlog ter zijde en zien wij

dieper. Het gaat hier om het Woord, dat het Woord van Christus weer onder de mensen kome. Het Woord wil men van de aarde weg hebben, en in zijn plaats moet het woord van afgoderij, van hoererij, van de leugen, van eer en aanzien komen. Nu komt God echter met Zijn beker tussenbeide. Alles moet daaruit drinken. Wie zich echter verzet, wie zich niet verootmoedigt voor God, die moet de droesem uitdrinken, dat is: hij moet ervaren, wat deze wijn Gods voor een wijn is.

Zo zal God de Heere dan, met alles, wat nu op Zijn bevel geschiedt, doordat Hij de volkeren opnieuw in beweging brengt en de aarde laat sidderen, tenslotte toch eer behalen en Zijn Naam grootmaken en verheerlijken.

Zoals Christus en met Hem de gelovigen, dat is de gemeente zegt: „***Ik zal het in eeuwigheid verkondigen, Ik zal de God Jakobs psalmzingen.***” Dat is: “Maar ik wil mij wenden tot de Heere, want ik weet, dat Hij de Allerhoogste is, en Zijn rijkstroon is niet afhankelijk van de oorlogen, die de volkeren onder elkaar voeren, maar Zijn Naam zal allerwege verheerlijkt worden. Dat dient om ons opnieuw te bezielen, tot onze gezondheid, die wij ons door de wijn van Gods toorn gedronken hebben, dat wij namelijk Hem lofzingen voor Zijn grote barmhartigheid, dat Hij ons niet gedaan heeft naar onze zonde en ons niet vergolden heeft naar onze verdienste, maar ons genadig is geweest.

Al gaf Hij ons uit Zijn beker te drinken, Hij deed het niet, opdat wij ons zouden verharden, maar opdat wij met onze kinderen Zijn aangezicht zouden zoeken in den gebede. Daarvoor willen wij Hem lofzingen. Het zijn bijzondere dagen, die de gemeente Gods beleeft. God laat niet alleen mij uit Zijn beker drinken, niet alleen mijn naaste, man en vrouw en kinderen, maar Hij laat ook de vijand drinken, - en Hij alleen weet, hoeveel druppels van deze wijn een ieder drinken moet. Het is een tijd, waarin de gehele wereld voor de Heere Zebaoth siddert en het aan de gemeente Gods weer gegeven wordt om in het geloof alle macht van de goddelozen te verbreken; dat is, de hoorn, of de hoogheid, macht en geweld van al degenen, die zich verheffen tegen de Naam van Christus.

Dat de gemeente in het geloof deze hoorn verbreken kan, dat schrijft zij zelf de Hoorder des gebeds, de Heere, toe. En aangezien dat nu zo is, moet ook de hoorn van de rechtvaardige, dat zijn allen die voor God rechtvaardig bevonden zijn, omdat zij op hun borst sloegen en spraken: „God, wees mij zondaar genadig”, - ***de hoorn van al deze rechtvaardigen moet verhoogd worden,*** dat dus God de Heere met al Zijn heiligen zal de eer behalen.

Daar hebt u nu de 75^{ste} Psalm. Hij gold bij de geboorte des Heeren, hij gold bij het sterven des Heeren, hij gold bij de uitstorting van de Heilige Geest, hij gold in de vervolgingen van de heidenen tegen de Christenen, hij gold hij vele godsdienstoorlogen, altoos ging hij in vervulling. God heeft aan Asaf, en door hem, ook aan andere kinderen Gods tevoren geopenbaard, wat er komen zou. En zo blijft dan deze Psalm tot op heden van kracht, wat ons ook ooit boven het hoofd hangen moge. Houden wij ons maar aan deze Psalm, dan zullen wij het ervaren: dat de Heere alle macht van de goddelozen verbreken, maar de macht des rechtvaardigen verhogen zal.

In dit vertrouwen gaan wij over tot het gebed.

Maar eerst nog een ding!

Het is mij bang om het hart bij de gedachte, dat ook in het vijandelijke land God Zijn volk heeft, talrijker wellicht, dan u het vermoedt! Misschien moeten zelfs wel kinderen Gods het zwaard trekken tegen kinderen Gods, broeders tegen broeders! Wij willen ook

deze broeders, die, wie weet het, uit deze beker drinken zullen, in ons gebed insluiten. Doen wij dat, gedachtig aan Abraham, de vriend Gods, van wie betuigd wordt, ten tijde dat God Sodom verderven wilde: „Abraham stond voor de Heere en sprak: „Zult Gij dan de rechtvaardige met de goddelozen ombrengen?” „Hij weet de godzaligen uit de verzoeking te verlossen”, (2 Petr. 2 : 9) Amen.

Gezongen: Psalm 85 : 1.

Gebed na de prediking.

Heilige God! Gij zijt rechtvaardig in al Uw oordelen, en altijd heilig in al Uwe wegen; daarom zullen wij U loven! Maar ach, wij zijn het waard, dat U ons doet drinken uit de beker van Uw toorn, Ja, Heere, wat hebben wij anders verdiend, door al onze zonden? God, Gij zijt rechtvaardig, dat U zulk een nood ons gebracht hebt en nog over ons laat komen. O God, geef ons toch genade zodat wij alleen op U zien en op U wachten en voor U blijven staan, zolang het U behaagt ons uit de beker van Uw toorn te laten drinken. Genadige God! wat hebben wij anders verdiend, dan dat om onzer zonden wil deze oorlog over ons komt, ja dat U ons van U stoot en ons niet meer aanneemt. Met hoeveel liefde en hoeveel genade en gunst zijt Gij ons volk al deze jaren tegemoet gekomen, en hebt Gij ons Uw Woord gegeven, - maar het heeft Uw Woord veracht en in een hoek geworpen.

Maar, barmhartige God, Gij hebt ons Uw woord gegeven, opdat Uw Naam, Uw grote, geweldige Naam daardoor verheerlijkt zou worden.

Wij zijn hier gekomen voor Uw aangezicht, zoals wij zijn, met de bede, dat Gij U over ons wilt erbarmen en ons gebed in genade wilt aannemen. Wij zien niet op onze gerechtigheid, maar wij werpen ons gebed in Uw schoot, op grond van de gerechtigheid van Jezus Christus, Uw lieve Zoon. O Heere, geef ons genade, geef genade aan het gehele land, geef genade aan onze koning en zijn raadslieden, opdat wij Uw Naam zoeken en U de eer geven. Ach, genadige Erbarmer, wij vermogen uit ons zelf niets, want wij zijn niets dan mensen. Als wij in nood geraken, roepen wij U wel aan, maar overigens gaan wij onze eigen wegen en zijn een ondankbaar volk. Als Gij Uw Hand een ogenblik van ons aftrekt, grijpen wij weer naar de zonde; in ons woont niets goeds. Maar Uw gerechtigheid, die Gij in Christus Jezus, Uw lieve Zoon, hebt verheerlijkt, kan Uw toorn wegnemen en genade voor recht laten gaan, en daarom roepen wij U aan. U hebt toch nog overal een volk, dat naar U vraagt, al zijn het er ook maar tien, gelijk in de stad Sodom. Toen hebt Gij, terwille van deze tien, die stad niet willen verderven. Barmhartige God, U hebt ons daarin Uw rechtvaardige Abraham tot voorbeeld gegeven, opdat, waar Gij ons wilt verderven, wij toch voor U zouden blijven staan, en bij U zouden aanhouden en niet vertragen in het bidden en smeeën. Daarom komen wij tot U in vertrouwen op U en Uw hulp. Ach, wij kunnen niet vertrouwen op vlees en bloed, op vader en moeder, op alle menselijke kracht, op alles wat de mens heeft en waarop hij zich beroemt. Maar onze toevlucht is God, de barmhartige God. U kunt de wonden helen, die ons geslagen zijn. Verloren zijn wij, als U dat niet doet en ons niet helpt. Ja, wij hebben het wel verdiend, ach ja, ook in deze stad werd zo vaak door onze jonge mensen Uw heilige Sabbat geschonden; zij wilden niet komen om naar Uw Woord te horen. Nu moeten zij rusten en zondag houden. Ach, gedenk de arme mensen in deze stad! U wilt hen toch brood geven en alles wat hen ontbreekt. U kunt het toch niet lang aanzien, zulke ellende, het geschrei van de kinderen, de tranen van zoveel arme families, die hun man en vader niet meer in hun midden hebben, die hun hulp en steun was. En nu liggen de moeders met hun kinderen ziek, in nood, en zij moeten er alleen doorheen

komen.

Ja, Heere, ook onder de vijand hebt U vele van Uw kinderen, en toch moet er bloed en doodslag tussen hen en ons zijn. O Heere, wij bidden U, erbarm U over ons en zegen onze Koning met zijn raadslieden, zegen hen en ons volk, opdat Uw Woord worde in ere gehouden; zegen hen opdat wij spoedig weer de vrede krijgen. O, barmhartige God, wij mogen bij U immers aanhouden; sta ons dan bij, want anders zijn wij zo bevreesd. Want ach, wat zou er van ons terecht komen, als U met ons zou doen naar onze zonden? Wees met ons naar Uw barmhartigheid, vervul de Koning en zijn raadslieden met Uw Heilige Geest, opdat alles wat door hem geschiedt, en door onze Kroonprins en door alle legeraanvoerders, erkend worde als uitgaand van Uwentwege, en ons arme volk zo geholpen moge worden.

Moet het echter anders gaan, en is het Uw wil, dat wij verslagen en vernederd worden, dan willen wij ons onderwerpen onder Uw machtige Hand, maar dan smeken wij maak het kort, om Uws Naams wil, opdat Uw arm volk, dat nu in het stof voor U ligt, U zal loven en Uw Naam zal prijzen, omdat Gij zijt een God van alle heil en een Verhoorder des gebeds.

Neem dan onze stad, het gehele land, en onze overheid genadig onder Uw bescherming. Weer alle gevaren genadig van ons; help ons en doe niet met ons naar onze zonden, maar doe met ons naar Uw grote barmhartigheid, zodat, als Uw éne hand ons slaat, Uw andere hand ons geneest.

Genadige God! zie op ons neer, op de arme vrouwen, moeders en kinderen, wier mannen en vaders, zonen en verloofden nu ver weg zijn getrokken. Neem ze in Uw bescherming, vervul hen met Uw Woord, de enige troost in leven en sterven, in Jezus Christus. Geef ons de zekerheid, dat, ook al moesten zij vallen, zij zalig gestorven zijn in het geloof.

Genadige Vader, o Heere onze God, hoe wonderlijk hebt U ons toch beschermd in de laatste jaren; dat kunt U toch ook nu nog. O, doe dat naar Uw barmhartigheid. Wij hebben het wel weer verbeurd; maar ach, doe het nochtans, gelijk U het vroeger ook gedaan hebt. Toen hebt U ons aangenomen, en al zijn wij en blijven wij ongehoorzame kinderen: help ons nochtans! Wij wilden zo graag Uw wet bewaren en Uw geboden houden!

Wees, naar Uw grote barmhartigheid, met allen, die zijn uitgetrokken, ook met hen, die in de vestingen of in het veld liggen. Laten onze ogen geopend zijn voor Uw genade en barmhartigheid, die U verheerlijkt hebt in Christus Jezus, Uw lieve Zoon, opdat wij weldra er over mogen juichen, dat Gij niet te schande hebt laten maken hen, die in oprechtheid U gezocht hebben.

Geef genadig de Geest van genade en des gebeds aan Uw arm volk waar het zich ook bevindt. O, de duivel zou zo graag ons vertrouwen wegnemen en ons zwak en bevreesd maken. Neem ons in Uw bescherming, en sta ons bij naar Uw grote goedheid, opdat de kinderkens U loven en de nakomelingen U prijzen, omdat Gij niet hebt veracht het zuchten van de ellendigen en ons gebed hebt verhoord.

Lieve Heere Jezus, Gij zijt en blijft gisteren en heden dezelfde en tot in alle eeuwigheid. Tot nu toe hebt U geholpen, help dan ook verder. Stel ons en al Uw heiligen onder Uw bescherming achter U. Heere, sla ons met het zwaard van Uw Woord, dan zijn wij genezen. Amen.

Gehouden 31 Juli 1870, 's morgens

Gezongen: Psalm 65 : 3, 4 en 5.

Mijn Geliefden!

Laat ons samen de 65^{ste} Psalm, waaruit wij zo-even gezongen hebben, opslaan en daaruit de verzen 1-10 lezen.

Een Psalm van David, een lied, voor de opperzangmeester. De lofzang is in stilheid tot U, o God! in Sion; en U zal de gelofte betaald worden. Gij hoort het gebed; tot U zal alle vlees komen. Ongerechte dingen hadden de overhand over mij; maar onze overtredingen, die verzoent Gij. Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goed van Uw huis, met het heilige van Uw paleis. Vreselijke dingen zult Gij ons in gerechtigheid antwoorden, o God onzes heils! O Vertrouwen aller einden van de aarde, en van de vergelegenen aan de zee! Die de bergen vastzet door Zijn kracht, omgord zijnde met macht. Die het bruisen van de zeeën stilt, het bruisen harer golven, en het rumoer van de volken. En die op de einden wonen, vrezen voor Uw tekenen. Gij doet de uitgangen des morgens en des avonds juichen. Gij bezoekt het land; en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks.

Gebod vóór de prediking.

God en Vader van onze Heere Jezus Christus, genadige en barmhartige Vader! Wij danken, loven en prijzen U, dat wij waardig gekeurd worden hier samen te mogen zitten onder de vleugelen van Uw Woord. Wij loven en danken U voor Uw barmhartigheid, ook daarvoor dat Gij met ons wilt zijn, en voor ons in de bres treedt, telkens opnieuw, als wij beangst en bevreesd zijn; dat wij U mogen aanroepen, ons hart voor U mogen uitstorten, en dan mogen ervaren, hoe Gij na een benauwde dag een heerlijke, verkwikkende avond kunt geven. Genadige God, de dag moet U loven en de avond moet U loven. Uw oordelen gaan over de ganse aarde, maar Gij laat niet varen allen, die hun toevlucht zoeken in Uw schoot. U laat niet te schande worden, wie Uw Naam aanroepen. Ja, Uw Woord zegt ons, dat Gij het gebed verhoort. Daarom verheugen wij ons óók over de nood, die ons heeft getroffen, omdat wij daardoor gedreven worden met ons gebed tot U te gaan.

Wij zijn verblinde mensen, daarom zitten wij vast in allerlei nood en droefheid; die zijn zichtbaar voor ons; maar niemand van ons kan er iets van ondervinden, wat in Uw hart woont en wat Uw hand doet, als Gij zelf er ons niet de ogen voor opent, hoe groot Uw macht is, en hoe Gij alleen het gebruik van de zee kunt stillen. Ons hart springt in ons op van vreugde, daar wij weten welk een almachtige God en welk een getrouw Vader wij in U hebben. Waar onze misdaden ons neerdrukken, wilt Gij die ons vergeven, zodat deze last ons van de schouders wordt genomen en wij met vrijmoedigheid U alleen kunnen zeggen, wat wij arme mensen nodig hebben.

Laat Uw genadig aangezicht over ons lichten en geef ons Uw vrede, opdat door Uw Naam allen samen geroepen worden, die nabij zijn en die verre zijn, om te loven Uw macht en te prijzen Uw heerlijkheid. Gij verhoort onze gebeden, niet om onze gerechtigheid, maar om Jezus Christus' wil, die door Zijn bloed op één dag de zonden van de gehele wereld heeft uitgedelgd. Amen.

Gezongen: Psalm 105 : 2 en 3.

De 65^{ste} Psalm is een Psalm van David. David was profeet en wist, dat God hem onder ede beloofd had, dat de Vrucht zijner lendenen op zijn troon zou zitten, dat Zijn Rijk eeuwig zou zijn en dat Hij zou regeren als Koning van gerechtigheid en des vredes. David profeteert dus in deze Psalm van deze nieuwe eredienst, van dit nieuwe Koninkrijk van genade - van de lof Gods, van de vergeving van zonden, - hoe welgelukzalig hij is, wien God de zonde vergeeft en die Hij tot Zich doet naderen. Hij gaat dan verder en stelt zich de algemene nood voor ogen, waarin het Koninkrijk, hoe vast het ook staat, nochtans geraken zal.

Hij looft verder God daarvoor, dat Hij alles in Zijn hand heeft, dat Hij de vrede in stand houdt en de zegen gebiedt, niet alleen de geestelijke zegen, maar ook de stoffelijke. Dat hij profeteert van het Koninkrijk van Christus, ligt uitgedrukt in de woorden: „***tot U zal alle vlees komen.***”

Hij zegt niet: alle Joden, en ook zegt hij niet: Gij zijt het vertrouwen van de Joden, maar: „***Gij zijt het vertrouwen aller einden van de aarde, en van de ver gelegenen aan de zee.***”

Mijn zeer geliefden! Wij zullen ons kort met de uitleg bezighouden en deze tegelijkertijd toepassen op onze tegenwoordige moeilijke omstandigheden, op datgene wat ons overkomen is en neerdrukt.

God wordt aangesproken, de drie-enige God, Vader, Zoon en Geest, Hij wordt met die Naam aangesproken, die eigenlijk wil zeggen: Hij is, Die het allermeest gevreesd moet worden, Die de eed bij Zichzelf gezworen, gestand doet en sprak: „Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen” (Hebr. 6 : 14). Deze God looft men in de stilheid, daar, waar Hij het stil-zijn in het hart werkt, zoals wij in een andere Psalm lezen: „Immers is mijn ziel stil tot God; van Hem is mijn heil”.

Met het oog gevestigd op Gods trouw, onttrekt men zich dus voor een ogenblik aan al het rumoer van de aardse dingen en concentreert zich, opdat iets van Gods barmhartigheid, genade, trouw en macht door de ziel moge trekken.

Zo looft men God als een God van vrede; en waar Hij zó in de stilte geloofd wordt, doet Hij Zijn vrede in het hart neerdalen, en deze lof Gods in stilheid openbaart zich dan ook naar buiten en maakt voor het uiterlijke stil. Zo moeten wij het dan de Heere klagen en zeggen, en voor Hem ons bezwaarde hart uitstorten, wanneer het ons benauwd wordt bij de verschrikkelijke onweerswolken, onder de dreigingen, bij het naderende gevaar en met het bruisen van de zee voor ogen. In de stilte moet God dus geloofd, in de stilte de Heere Christus erkend worden als de Koning van gerechtigheid en des vredes, als de Koning van de koningen en de Heer van de Heeren, om Wiens wil alleen de volkeren op dit ogenblik tegen elkaar opgezet worden.

Laten wij het toch niet vergeten, maar indachtig blijven: alles, wat er geschiedt, geschiedt terwille van de Naam van onze God, terwille van Jezus, de Koning van gerechtigheid en des vredes. Hij is het, Die vriend en vijand, volk en land, koningen en vorsten tot Zijn vrije beschikking heeft, opdat zij juist datgene tot stand brengen, wat God de Vader in Zijn Raad besloten heeft, dat er geschieden moet, opdat het Koninkrijk der gerechtigheid en des vredes in de zielen en gewetens tegenover hel en dood gehandhaafd blijve.

“En U zal de gelofte betaald worden.” God zij geprezen voor Zijn genade, dat wij Hem

geloften betalen kunnen! Dit echter moge onze geloften zijn en blijven, dat wij spreken: „Wanneer Gij, Heere, Gij trouwe God, mij en de mijnen uit deze verschrikkelijke nood zult redden, wanneer Gij terwille van Uw Gezalfde met de koning, zijn leger en met de mijnen zult zijn, dan zullen wij U als onze God erkennen en de afgoden wegwerpen!” God wordt vervolgens geprezen in deze Psalm, dat Hij, waar de gebeden van de heiligen tot Hem opstijgen, het gebed verhoort. Daarom moet men niet twijfelen aan Zijn genade, aan Zijn macht, aan Zijn barmhartigheid. Daarom moet men zich niet laten neerdrukken door vlees en bloed, of door het „voor” en „tegen” van allerlei menselijke overleggingen, maar wij moeten in ons hart zeggen: „God, onze God - het staat toch geschreven: **“Gij verhoort het gebed”**.

Zijn oren zijn dus dag en nacht geopend om het gejammer en gekerm van Zijn hulpelozen aan te horen, het geroep van de zielen, wien het bang om 't hart is. Zijn oren zijn dag en nacht geopend, niet slechts hier in ons stille vertrekje in Elberfeld, maar ook daar, waar ons leger zich bevindt, aan de grenzen van het land, in alle steden van het land; ook in de steden van de vijand, waar lieve broeders en zusters zijn, die met ons de Naam van de Verlosser aanroepen. En die met ons daarover in het gebed worstelen, dat God voor ons toch het Rijk van Zijn Zoon in stand wil houden, voor ons Zijn Woord en Evangelie wil bewaren.

Gij hoort het gebed. Daarom kan men niet teveel van God vragen. Al is men arm en ellendig, terwijl men zijn knieën voor Hem buigt; al weet men ook niet, wat men zeggen moet van louter angst en ellende van de ziel; al spreekt men dezelfde woorden nogmaals en nogmaals, en staat op en stort in de geest wederom het hart voor God uit: *God verhoort het gebed!*

Ja, God verhoort het gebed; maar onder één voorwaarde. Eén ding is het, wat het Woord niet moede wordt om te prediken: *berouw en geloof*. Het predikt: dat men zich tot God wende, zich tot Hem kere met een waarachtige belijdenis van zonde, in waarachtig berouw over de zonde, met het oprechte voornemen de zonde te mijden en te vlieden. En zouden wij mogen vrezen door Hem afgewezen te worden? Het waren immers melaatsen, lammen, blinden en door de duivel zwaar gepijnigden, die riepen: „Heere Jezus, gij Zoon Davids, ontferm U mijner!” En zij werden verhoord.

God verhoort het gebed. Dat wordt geloofd en beleden door de gemeente Gods. Op de biddag zijn de kerken alle te klein geweest in het land; alles spoedde zich tot het gebed. Was dat nu alles bekeerd volk? Was het niet een volk, dat voor het grootste gedeelte zijn God vergeten is? Waarom moeten wij daarnaar vragen? – ‘Ben ik de voornaamste van de zondaren? - ja of nee? Ben ik het, en heb ik betere kennis van God en Zijn Woord, dan heb ik zevenvoudige slagen verdiend vanwege mijn zonde! Nu echter ben ik tot God gekomen, zoals ik was; en wanneer iemand zich met zijn last voor Hem neerwierp, zo heeft Hij hem altijd nog opgericht.’

„*Gij verhoort het gebed!*” ‘Wat ben ik anders dan vlees, stof, aarde en as? Van U echter, o God, moet het gepredikt en wederom gepredikt worden, dat Gij het gebed verhoort. En o, hoe verblijd ik mij, alle vlees, tot zelfs de kleine kinderen toe, komt tot U.’ Welk een Heere, welk een Koning hebben wij toch, Die te Sion een eeuwige voorraad heeft om ons naar lichaam en ziel te helpen. Wanneer Gods gerichten over de aarde gaan, dan komt de belijdenis van zonde wel uit de mond. En ook de Heilige Geest is er dan en straft de mensen vanwege hun zonden. Zelfs de ruwste soldaat, zal toch graag, als hij gewond ligt., luisteren naar:

*Jezus, dat Uw heil'ge wonden,
Zielesmart en bitt're dood,
Mij verschaffen t' aller stonde:*

*Troost in lijfs- en zielenood.
 Dat bij neiging tot het kwade,
 Uw pijn mij koom' te stade;
 Dat ik uw angst en smart
 Diep beware in mijn hart.*

En het volk, dat door de Heere getuchtigd en onderwezen, gestraft en vermaand wordt, moest het niet van harte belijden: „Wij bevinden ons allen in een toestand, waarin wij Gods rechtvaardige toorn tegen ons afroepen”? Als het ons dus reeds zwaar neerdrukt, wanneer wij horen van stilstand van de arbeid, van duurte, wanneer wij horen moeten van een vijandelijke overwinning; drukt het ons reeds zwaar genoeg neer te weten, dat man of verloofde tegenover de vijand staat, in het aangezicht van de dood; legt het een zware druk op ons om te moeten denken aan de schrikkelijke gruwelen van de oorlog, - ach, dat onze overtreding ons dan eens recht diep neer drukte, ons gedurige verzet, onze opstandigheid tegen Gods gebod, Zijn heilige Wet, en dat wij ons voortdurend afwenden van Zijn aangezicht en Hem de levende God, de rug toekeren.

Die ongerechtigheden moeten ons diep neerdrukken! Ach, dat toch de zonden beleden werden, de zonden van de enkeling, de zonden van volkeren en vorsten, dat die ons toch eens werkelijk diep gingen neerdrukken!

Wij hebben het immers zestig jaren geleden beleefd, hoe spoedig de Heere aanwezig zijn kan om de moed van de vijand te verlammen, en de getrouwen en de allertrouwsten eer te schenken en genade te doen toekomen.

Hoe wordt men echter van zijn overtreding verlost? Hoe wordt men van deze zware overtreding bevrijd? Hoe komt deze loodzware ransel van de overtreding van mijn schouder af?

„Maar onze overtredingen, die verzoent Gij!” Waarlijk, zo is het! Maar hoe is het mogelijk, dat God zonde vergeeft? Kan Hij vergeven? Nee, - naar de ene zijde Zijner gerechtigheid; ja, - naar de andere zijde Zijner gerechtigheid. God bepaalde de verzoening, een genoegdoening door verzoening. God beschikte een Borg, Jezus Christus, de Koning van gerechtigheid. Deze nam op Zich om voor de zonde van de gehele wereld te betalen. Als God nu deze betaling uit uw hand aannemen wil, dan vergeeft Hij u de zonden. Dat is, waar u met geen ander losgeld komt, dan met datgene, dat u weliswaar niet in uw hand hebt, maar dat u in de Schrift opgetekend vindt. Christus heeft het losgeld gebracht; u leest de kwitantie. Maar u vreest en beeft vanwege uw overtreding? O, al drukt die u ook nog zo terneer, lees de kwitantie en geloof alleen; en spreek: „Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.” Zo vergeeft de Heere onze overtreding. Kan men nu nog ongelukkig worden, wanneer God ons in genade onze overtreding vergeeft?

Geldt dan niet van ons: ***„Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven”?*** Waarin bestaat dit verkiezen anders dan daarin, dat Hij u, die op duizend vragen niet één antwoorden kunt, en dus ontelbaar veel schulden hebt, uit de hoop van alle in eigen oog brave mensen neemt en tot u zegt: „Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk”.

Is dat niet een heerlijk: „Welgelukzalig hij”! Vlees en bloed kunnen toch geen rust verschaffen. Waar de overtreding zwaar drukt, waar het geweten met schrik bevangen is, waar Gods toorn u bezwaart, is er niets, dat u gelukkig maken kan, behalve dat God u verkiest uit het midden van de brave mensen en als een goddeloze rechtvaardig verklaart in het bloed van Jezus Christus. Niets kan een geweten stillen, een hart bevredigen dan alleen Christus' gerechtigheid. Voorzeker, dan is het de mens goed, wanneer God

hem zó verkiest, dat hij de kwitantie lezen mag, volgens welke de schuld betaald is, Dan is het de mens goed, wanneer hij ten allen tijde met Gods Benjamin komen, tot het altaar Gods toegang hebben kan, om daar eeuwig te blijven en te wonen.

Ja, waar moet troost vandaan komen, dan alleen daarvandaan? Hebt u de gezondheid, goed en bloed verloren, het kan u droevig stemmen, - jawel, een droefheid naar de wereld! Maar, de enige troost in leven en sterven, die moet -, die moet u hebben! Dat is een troost van Boven, dat gij eerstens goed weet: „Op grond van het bloed van Christus geloof ik in God de Vader, de almachtige Schepper van hemel en aarde; geloof ik aan Zijn bijzondere voorzienigheid voor mij en de mijnen; geloof ik, dat mij niets schaden, ja geen haar van mijn hoofd vallen zal, zonder de wil mijns Vaders”.

Zoals het in vers 5 staat: „Welgelukzalig is hij”, mijn geliefden. Een gelukkig volk is het, welks zonden vergeven zijn. De hel is het te machtig, de aarde is het te machtig. Het kan niet meer ongelukkig zijn. Het mag een ogenblik wenen, maar de tranen zullen van de ogen afgewist worden. Er komt een troost, een rijke troost van de tempel, daar alles heilig is. Hier op aarde is slijk en vuil, vloek en melaatsheid, maar daar Boven is het heilige bloed, dat reinigt van alle zonde.

Op grond van zulk een troost volgt het gebed van vers 6: „*Vreselijke dingen zult Gij ons in gerechtigheid antwoorden, o God onzes heils*”. Dit is de Nederlandse Statenvertaling, terwijl de Duitse vertaling luidt: „**Verhoor ons naar de wondere gerechtigheid.**” Houden wij ons aan deze vertaling. Bij God is dus een „wondere gerechtigheid”. „Wonderlijk” - wie kan het verstaan? Wie kan het begrijpen?

Het is een *wondere gerechtigheid*, dat Hij de enen de zonde houdt, de anderen vergeeft, - dat, waar twee volkeren tegen elkaar botsen en beide zondaren zijn, Hij het ene genadig is, het andere echter niet; Hij het ene de overwinning schenkt, het andere echter niet; en Hij het ene vernedert, het andere daarentegen verhoogt.

Verder is het toch wel een *wondere gerechtigheid* om de goddeloze rechtvaardig te verklaren, en een andere goddeloze zijn goddeloosheid op zijn hoofd ter vergelding te doen wederkeren. Ik heb gezegd: het gaat alles om de Christus Gods, om het Koninkrijk van de gerechtigheid en des vredes. Deze gerechtigheid is dus wel een wondere gerechtigheid; zó dat wie gebukt tot deze Koning komt, met het woord: „Kom ik om, dan kom ik om!” de Koninklijke scepter vindt uitgestoken en de woorden hoort: „Wat wilt gij, Esther?”

Daarentegen, waar de vijand zich verzet tegen de gerechtigheid, daar zal hij het ervaren, dat deze Koning hem een ring in de neus steekt. ‘Verhoor ons dus naar deze wondere gerechtigheid, waarmede Gij de vijand doodt en de nederige genade geeft, o God, ons heil, want anders is er geen heil! U kunt het alleen, U zijt het alleen; vervul U aan ons Uw Woord en Uw belofte.’ Er is geen heil behalve bij God, de Heere, Die woord en trouw houdt.

Verplaats u eens naar Koblenz aan de Rijn, of naar Mainz en Trier om te zien hoe het wel in de gemoederen van alle mensen gesteld is; of begeef u een ogenblik naar de Oostzee. Ik vraag u, mijn lieve vrienden, ik vraag u, - ook al roemen en pochen de mensen nu nog zo, in hun harten ligt toch de gedachte: „God heeft mij gemaakt.” En het schepsel kruipt toch, als de nood hoog stijgt, naar zijn Schepper toe, als een kind naar zijn moeder, en niet naar een vreemde vrouw.

Welk een macht en welk een vermogen heeft onze God! Wij vinden het hier in een beeld uitgesproken: „**Die de bergen vastzet door Zijn kracht, omgord zijnde met macht**”, vers 7. Hij is als een held uitgerust, met zodanige macht, die onwederstandelijk, onwrikbaar, onuitputtelijk is, alles verwoestend en omverwerpend wat zich daartegen

in de weg stelt. Met de bergen zijn de koninkrijken en vorstendommen bedoeld, en de Heere bevestigt ze in Zijn macht, wanneer Hij wil en waar Hij wil, - en daarentegen, waar Hij wil, zinkt een gehele berg weg in de afgrond. Zij staan alleen door Zijn macht vast. Laat ons dit in hart en geheugen inprenten, dat onze God met zulk een macht bekleed is. Ziet hier naar de bergen; wanneer de Heere God ze niet in Zijn hand droeg, zouden ze in de aarde verzinken. Zo doet de Heere ook met de koninkrijken; als Hij ze loslaat, dan vallen zij als lood ter aarde; bevestigt Hij ze, dan staan ze onwrikbaar. Dat wordt geprezen in onze God en Heere.

U moest eens beluisteren *het bruisen van de zee, het woeden harer golven!* Wat is daartoe nodig om dit bruisen en woeden te stillen? Het is wonderlijk! De Heere doet het door enkele kleine zandkorreltjes; daarmee houdt Hij de gehele zwaarte en macht van de zee tegen. Zo oefent God, de Heere, Zijn macht uit. Laten wij steeds daarbij blijven, dat Hij spreken kan en spreken zal: „Tot hiertoe en niet verder! Hier moet de trots uwer golven liggen gaan!” Men moet zich verbazen, hoe God, de Heere, dit geweldige bruisen van de zee op eenmaal stillen kan.

Dat weten wij immers ook van de Heere Jezus Christus, toen de storm op zee opstak, en de discipelen riepen: „Heere, help ons, wij vergaan!” Toen stond Hij op, bestrafte de storm, en er kwam een grote stilte. Zo heeft Hij het woeden van de volkeren ook in Zijn hand en wat wij dag op dag, vooral bij een geweldige storm op zee, beleven, hetzelfde, - kinderen Gods, geloof mij! - hetzelfde zullen wij beleven met de volkeren, die zich opmaken tegen God en Zijn Gezalfde, om Christus ten val te brengen en om het dierbare Evangelie te roven. Hij is het, Die het woeden van de volkeren stilt, zó dat alle mensen zich ontzetten en vragen, hoe dat zo op eenmaal tot stand gekomen is; - zo grote macht was tegen ons! En nu is die op eenmaal gebroken, als een riet, en is schandelijk neergeworpen!

Ontzetting moet dan wel de volkeren aangrijpen, wanneer de Heere God in zulke tekenen Zijn macht verheerlijkt.

En wat zullen we verder zeggen? Ach, mijn zeer geliefden, laten wij het toch niet gering achten, hoe de Heere God ook in dagen van oorlog alles tot Zijn beschikking heeft voor land en volk om heerlijk te helpen: storm en windstilte, zonneschijn en bewolkte hemel, regen en droogte, misgewas en goede oogst. Dit alles heeft Hij in Zijn hand. Ja, waar wij ons het meest bezorgd over maken kunnen, dat juist weet Hij zo wonderlijk af te wenden.

Reeds in deze dagen liep menig een gevaar alles te verliezen, en hij moest alles aan God overlaten; - toch werd hem hulp geboden. Al zou menig een dan ook zijn beste steunpunt op aarde verliezen, God leeft en zorgt. Ach, veel bloed wordt vergoten en veel families worden in diepe rouw gedompeld, totdat de Heere zegt: „Het is genoeg!”

Laten wij slechts bedenken, dat de Heere over ons en de onzen in de bange nacht een wakend oog houdt, dat wij voor ons en de onzen, ook in het aangezicht van de dood, in het leven van Jezus ons leven hebben en de verzoening van onze zonden. En wanneer na een bange nacht het licht van de dag in uw vertrek schijnt, zegt dan de Heere dank. En wanneer ge ‘s avonds u neerlegt, dankt Hem wederom, dat wij door Jezus een toegang hebben tot Zijn genadetroon.

De Heere maakt tenslotte alles wel; en terwijl wij Hem dankzeggen voor Zijn barmhartigheid, zullen wij eindelijk toch moeten verklaren: „*Gij doet de uitgangen des morgens en des avonds juichen*”. Want na doorgestaan lijden geeft Hij weer verblijden. Hoe vaak is in dagen van oorlog door hen, die op Gods daden letten, in Hem roemend, niet beleden: „*Gij bezoekt het land.*” Zodat waar schrikkelijke duurte gevreesd werd en

de oorlog in die tijd velen arm maakte, God de Heere deze ellende vereffende door een gezegende oogst. Zoiets kan God immers doen, en Hij zal het doen, Hij, Wie het nooit aan middelen ontbroken heeft.

Toen eens de Franse koning Lodewijk XIV gezegende provinciën van Nederland in de oorlog brandschatte, hoe werd toen letterlijk vervuld, dat God het land bezocht, zodat het honderdvoudig vruchten droeg. Zo mogen wij het dan ook nu ervaren, wat het zeggen wil: „***Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks***”. Al moet het dan misschien ook door bloed en tranen, gebrek en ontbering heen, - het oog gericht op de God van ons leven!

Dan zullen ook wij op de vraag: „Heeft het u aan iets ontbroken?” met dankzegging mogen antwoorden: „Aan niets, Heere!” Amen.

Gebed na de prediking.

Wij danken U voor Uw genade en voor Uw Woord en voor Uw grote goedheid. Heb dank voor Uw grote barmhartigheid, dat Gij niet met ons doet naar onze zonden, maar dat Gij de vermoeiden en ellendigen zoekt op te richten, en wegneemt wat er tussen U en ons in ligt. Heb dank voor Uw barmhartigheid, dat Gij ons zijn wilt een Zon en een Schild, en dat Gij hen, die op U vertrouwen, het niet aan het goede wilt laten ontbreken. Wij bidden U, maak het zó met ons, dat wij gedreven worden, onze harten voor U uit te storten en het te betuigen, dat Gij het zijt, die de gebeden en het zuchten van Uw kinderen hoort om Uws Naams wil. O, dat wij toch niet daarvan tegengehouden worden door vlees en bloed, door allerlei nood, door onze zonden en zoveel zichtbare machten, maar dat wij de zoom van Uw kleed vasthouden, opdat wij door U gezegend worden.

Wees met ons, barmhartige Vader, met de ouden en met onze jeugd, met hen die thuis bleven en met hen, die te velde liggen, en met allen, die in de steden en vestingen zijn. Verwerp ons niet, maar beschaam ons door Uw hulp. Vergeef ons onze zonde en misdaad, en wees een schild en een beschutting voor onze geliefde mannen, vaders en broeders, die uitgetrokken zijn ten strijde. Erbarm U over alle volkeren en landen, waar de oorlog zal woeden.

O, genadige Erbarmer, Gij hebt overal Uw arm, ellendig volk, dat U aanroept, en Gij wilt Uw genade - de vergeving van de zonden -, verheerlijken aan zoveel zielen, die U nog niet kennen, - opdat wij U aan 't einde loven en prijzen, en de Naam van Jezus Christus des te meer verheerlijkt worde. Amen.

Slotzang: Psalm 2 : 7.

ONZE VIJAND

9^e PREEK OVER Johannes 8 : 44

Gehouden 7 Aug. 1870, 's morgens

Gezongen: Psalm 18 : 1 en 2.

Geliefde Broeders en Zusters in de Heere!

Wat is het toch kostelijk te ervaren, dat en hoe God het gebed van de Zijnen verhoort, hoe waar het dikwijls is, wat Hij gezegd heeft: „Eer zij roepen, zal Ik antwoorden.” Het is iets wonderbaarst hoe de grote God, Die de hemel der hemelen niet omvatten kan Zich wenden wil tot het gebed van dien, die gans ontbloot is! Want wat is ons gebed? Als er iets met zonde bevlekt is, dan is het juist wel ons gebed; want hoe zwak is de mens daarin! Erbarmelijk komt het er uit. Welke gedachten van twijfel, van ongelooft, van moedeloosheid! En nochtans ziet God in Zijn barmhartigheid neder op een hart, dat Zijn eer zoekt, de eer van de Naam des Heeren Jezus Christus en het welzijn van de naaste, de vervulling van datgene, wat God de armen belooft. God ziet dus het hart aan, en al gaat het er wat het lichaam betreft, wat de oude mens betreft, erbarmelijk naar toe, dan kent toch de Geest, die het gebed geeft en werkt, de mening des Geestes.

Daarom, mijn geliefden, moeten wij nooit ophouden met het gebed tot God, Die zo rijk is aan erbarmen. Roem hebben wij daarbij niet. Wij hebben nooit iets, waarop wij ons zouden kunnen beroemen.

God, de Heere, alleen zij eeuwig dank, eer, lof en aanbidding voor Zijn barmhartigheid, juist daarom, omdat Hij zo groot, zo heilig is, en het uiterste geduld heeft om ons aan te horen en in het hart te leggen, wat een mens graag van Hem hebben wil. Dat is de hoogste Macht, die Zich verheerlijken wil in de grootste zwakheid, een macht, waaraan alles ten dienste staat; en Hij legt deze macht in handen van een zwakke en allerzwakste, opdat deze zwakke in het gebed zich van de macht Gods bediene en het zo waar worde, wat God de Heere, beloofd heeft. O, hoe waar is het: „Roep Mij aan in de dag van benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.”

Wie van ons moet niet belijden, dat de Heere God in de afgelopen benauwende week met ons, met Duitsland boven bidden en denken gedaan heeft?

Dat moet ons allen aanmoedigen om niet alleen in algemene, maar ook in bijzondere bekommernissen niet op te houden van de Heere af te smeken, wat dient tot de eer van Zijn Naam, tot uitbreiding van Zijn Evangelie en tot het welzijn van onze naaste.

Het moest mij en u toch tot vreugde strekken, te vernemen, dat een onfeilbare paus zijn toevlucht neemt tot de zeer geweldige keizer van de Fransen, opdat deze hem beschermte en handhaver op de stoel van Petrus, terwijl deze zeer machtige keizer met zijn leger op het punt staat in de val te lopen. Ach zie, dat is toch kostelijk. Christus, onze Heere, alleen moet onfeilbaar blijven, en alle onfeilbare macht van de wereld ter Zijner tijd en ure ineensstorten op het gebed van Zijn heiligen. Zo moge dan de Heere God verwekken wijze raadsliden, moedige helden en de geest van de koning, om de Heere aan te roepen. Zodat men tenslotte also zal moeten spreken: „Het is dus toch geen overmoed van mij geweest, dat ik van de Heere dag en nacht gesmeekt heb en nog smee, wat tot Zijn ere dient.

Maar, mijn vrienden, men spreekt nu zoveel van de ervvijand van Duitsland, de Fransen. Dat zijn zij ook wel, en deze ervvijand moet verslagen worden. De gebeden, de tranen, het gejammer van de volkeren van vóór 60 jaren, zij liggen nog voor de troon Gods, en gaan nog en nu wel in het bijzonder in vervulling. Maar waarom kwam toch vóór 60, 70 jaar de roede over Duitsland? Was het niet daarom, omdat men de Naam, die boven alle namen is, met voeten trad? Was het niet daarom, omdat men de levende God niet meer de eer gaf, maar de duivel aanbad onder de schone en schoonste naam van de

poëzie? Indien wij ooit oorzaak hadden om te danken, dan hebben wij nu oorzaak daartoe; maar wanneer wij ooit oorzaak hadden om ons te verootmoedigen, dan hebben wij nu oorzaak om ons te verootmoedigen.

Mijn geliefden! Een vijand als Napoleon is in de ogen van de gelovige kinderen Gods als een pop, weliswaar machtig in de straffende hand Gods, maar overigens ijdelheid, Wij hebben echter een andere vijand, en op deze vijand wens ik u in deze morgenuur opmerkzaam te maken. Het is een verschrikkelijke bedrieger, een machtige tovenaars, een aartsleugenaar en afgrijselijke verzoeker en een afgunstige geest, die allerwegen zoekt, hoe hij ons ten val zal brengen. Van deze heeft de Heere Jezus gezegd, dat hij erop uit is om de Zijnen te ziften als de tarwe en dat hij een mensenmoorder is van de beginne. Dat lezen wij in Johannes 8 : 44.

„Die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader van de leugen.”

Gezongen Psalm 81 : 6 en 7.

Toen de Heere God met Adam en Eva in het paradijs niets meer beginnen kon, omdat er geen draad meer aan hen was, waar Hij hen aan kon vastgrijpen, toen sprak Hij tot de duivel: „Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad” (Gen. 3 : 15). Deze vijandschap is er. Zij is in werkelijkheid niet op te heffen; slechts door het geloof is er een vaste tegenweer, een burcht, een sterke vesting, waar een mens veilig woont. Maar de vijandschap is er, van het paradijs af tot op de huidige dag. Ik herhaal het: in werkelijkheid is zij niet op te heffen. Wij mogen slechts naar het zwaard des geestes grijpen om daarmee de vijand te overrompelen. Van deze vijandschap wordt niet geloofd, dat zij er is en de mens heeft een bijzondere leiding des Geestes en een verlichting van de ogen nodig, om dit voor zichzelf en voor anderen in te zien. Deze vijandschap bestaat, en zij rust niet. Dat is op te maken uit alle veranderingen, die hier beneden plaatsvinden. De duivel heeft in alles zijn hand, en hij bedient zich van ieder middel om het Rijk van Christus, waar hij maar kan, neer te werpen. Slechts door almachtige genade geschiedt het, dat de arme zielen uit de heerschappij van de satan verlost worden en gebracht tot het wonderbaar licht van het Evangelie.

Het is thans oorlog. U leest de kranten. Maar bedenkt u daarbij ook, waarom het eigenlijk gaat? Om Duitslands macht en glorie? Om Duitslands eenheid? God gave het, dat de zwakheid en versplintering van Duitse volken genadig beëindigd werd; maar uit zichzelf kunnen mensen, kunnen volken in het meest hechte vleselijke verbond geen vrede onder elkaar houden, en wat met het dierbare bloed van hun zonen gekocht is, kunnen zij spoedig weer in aardse lusten verspillen. God, de Heere, regeert in alle deze dingen om te bewijzen, dat Hij een man is van de weduwen en een vader van de wezen, dat Hij de tranen telt en op het klagen en roepen van zijn arme volk acht geeft. Maar de duivel heeft ook in alle dingen zijn hand, - om wat te doen? Om de mens af te houden van de levende God, om hem immers af te houden van de Heere Jezus Christus, de Koning van de koningen en de Heere van de Heeren.

De duivel verstaat de kunst om in zijn vijandschap de ene keer te verschijnen als een engel des licht, en hij verleidt dan de mensen, daar hij ze afbrengt van de eenvoudigheid des geloofs, van een eenvoudige wandel voor Gods aangezicht. Hij betovert ze en geeft hun een Jezus in handen, die niet leeft, een Evangelie, waarmede men bedrogen uitkomt. Een geest, die niet onschadelijker is dan de rook uit de schoorsteen, maar ook even snel

verwaait. Hij voert de mensen op verborgen klippen, opdat het scheepje des geloofs schipbreuk lijdt. Hij bedriegt de mensen en probeert ze te verleiden met het Woord Gods, door het anders uit te leggen, dan het naar de eenvoud van de waarheid is. Daarom zegt de Heere Jezus Christus: „Hij is een leugenaar”, en „de waarheid is in hem niet”. Hij kan de waarheid niet spreken; wanneer hij haar in de mond neemt, dan is het om te liegen.

Dat mijn geliefden, is de duivel eigen, om de mens weg te toveren van de eenvoudigheid van het Evangelie, hem in allerlei ketterij te brengen, in allerlei dweperij, tot een geloof, dat geen vastheid heeft, wanneer het in de smeltkroes moet. Dat wordt nu opgesmukt en opgepoetst met een kunstlicht, dat hemels licht moet voorstellen.

Maar wat is dan nu „eenvoud des Evangelies” (2 Cor. 11 :3)? Eenvoud des Evangelies is: *God vrezen en Zijn geboden houden, zich waarlijk voor God gedragen als mens, en al zijn hoop alleen op Jezus Christus stellen.* Dus van alle andere dingen afzien, en het bloed van Jezus Christus voor alleen machtig en geldig te houden om door leven en dood heen in de eeuwige heerlijkheid te komen. Bij de eenvoud des Evangelies van Jezus Christus blijven. Dat is: blijven bij Gods wet en het bloed van Jezus Christus als de enige toetssteen. Alle eigenwillige werken des mensen, wat voor naam zij ook hebben, en hoe de duivel ze ook oppoetst, worden aan deze toetssteen onderkend als klatergoud.

- Wanneer de duivel het echter niet klaar kan spelen als engel des lichts, dan doet hij het in zijn ware gedaante (1 Petrus 5:8), laat zijn klauwen zien en afgrijselijke tanden, verschrikt de mens met allerlei fantasieën en bedreigt hem, wederom alleen om hem van de eenvoud des geloofs af te trekken.
- Hij drijft de mens aan tot een valse heiligmaking, opdat de mens zichzelf op heiliging zal toeleggen en zal vergeten de ware gerechtigheid en rechtvaardiging uit geloof in het bloed van Jezus Christus, slechts om hem ten val te brengen. Terwijl hij het ten allen tijde ervaren moet, dat vlees zichzelf wrekt tegen alle eigenwillige godsdienst en zelfkastijding in.
- Wanneer de duivel daar niet mee klaar komt, dan stort hij de mens in zonde, eerst in verfijnde en dan in grove overtreding van Gods Wet, en dan heeft hij zulke doortrapte kunsten om de mens in de modder te doen terecht komen, dat de mens zelf niet weet hoe het mogelijk is, dat hij daartoe gekomen is. Hij zoekt de mens te overrompelen, opdat hij de inblazingen des duivels en de wil des vleses doet, en heeft hij hem eenmaal in zijn macht, dan lacht hij hem uit: „Gij hebt geen vergeving! Gij zijt te zondig, te zeer verdorven.”
- Weer een andere keer neemt hij een gedaante aan, dat hij zich geheel en al verbergt. Dat nu doet hij tegenwoordig meer dan ooit, zó zeer, dat, wanneer men de mensen het hart kon opensnijden, men zou vinden, dat zij allen geloven, dat er in het geheel geen duivel is. De een scheldt de ander wel voor duivel uit, men spreekt ook wel van duivelarij; - dat kan nog wel. Maar dat de boze geest werkelijk bestaat, zijn werk doet in de kinderen van de ongehoorzaamheid, en dag en nacht Gods kinderen geen rust laat, en dat hij de volkeren tegen elkaar ophitst, - wie gelooft dat nu? Wie gelooft het van zichzelf, dat deze vijandschap hem omringt, dat wij, u en ik, ieder ogenblik aan deze invallen, aan deze vurige pijlen des duivels zijn blootgesteld? Ach, dat is geheel weg uit de gedachten van de mensen. Ja, dat leest men wel in de Schrift, maar zou het ook wel werkelijk waar zijn? Maar dat is juist des duivels kunst, dat hij het de mensen zo ingeeft, dat zij denken, dat hij er niet is, dat hij goed noch kwaad doet; dat hij is, ja, waar?
- Verder overvalt hij de kinderen Gods daarmee, dat hij bij datgene, wat hij doet, de kinderen Gods de schuld geeft, dat zij het gedaan hebben. Zo prikkelt hij dan de

kinderen Gods met allerlei bedrog en leugen, en als zij dan in de eenvoudigheid huns harten dit of dat doen, dan opent hij hun, wanneer het geschied is, plotseling de ogen. Dan komt de verklager van de broederen, en het Woord Gods verbergt zich.

Wees hiervan verzekerd: u kunt niet de eerste schrede op de weg naar de hemel gedaan hebben, of de duivel is al achter u aan om u te vervolgen tot aan uw levenseinde. U te vervolgen met menigerlei aanvechtingen, en daarbij maakt hij dan gebruik van uw eigen zwakheid, die hij heel goed kent.

- Het eerste is, dat de duivel begint te schudden aan *het geloof*, het eenvoudige geloof, dat de mens door het geloof alleen voor God rechtvaardig is, aan het eenvoudige geloof, dat God is, en dat hij een beloner is dergenen, die Hem zoeken, Het is Gods barmhartigheid en de genade des Heeren Jezus Christus, wanneer een volk, een gemeente bewaard wordt bij het eenvoudige geloof; ik herhaal het: bij het eenvoudige geloof. Maar wie ziet niet in, dat de duivel juist nu, nu allen menen, dat hij er niet is, begonnen is het eenvoudige geloof te ondermijnen, en zoals vroeger in Rome, zo opnieuw weer de volkeren schipbreuk te laten lijden op de klippen van bijgeloof en ongeloof? Maar zoals hij dat zo in het algemeen doet, dan probeert hij het bij u, kind van God, wel heel in het bijzonder, om *het geloof* te roven. Immers hij kent nu al uw zwakheden, maakt u vandaag heilig en morgen tot een afschuwelijk zondaar. Zodat u vandaag genegen bent om Gods gebod te houden, en het morgen overtreedt. Dan staat u daar en hebt alles verdorven, en de duivel maakt u kwaad op anderen, omdat het bij u niet zo is, als hij het u met zijn penseel voorgeschilderd heeft. Deze ellendige verleider, die het niet waar wil laten zijn, dat de genade van de almachtige God en het bloed van Jezus Christus alleen alles goed maakt voor land en stad, voor huis en hart!
- Heeft hij nu misschien u een bres geschoten in het hart, in uw geloof, - wend terstond *het gebed* aan. Dan komt de duivel weliswaar met zijn vurige pijlen: „u bent zondaar, God hoort u niet, u hebt het er te slecht afgebracht! Wat denkt u wel, dat God u horen en verhooren zal? Wat verbeeldt ge u toch wel! Je bent immers nog helemaal onbekeerd! Je bent de allerslechtste! Zal ik je eens tonen, wat je bent?” En dan houdt hij u de spiegel van Gods wet voor. Maar als de duivel u het Woord Gods uitlegt, legt hij het u zo uit, ja, om u het ene ogenblik hoog in de hemel te zetten met door uzelf uit de Schrift opgediepte beloften, en om u dan weer des te dieper omlaag te werpen. Het gebed kan hij niet dulden. Het „lieve Vader”, het „Abba, Vader”, het „Heere Jezus Christus, ontferm U mijner!” dat haat hij. Heilig moet gij zijn, dat predikt hij u, maar anders dan God, de Heere. Hij overvalt u plotseling; want hij is een listig vijand. Altijd bezig, is hij dadelijk erbij, waar men het ‘t minste verwacht. Maak u op met het zwaard des Geestes; wanneer u het opheft, slaat hij het u uit de hand, opdat u het zou laten vallen. Wilt gij uw hart voor God uitstorten, hij werpt u op eenmaal een grote steen tegen het hoofd, schiet een vurige pijl in het arme hart, en u staat daar op eenmaal weer radeloos. En u hebt het vergeten, dat u vlees en bloed met u omdraagt en niets anders kunt dan u vuil maken. En dat echter de Heere alleen het is, die u rein bewaart. De duivel houdt u altijd af van het gebed: ‘Je bent veel te zondig! Je moet eerst anders zijn! Zoals het er bij jouw uit ziet, dat kan met genade niet bestaan! De ware heiligen, de echte kinderen Gods zijn zo niet, die vertreden de vijand onder de voeten, die hebben de wereld overwonnen. Maar jij bent geheel en al een kind dezer wereld, van het hoofd tot de voeten!’ Zo ontnemt hij u dan het gebed. Leer daarom uw kind het „Onze

Vader, Die in de hemelen zijt.” En u, vader en moeder, bidt het mee, opdat u steeds veilig gesteld bent tegen des duivels list in het eenvoudige gebed; naar de eenvoudige Catechismus.

- *Het Woord Gods* uit de handen slaan, o hoe graag doet de duivel dat! Dan moet het Woord Gods weg uit de scholen, weg uit de huisgezinnen; het moet niet meer gelezen worden bij het ontbijt, of 's middags of in het avonduur. Maar de strijd wordt in huis geworpen. In het hart komt allerlei twijfel en onverschilligheid jegens Gods Woord op. ‘Het is mij te moeilijk, ik begrijp het niet, het is mij te duister!’ De lust komt op tot allerlei andere geschriften en boeken in plaats van tot het Woord Gods. Ik kan het op de kerkbanken dikwijls genoeg zien, dat zo velen van u het hoofd en het lichaam wel weten te versieren, maar de Bijbels en liederboeken laten zij ellendig liggen! Hoe het er van binnen uit ziet, treedt wel aan het licht. Nogmaals: de duivel probeert Gods Woord te verwijderen. Eerst zaait hij twijfel in het hart, dan heet het: „Ik begrijp het niet”, dan: „Is het wel waar?” Dan: „Is het voor mij wel waar?” Men gaat naar de kerk, men komt onder de prediking; maar dan vervult de duivel de fantasie met allerlei uiterlijke dingen, zodat men van de preek niet de toepassing op zichzelf maakt. God zij weliswaar geprezen voor Zijn genade en barmhartigheid, dat Zijn Woord, zulke list om de mens te bedriegen, te sterk is! Maar nogmaals: wie verootmoedigt zich in waarheid onder dit Woord? Wie past het in waarheid op zichzelf toe, opdat hij geen vergetelijk hoorder zij, maar een dader? In wiens hart leeft het oprechte verlangen de waarachtige God alleen toe te behoren? Het lijkt er heden ten dage op, alsof de levende prediking van Zijn Woord verstommen moet. Daarom is het een grote barmhartigheid, dat God zulke getuigen verwekt, die uit eigen ervaring van het diepste verderf anderen het enige, dat noodzakelijk is, prediken: *het bloed van Jezus Christus, en daarin de heiligheid*. Daarvan zouden wij nu nog veel kunnen zeggen, maar wij moeten eindigen. Wij kennen ook de wapenrusting, die de apostel Paulus aanhaalt in zijn brief aan de Efeziërs in het laatste hoofdstuk. Laat ons bedenken, dat wij allen geen ogenblik veilig zijn voor onze zielsvijand.
- Laat ons acht geven op al zijn influisteringen en duivelse dingen, die hij in het hart werpt. Als de duivel komt en zegt: „Onderzoek uzelf!” onderzoek u dan juist niet, maar houdt dit alleen voor uw toetssteen: „Geloof u in Jezus Christus?” Verder niets!

Beschouw zijn aanvallen, kind Gods, gelijk de ziekten van het lichaam, die men met geduld door te maken en te dragen heeft, hetzij voor zichzelf of voor de zijnen, totdat God verandering geeft en de ziekte weer wegneemt. Tegen deze vreselijk stekende muggen uit de hel is niets te doen! U hebt het te dulden en te dragen, maar geef het geloof niet op, zoals u bent. En als de duivel u toegetakeld heeft, - het geloof niet opgegeven! Niet opgegeven de aanroeping van de Naam van Jezus Christus; want deze Naam is een uitgedoten zalf, en voor deze Naam gaat de duivel op de vlucht.

Houd daaraan vast, dat u met een vijand te doen hebt, die neergeveld is door de Heere Jezus Christus, die waarachtig overwonnen is en dus geen macht, gezag of recht meer op u heeft. Wanneer u niets ervaart, dan dat gij een arm, ellendig, verkeerd kind bent, houd u daaraan: *daarvoor is mijn Heere Jezus goed*. Hij heeft alle wijsheid, is eeuwig trouw, en heeft alle macht om mij te redden en is zeer geduldig. Wees daarvan verzekerd, dat de belofte vaststaat voor allen, die op de rechte wijze strijden. Zodat zij toch tenslotte zullen kunnen zeggen: „Ik heb de goeden strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon van rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal,

en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben” (2 Tim. 4 : 7, 8). Amen.

Slotzang: Psalm 142: 6 en 7.

10. NIEUWJAARSPREEK OVER DE NAAM JEZUS

Gehouden in oorlogstijd, op 1 Januari 1871

Gezongen: Lied 97 : 2-4.

Heiligen en geliefden in de Heere Jezus Christus!

Ons begin zij met Dien, Die het begin is, en ons einde met Dien, Die het einde is! Hij heeft gezegd: *Ik was dood, en zie, Ik leef, Ik leef van eeuwigheid tot eeuwigheid, en draag de sleutels van hel en dood. Vrees niet. Ik ben de Alfa en de Omega, het begin en het einde.*

Zó staat geschreven in het Evangelie naar Lucas, hoofdstuk 2, vers 21: ***„En als acht dag en vervuld waren, dat men het Kindeken besnijden zou, zo werd Zijn naam genaamd Jezus, welke genaamd was van de engel, eer Hij in het lichaam ontvangen was”.***

Wij stellen u, mijn geliefden, de Naam voor ogen, die de Zoon Gods ontvangen heeft op de dag van Zijn besnijdenis. Die naam is Jezus. Deze naam hebben Zijn ouders Hem niet gegeven, zoals wij ouders onze kinderen namen geven. Zij zouden uit zichzelf niet op deze naam gekomen zijn. Maar toen de Engel aan de maagd Maria de boodschap bracht, dat zij een zoon baren zou, heeft hij gezegd: „Gij zult Zijn naam Jezus heten”. Hoe heet dus de Zoon Gods in de hemel? Welke naam draagt Hij voor de Vader, voor de engelen en de gemeente van de volmaakte geesten? ***Hij draagt de Naam Jezus.*** Wanneer ik zeg, dat Hij deze Naam draagt, dan is Hij Jezus. Het is niet toevallig, ***dat Jezus ten dage van Zijn besnijdenis deze Naam ontvangen heeft.*** Wij lezen dat nu wel zo, maar wat schuilt daar nu eigenlijk achter? Daar schuilt dit achter, dat God de Vader dit Kind Jezus voor duivel en wereld verborgen heeft gehouden, zodat het aan duivel en wereld, die in deze acht dagen zich opgemaakt hebben om dit Kind te doden, niet gelukt is.

De Naam, die Hij in de hemel heeft en die Hij gekregen heeft ten dage van Zijn besnijdenis, die Naam moet Hij behouden en eeuwig dragen. En wij, mijn geliefden, wij moesten immers allen onze eigen naam vergeten, met alles, wat met die naam samenhangt. Want onze echte naam is en blijft toch: afschuwelijk, gruwel voor God, vloek- en doemwaardig, zondaar en aan ontbinding onderworpen aas. Ik zeg, wij moeten deze naam Jezus toch goed onthouden, zodat deze vóór alle andere namen in onze harten geschreven zij. Dat kan de Heilige Geest wel. Hij kan deze Naam wel in ons hart schrijven. Wij hebben in de Zone Gods niet alleen de waarachtige God, maar tegelijk de waarachtige Mens, die onze natuur heeft willen aannemen. Zo hebben wij dus een Broeder bij God, op de troon Gods. Ja, zulk een broeder, die Zich niet schaamt ons broeders te noemen, gelijk Hij na Zijn opstanding gezegd heeft: „Zeg mijnen broederen: Ik vare op tot Mijn Vader en tot uw Vader, tot Mijn God en tot uw God”. Deze Broeder heet dus Jezus. Dat is en blijft Zijn naam, en Hij is, wat Zijn naam uitdrukt. Wat betekent Zijn Naam dan? Och, dat weten wij allen, en vergeten het allen voortdurend. Zijn Naam is immers: Helper, Ruimtemaker, Redder, Zaligmaker, of zo u wilt: *Heiland*.

De Engel geeft de betekenis van deze Naam heel nauwkeurig aan, als hij tot Jozef zegt: „Want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden”, Matth. 1 : 21. Zijn volk is dus

zulk een volk, dat zonden heeft. En dat vanwege deze zonden en in deze zonden zichzelf niet helpen kan, maar reddeloos verloren is. Het is dus niet een heilig volk in- of van zichzelf, maar het is een volk, dat zonde heeft. Hoe kan echter een volk, dat zonde heeft, Zijn volk zijn? Daarom is het Zijn volk, omdat God de Vader Hem verordend en gezalfd heeft tot Koning over dit zondige volk. In zichzelf is het een ongelukkig volk. Want wie onbekeerd door de wereld schrijdt, die plagen zijn zonden niet, maar wie door de Heere verootmoedigd en door Zijn heilige Wet neergeworpen is, die plagen en pijnigen zijn zonden, maken hem ongelukkig en ten dode toe beangstigd. Hij weet, dat hij omkomen moet, als hij niet van zijn zonden gered wordt. Het is dus een volk, dat de hel, de eeuwige verdoemenis verdiend heeft, een volk, dat door zijn geweten bestraft wordt, dat geen van Gods geboden gehouden -, integendeel alle overtreden heeft, dat daarom geen raad, geen hulp hierbeneden vinden kan, noch bij alle Engelen en alle heiligen. Ja, dat volk maakt zijn zonde en schuld alleen maar dagelijks groter.

Dit volk moet nu daarvan gered worden, gered worden van zonde, duivel en hel. Dat is het vrije welbehagen des Vaders, dat is Zijn eeuwige Raad, Zijn eeuwig voornemen van vóór de grondlegging van de wereld, namelijk gevallen, in zichzelf vloek- en doemwaardige mensen, die niet beter zijn dan alle andere mensen, dus geheel verdorven mensen uit het geheel uit te halen en ze als een voorbeeld te stellen van Zijn vrije genade, van Zijn vrije ontferming. Zodat Wet en duivel toch niets daartegen kunnen inbrengen. Want al is dat volk nog zo zondig, vloek- en doemwaardig, en al schijnt het dus de hoogste onrechtvaardigheid om zo 'n volk vrij te spreken en zalig te maken, nochtans moeten hier duivel en wet erkennen, dat dit volk toch naar eeuwige gerechtigheid zalig gemaakt wordt. Zodat Zijn naam niet een willekeurige is, maar een, die op een goede grond rust.

Want daar komt Hij, de Zoon Gods, Wien de Vader dit volk gegeven heeft, en Hij staat in de hemel daarvoor in met Zijn naam, en ook op de aarde neemt Hij het voor dat volk op met Zijn naam. Zodat Zijn volk in deze Naam alle heil en alle veiligheid, allen troost en sterkte en vrede schouwt. Zodat dus Zijn volk het hier beneden innerlijk goed heeft en in deze Naam welgemoed is bij de aanklachten van de Wet en het gevoel van de toorn Gods en in het aangezicht van de dood.

Deze Jezus zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. Daar Hij komt als het Lam Gods, dat de zonde van de wereld wegdraagt. Hij maakt Zijn volk zalig van hun zonden, doordat de Vader alle zonden van dit volk op Hem laadt. Hij maakt Zijn volk zalig zó, dat Hij als Hogepriester met Zijn eigen bloed in het Heilige der Heiligen binnengaat, daar volkomen betaalt, dus God genoegdoening brengt voor Zijn gerechtigheid. God is verzoend met ons en ons met God.

Hij maakt Zijn volk zalig zó, dat Hij als onze Profeet ons Zijn Jezusnaam van kindsbeen af leert kennen, wat Zijn naam is voor ouders en kinderen, en dat in deze Naam al het mogelijke besloten is, opdat wij door de weg van dit leven veilig reizen naar de gewesten van de eeuwige zaligheid. Zó maakt Hij Zijn volk zalig van hun zonden, dat Hij als Koning optreedt en tot de vijanden spreekt: „Indien gij Mij zoekt, Jezus van Nazareth, zo laat deze gaan!” Zó maakt Hij hen zalig, dat Hij alles, alles, - ik zeg: alles voor Zijn volk volbracht heeft.

Mijn geliefden! Het is een grote kunst om deze Naam te leren, te leren, al wat in deze Naam besloten ligt. Plagen en pijnigen ons de zonden niet, dan is deze Naam ons vrijwel onverschillig; maar wanneer de zonden ons plagen en pijnigen, wanneer wij heilig willen zijn en niet heilig kunnen worden, wanneer wij voor God in gerechtigheid wandelen willen, en niet weten, hoe daartoe te komen, - dan wordt deze Naam een

kostelijke zelf voor het verbroken en verwonde hart. Het is een grote kunst om deze Naam te leren. Wanneer wij voor Gods Wet geen ontzag hebben, verstaan wij van de Naam Jezus ook niets. Wij moeten door Gods genade en erbarming diep vernederd en ter aarde geslagen zijn; dan hebben wij iets aan deze Naam.

O, mijn geliefden! Wij zouden lang hierover kunnen prediken. Zoveel is zeker, dat deze Naam alles neerwerpt, wat maar denkbaar is in de hemel, in de hel en op aarde, - alle duivelen, alle machten, alle grote en geweldige namen in de menselijke samenleving. Al deze Namen helpen niet.

Want wanneer de Wet u verdoemt, en u ondervindt in uw binnenste de toorn Gods, dan is er onder de hemel geen naam, waardoor gij zalig worden kunt en zalig wordt, als deze Naam Jezus. Maar zoals gezegd, de genade van de Heilige Geest moet er aan te pas komen, dat uw naam geheel en al te schande geworden is, zodat u erkent, dat aan u geen goed is; dan eerst wordt u deze Naam hoog en dierbaar.

1870 jaren zijn voorbijgegaan, sinds onze Heere Jezus *Jezus* genaamd is. Is Hij dat nu niet deze 1870 jaren door gebleven? Is Hij niet een Jezus gebleven tot op heden? Nu moeten wij zeer zeker allerlei ellende doormaken, de een deze, de ander gene; allerlei dingen zijn u tegen, hier gaat het verkeerd en daar gaat het verkeerd, hier is duivelarij en daar is duivelarij, hier verlegenheid en daar verlegenheid, en nu de algemene nood van het land, deze schrikkelijke oorlogsellende!

In deze dagen heeft menigeen mij klachten geschreven over huiselijke aangelegenheden, dat hij het met zijn naaste niet vinden kan, en och zo velerlei! Weer anderen hebben mij geschreven over de noden en gruwelen van de oorlog.

En nu heb ik één wens voor u allen, dat u niet de Naam Jezus en in de Naam Jezus opstaat en naar bed gaat, dat u met de Naam Jezus op- en neergaat. Hij is onze Leraar, Hij alleen heeft het wettige offer gebracht en tussentreedt in onze plaats,

Hij is een geweldig Koning, een Koning van de koningen en een Heer van de Heeren, een Heelmeester van ziel en lichaam, een Beschermmer van de armen, een Man van de weduwen en Vader van de wezen, het Leven van de verlorenen.

Daarom smee ik u: bezondigt u toch niet aan Zijn Naam. Ja ik smee velen van u: bezondigt u toch niet langer aan Zijn Naam. Deze Naam hebben wij in het geloof omhelsd! Aan Hem u vastgeklemd! Wat zal Hij doen? Helpen, redden, beveiligen! Hij verhoort het gebed. Daarom bij Hem aangehouden dag en nacht, en wat er ook gebeure, Jezus blijft Jezus! Amen.

Gezongen: tussenzang Psalm 134: 1-3.

Slotzang Lied 96: 4-6.

Bijlage

HET BOEK IN DE MUUR ... 38 JAAR ACHTER DE TRALIES

Via het kerkelijke orgaan van de gemeente Scheveningen werden wij geattendeerd op een artikel onder de titel "Het boek in de muur" in het "Kerkblaadje" van de Stichting vrienden van dr. H.F. Kohlbrugge. Diaken Dijkshoorn wijst in het naschrift bij dit artikel op de woorden uit Hebr. 11: 35 "De aangebodene verlossing niet aannemende, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden". Het mocht wel onze verzuchting zijn en blijven: "Ach, Heere, wie zal staande blijven in de ure der verzoeking, zo Gij ons niet bewaart."

Het artikel luidt als volgt:

Voordat de Bastille in Parijs tijdens de Franse Revolutie in 1789 met de grond gelijkgemaakt werd, was zij, zoals bekend is, staatsgevangenis. Tal van schuldigen, maar ook tal van onschuldigen moesten in vroeger tijden hun laatste levensjaren achter haar muren doorbrengen.

Zo was het ook met de protestantse predikant Julian. In de cel, waarin Julian gevangen zat, waren de muren met alle mogelijke opschriften bekrast. Op één van de stenen had een vaste hand ingekrast: *Hic iacit anima mea*, dat wil zeggen: *Hier rust mijn ziel*. Julian peinsde lange tijd over de betekenis van dit opschrift. Plotseling kwam hij op de gedachte, dat de gevangene, die deze woorden had ingekrast, misschien het een of ander verstopt kon hebben, iets dat hem bijzonder kostbaar was geweest. En het bleek, dat juist deze steen los zat. Julian trok de steen uit de muur en zag in de donkere opening vaag een voorwerp. In de muurholte lagen een boek en een potlood. Het boek was een oude bijbel, veel gebruikt en versleten. Deze had zeker een Hugenoot toebehoord, die om zijn geloof in de kerker geworpen was.

Op het eerste blad stond: "Heden, 16 juni 1680, vond de bevestiging van mijn huwelijk in de C.-kerk plaats. Jean Claude, de predikant van de gemeente, schonk mij deze bijbel en bond mij op het hart hem in goede en kwade dagen als een aandenken aan deze dag te bewaren. Daartoe helpe mij God".

En verder stond daar: "Heden, 18 augustus van hetzelfde jaar, werd ik als predikant in de gemeente M. bij Parijs geïnstalleerd, en ik beloofde plechtig voor Gods aangezicht haar zolang trouw te blijven als God mij daartoe de kracht zou geven".

Daarop volgden aantekeningen over verschillende bijzonder belangrijke dagen, o.a. 15 oktober 1685, waarop het Edict van Nantes, dat de Protestanten van Frankrijk geloofsvrijheid waarborgde, was opgeheven. Zo stond daar: "Heden, 7 mei 1686, is de Kerk aan kruis en vervolging prijsgegeven. Voor iedere protestantse predikant, die zich nog in Frankrijk ophoudt, is de doodstraf bepaald. Ik ben niet gevlucht en zal niet vluchten". - Hier eindigen de met inkt geschreven notities. Het gaat nu verder in dagboekvorm met potlood geschreven. Medegedeeld wordt, hoe de in de kerker opgesloten predikant door tussenkomst van een gevangenbewaarder in het bezit komt van een kostbare schat: zijn bijbel. Vol verwachting had hij bladzijde na bladzijde omgeslagen om, zo mogelijk, enkele woorden over zijn vrouw en kinderen te vinden. Hij was blijven steken bij Johannes 14: 18: "Ik zal u geen wezen laten, Ik kom tot u". Door deze woorden werd hij overvloedig getroost.

Op 15 mei 1689 was hij twee jaar lang in de kerker opgesloten geweest. Meermalen was hem invrijheidstelling aangeboden, als hij zijn geloof zou afzweren. Maar liever

wilde hij in de kerker sterven. Hij beschrijft, hoe hij zijn schat in de muur kon verstoppen, en verhaalt over het bezoek van de bisschoppen Bousset en Fénélon, die hem wilden bekeren - zonder resultaat.

Hij werd in een kleine donkere keldercel opgesloten, waar hij elf jaar lang bleef zonder in zijn bijbel te kunnen lezen of er iets in te kunnen schrijven, omdat deze immers in de muur van de andere cel verstopt lag. Telkens als hij de namen van zijn geliefden noemde en naar hen vroeg, kreeg hij ten antwoord: "Zweer eerst uw geloof af!" -

Nadat hij elf jaar lang volgehouden had, kwam hij in zijn vroegere cel terug, waar de kostbare bijbel verstopt was; en in het jaar 1715 kreeg hij te horen, dat koning Lodewijk de Veertiende gestorven was. Maar zijn hoop op vrijlating was vergeefs.

In mei 1725 schrijft hij: "Dit is waarschijnlijk de laatste maal, dat ik schrijf. Mijn hand beeft, en ik kan bijna niets meer zien. Maar ik verlang toch niet, dat ik hier niet geweest was, waar God mij nu 38 jaar lang bewaard heeft voor de verzoeken en gevaren van de wereld. Bijna tweederde van mijn leven heeft Hij mij gelegenheid gegeven om mij van dag tot dag en van uur tot uur voor te bereiden op Zijn komst. Ik gevoel, dat ik nog dieper dan tot nu toe diegenen vergeven moet, die uit haat tegen het Evangelie een middel zijn geworden in dienst van Gods barmhartigheid jegens mij. God zij met mijn kinderen, als zij nog in leven zijn, en met mijn arme echtgenote, als zij mij al niet bij God verwacht!"

Juni 1725. "Nog éénmaal wil ik mijn bijbel zien. Maar ik kan niet meer lezen en niet meer zien wat ik schrijf. Of ik hem wel weer verstoppen kan? Ik weet het niet. Degene, die hem terugvindt, zij gegroet en gezegend door God, onze Vader, en onze Heiland Jezus Christus. Hier - ik kus hem - ik kus hem nog eens. Vaarwel! Vaarwel! Ik kom er niet meer toe in het Woord Gods te lezen. Ik hoor het nu spoedig uit Gods eigen mond". Deze laatste woorden waren moeilijk te lezen. Het was alsof tranen het beverige schrift bijna hadden uitgewist.